

شورا

۲۲۱ عدد ۲

غنوار ۱۵ = سنہ ۱۹۱۳

۱۹۱۳

محرری : رضاء الدینہ بہ فخر الدینہ

ناشری : «م. ساکر و م. زاکر رامیفلر»

هرقل (ہراقیوس) -
 روم پادشاہ لرنڈن .
 سوریه احوالی - سیاح .
 احمد مدحت افندی -
 عثمان زادہ محمود صطایف .
 ربا ہم واق بورچ جمعیتلری -
 امام محمد طاہر بن ملا احمدزکی
 بایتوگالوف .
 املا برلاشماقیغہ ویا ککش یاز -
 ماسلیق غہ یول تاپیلمازمو؟ -
 بہرام بیک ترخان دولتشیایوق .
 میوہ آشاق ، نی ایچون فائدہ ملی؟
 مترجم : غ عثمانی .
 حقیقت غالبی ، یوقسہ کوچ
 وقوت سی؟ - سؤالینہ جوابلر .
 واق بورچ شرکتلری -
 امام و مدرس مسعود عبیدالین .
 تورکی تلده اورغاچیلق بارمی؟ -
 حسن علی .

تریہ و تعلیم :

« مکتب لرگہ دائر - اوچیتل
 نورعلی نادیف . « مکتب مسئلہ
 سی » ناراضی . حفظ صحت -
 محمد کمال ولد مظفر . « باکو
 شہرندہ غنی زادہ مجید و محمود
 بکوف افندیلر ناک ۲۵ یللق
 یویلی سی .
 مطبوع اثرلر .

اشعار :

دیناغہ بر سوز . دوستمہ !
 نجات . شعرلرم . دوستلر ہلاک
 ایتکان . کورہلمہ وچیکہ ، نیگہ
 یاری؟ بزگہ نی بولدی . بز
 نی بولدی؟ ہم تندہ جانم...

ادبیات :

« کیلہ چک کشاف فتح اللین .
 مطبوعات خلاصہ سی .

حکایہ :

« تیاشان طاوینک تیرہن چوقر -
 لرنڈن . صابر عبدالمنف .

حوادث .

حرم تلو حجت الله افندی!

نعمت الله حاجی ترجمه حالی خصوصنده معلومات حیوب، اوتکان یل ۲۷ نچی دیکارده یازغان نامه کز تابشردی. هر بر جمله سی بزنگ ایچون کیرمکیدر. انشاء الله فائده نوزم. دخی شوندی معلومات تابلسه یازووکرنی، یازارلق کیشیلر اوچراسه اوزلری طوغری یازوب ییازوری حقیقده دلالت ایتووکرنی اوتتهمز. مکتوبکرده آدرسکر بولمادیغندن بو جوانی «شورا» طشنده یازارغه مجبور اولدق.

رضاء الدین بن فخرالدین

۱۴ صفر ۱۳۳۱ سنه. اورنبورغ.

التماس

قازان شهرنده می یا که «قشقر» قریه سنده می موندن ۲۵ - ۳۰ یلر مقدم «قشقر مرتضی اسمنده بر دولتلی آدم بولمش. فاضل مرجانی مونگ اسمینی ذکر ایتسه ده وفاتی حقیقده بر سوزده سویله مامشدر. وفات آدملرنگ. وفات ناربخلرینی بیان ایدوب کیتمک مرجانی حضر تلیرنگ عادتندن بولدیغی ایچون قشقر مرتضی، آنک وفاتندن سوکمه قالدیغی ظن قیلنه در. بو آدم قای یرده. قایسی یل وقایسی آیده، نیچه نچی یاشنده، اینک نیچه نچی کوننده وفات ایتدی ایکان؟ بلوچیلر بولسه مرحمت قیلوب یازولرینی التماس قیلدر ایدک. دخی مشهور بهاء الدین ایشان ویسف، نیچه نچی یاشنده وقایسی آیده وفات اولمشدر؛ مونی ایسه اوزینک اتیاعی بلسه لر کیرهک. صوراشوب یازوچی بولمازمی؟

رضاء الدین بن فخرالدین

۱۸ صفر ۱۳۳۱ سنه

اداره ک مکتوبلر:

I

روحانی علم (ما گنیتیم).

ما گنیتیم، هند عرب، تورک فطای کبی ایسکی ملتر ایچنده معروف و ایسکی بر علم بولسه ده اربابینک باشرون طوتولری سببندن تیوشنجه تارالا آلمان ایدی. لکن آوروپانک سوکھی مدنیق آنی ده میدانغه چیقاردی. اوشبو یاشرن صاقلانغان سرنی. خصوصی بر فن شکیله قویوب شول توغروده گنابلر غزته هم ژورنالر نشر ایتولو ایله مذکور فن ییک کوب آورولرنک صاوغووینه و ییک کوب آغانلرنک یولغه کرولرینه. روحنک وجودینی انکار ایتوچی دهرلرنک ده دعوالرن یروکه زور سبب بولدی.

ما گنیتیم، قوه عقلیه و قوه فکریه ننگ اوسووی، روحانی

قوتنک حیوانی قوت که غلبه ایتووی سببلی حاصل بولغان روحانی بر علم بولغانغه حقیقته فایده لی. بنی آدمنک دنیا و آخرت بختلی ودولتلی، آرویلی چن کشی بولووینه، اوزینه اوزی گنه توکل باشقه کیشیلرنگ ده روحلرینه مالک و واقف بولووینه خدمت ایته تورغان علمدر.

بو علم ایله کوزگه کورنه تورغان آورولردن باش و کوز، قولاق و آیاق آرووی. آیاق قول صزلای. ریوماتیزم، آنایزم، سکر و تامر آورولری. ایاق قول تارتشوی. یوردک سیکرو بالایق اعضاسی و معدده آرووی و بولردن باشقه ییک کوب تورلی آورولرنی سلامتندررگه ممکن بولادر.

کوزگه کورنخی تورغان آورولردن: ایچ پوشو، می بوزیلو، یوقوسزلق یالقاولق، سبق بلمه و چیلک، قورقولق و جرتسزلک، آداو، اورلاو وهر تورلی روحانی آورولرنی قاراو، آندن باشقه ده محبتنی جلب ایتو یا که دفع ایتو، اوزکنی کیشیلرکه محبوب ایتو، سوزلرنی باشقه لرغه تأثیر ایتدرو، سودانی کوبه ایتو و باشقه شوندی ییک کوب نرسه لرنی آرتدرو یا که کیمتو کبی اشلرنی اشله مک ممکن بولادر. اوشنداق خمر ایچوگه مبتلا بولونی، ته مه کی هم آفیون کبی نرسه لرنی یالغز بو علم گنه قویدرادرا. شول سببلی بو علم که بز مسلمانلرنک احتیاجلری آرتقدر دیب اولیلیم.

آدملر، هر برسی بر نرسه که استعدادلی بولوب یارالتغانغه اوزینک استعدادی نی نرسه ده ایکانینی بلماو سببلی بخت و سعادتدن محروم بولالر. منه شول استعدادنی ده یالغزغه مذکور علم بیلگوله ب برده در. بوتن ملترده بو فن. خیل رواج تابسه ده بزنگ مطبو. علقزده مع التأسف کوزگه کورغاوینی ملاحظه قیلوب ما گنیتیم علمنی تاتار تلچه بر نیچه جزءلرگه آیروب انشاء الله باصدر اچقمز. بر نیچی جزئی تیز کونده چغار. بو کتابنی اوزمزنک کورکان تخریص مزجه یازوب و حقیقده آرزان قویاچقمز. عبدالمجید داشکین.

II

معتبر «شورا» نگ (۱۹۱۲) نچی نومبرنده «شورا» اوقو-چیلرنک آلدینه ایکی ماده لی بر التماس قویوب ایدم. شول التماسه قام بر یل بولوب اوتدی هیچ بر جواب اولمادی. جوابسز قالورغه راضی بولمادیغمدن محترم «شورا» اوقوچیلرنک تکرار ایسلرینه توشوردمن. قبول ایدوب بتوناهی جوابسز قالوویمه هیچ بر تورلی معنا یره آلامد. چونکه تاریخ علمی ایله شغله نوچیلر من یوق توکل؛ بنا علیه جوابسز قالوویمه «شورا» اعضالرنک جهالتلری سبب دیب ده آیتوب بولمی. عمومی اوله رق محترم اعضالرغه التاسمنی تکرار عرض قیلوب، حل یا که رد ایدولرینی اوتته من.

(آخری ۳ نچی بیتده)

۱۵ غۇۋار - ۱۹۱۳ سنه

صفر ۱۹ - ۱۳۳۱ سنه

شورادىن والوغ خادىملىرى

هرقل (ھراقليوس)

حساس جانلى و عصبى بر آدم بولدىغىدىن اوز اوزىنى ضبط ايدىدە آلاماز درجەدە دىنى حسى تاشوب چقىدى . نى بولسەدە بولور . دخى بر مرتبە اجتهاد قىلوب قارارغە ، يوز جانى بولسە ھر برىنى اوشبو يولدىدە فدا قىلورغە قرار بىردى .

هرقل ، ەذکور مرادىنى يرينە كىتورر ايچون ائك اؤار توركلرى ايله سويلەشوب آنلر ايله اشانچىلى مصالحە ياصارغە موفق بولدى وموندىن صوئك اھالىئك دىنى حسلىرىنى حرەككە كىتورر دىن محاربەسى اعلان قىلدى واوشبو سببىدىن كوچلى والوغ بر عسكەر ترتيب ايتدى . اوزى قوماندان بولدىغى حالده عسكرى ايله برابر ايرانلورغە قارشو يوردى . ارمنستانغە كرؤب قوياش عبادت خانە - سىنى خراب ايتدى وكسرى اردوسىنى ھر طرفدىن قسرقلارغە كرەشىدى . «صورتلر گە عبادت قىلورغە يارامى . عزىزلرئك صورت لرىنى الله تعالى گە شريك قىلورغە جائز توگك » اعتقادندە بولغان ھرقل ، روحانىلرئك كوكللرىنى تاباز و عوامئك دىنى حسلىرىنى اشلەتور ايچون عسكەر ايله برابر حضرت مرىم صورتىنى يورتور ايدى . اھالى و ھرقل عسكرى اوز اوزلرئنى باىمى صوغشدىلر . قان درياسندە باتوب يوردىلر ونھایت « نىنوا » (اولگى نونتك آستى ، ايكنىچى نونتك اوستى ايله) شھرى يانندە كسرى عسكرىنى تمام صندردىلر (۶۲۶۵۵ م .دە) . « بغداد » دن تون طرفندە كسرىئك « دسكەر » اسملى ائك سويككو سرائىنى ياندردىلر .

ايران طرفدىن ضبط ايدىلمش مملكتلر تمام . كىرو ايپراتورغە قايتارلوب بىرملك شرطى ايله روم ايله ايران حكومتلرى اراسندە مصالحە ياصالدى . ھرقل غالب ومظفر صورتندە اوزىنىك تختگاھى

روم پادشاھى ايپراتور « فوفاس » زمانندە روملر ايله ايرانلور اراسندە الوغ صوغشملر ظاهر بولوب ميلادى ايله ۶۰۴ نچى يلدە ايرانلور غلبە قىلدىلر و روملر تصرفندە بولغان اناطولى مملكتلرئنى كىلوب كرديلر . ايپراتور فوفاس ايسە اوشبو مغلوبلگى اوستىنە تون طرفندەغى اوار توركلرى ايله دە ضررلى وحتارتلى بولغان بر صلح نامەنى امضا قىلمش ايدى .

ايشتە اوشبو مغلوبلك واوشبو فلاكتلر سببىدىن ايپراتور فوفاس اوز تبعەسىئك اچولرئنى اوچرادى و آخرندە باشى كىسلوب آنك اوزىنە ھراقليوس اسمندە بر آدم ايپراتورلق تختئنى چىقىدى (ھربلر « ھراقليوس » سوزىنى ھانك آستى رانك اوستى ق نك سكونى ايله « ھرقل » رسمندە استعماك ايتمشلردر) . بو واقعه . ميلادى ايله ۶۱۰ تاريخندە (رسول اللهغە وحى كىلورگە باشلانغان يللردە ايدى) . ايران عسكرى اوزلرئنىك ظنلرئندە دوام قىلوب سورىه گەدە كرديلر وهميشە آلغە يوردىلر . شام و قدس شھرلرئنى اندىلر ە مسجد اقصانى ضبط ايتدىلر . مونك ايله دە قناعت ايتمى استانبولنى تھديد قىلورغە باشلادىلر و ايكنىچى طرفدىن اوار توركلرى صلحلىرىنى بوزوب استانبول اوستىنە هجوم قىلورغە حاضرلورلر ايدى .

اوشبو ايكنى سونگو اورتاسندە قالمش ھرقل عاجزلك حالده حيران بولوب طوردى حتى استانبولنى تاشلاب قاقچق فكرىئندە كردي ايسەدە حضرت عيسائك تربەسى ايرانلور اياق آستلرئندە تابئالدىنى خاطرئنى توشدىكندە حسيات دىنىسى حرەككە كىلدى . ھرقل

بولغان «استانبول» شهرینه کامل سلطنت و حرمت اوزرنده قایتوب کردی. راهبر و روحانیلر، بو ظفرنک سببی اردو ایله برلکده یورگان حضرت مریم صورتی ایدیکنی خلقارغه تلقین قیلدیلر واهالی ده هرقلنک خرسیانلقنی قوتقاروچی بهادر ایدیکنه قناعت ایتدیلر.

بتون یر یوزنده نفوذ یورتوچی ایران ایله روم عسکری آراسنده یکریمی یلردن آرتقغه صوزلمش اوشبو صوغشلرنک حکایتلرینی سویلهشوب اوطورمق شول وقتده آدم بالالرنک بردن بر شغللری بولمش ایدی. خلقلر ایسه صوغش خبرلری سویلهشمکدن و اوزلکلرندن حکملر چیقارمقدن لذتله نورلر و بو اشدن هیچده طوعا زلر. غزته و تیلیغراملر هم ده خبردار آدملردن محروم یرلرده صوغش خبرلری بیگره کده کوچل و لذتلی بولور.

حجاز عربلری طوغریدن روم مملکتلرینه تابع بولماسلرده اقتصادی و اجتماعی جهتلردن بونلرنک تأثیرلری آستیده طوره مقدن یراق توگللر ایدی. اما غسان عربلری روملر حمایه سنده اولدقنری کبی حمیریلر ایرانلورغه و اسسال ایدیلر. اوشبو مناسبت ایله بو صوغش خبرلرنک قایناب طورغان بر اورنی «مکه» شهری ایدی. مکه عربلری حتی ایرانلورنک غالب بولولری سببلی مسلمانلرغه قارشو: «ایرانلور بزنگ کبی کتابسز خلقلر؛ سزنگ کبی، کتابلری بولغان روملرنی ییکدیلر!» دیه سویلهر و شادلق اظهار قیلورلر، مسلمانلرنک کوکلرینی جراحته لرلر ایدی.

اوشبو اوزون صوغشلر سببندن هر ایکی طرفنک عسکرلری ضعیفله ندی، بایلقلری بتدی، کسبلر توقتالیدی، هنر و صناعتلرنک رواجلری قالمادی، اهالی آراسینه اختلاف توشدی، روحانیلر غلبه تابوب اهالینک ییلکه لرنه منوب اوطوردیلر. روحانیلرنک، دینی آدملر صفندن چیقوب ده مستبد مأمورلر اورنینه اوطورمقلری ماتلر ایچون الک الوغ آقدر. اوشبو سببندن ایران ایله رومنک بو روشده بوزولوری اسلامنک استقبالی ایچون فلاح و نصرت ایشکلرینی آچق، اسلام عسکرلرنک کیله چک غلبه لری و ظفرلرنه یوللر حاضرله مک ایدی. سویله ایسه ده زور نرسه لر حقنده امیدلری یوق و هر کون مکه کافرلرنک ظلم و استبدادلری آستنده جفا کوروچی مسلمانلر، روملرنک بو ییکولوری ایچون قایغرلر و کافرلرنک عارله ندرولری، شماته قیلولری و مسقل ایتولری ایچون یک برچولورلر، حسرتله نورلر ایدی. بو اش، شول وقتده غنی ضعیف مسلمانلر ایچون طوغری قایغو بولماسه ده بوزلمالی قایغولرنک الوغسی ایدی. بر وقت: «غلبت الروم فی ادنی الارض وهم من بعد غلبهم سیغلبون فی بضع سنین» دیه آیت کریمه نازل بولدی. (مضمونی: روم مغلوب بولدی، حالبوکه آنلر دورت یش، نهایت یدی سکر یل

صوکنده تکرار غالب بولاجقدر، دیکدر). اوشبو آیت مسلمانلر ایچون الوغ بر تسلیه بولدی. حتی حضرت ابوبکر بر عرب ایله بمخمله شوب یوز دوه آلدینی مرویدر.

* * *

هجرتدن ۵ نجی یل ذوالقعدة (میلادی ایله ۶۲۸ نجی یل مارت) ده، رسول الله حضرتلری «حدیبیه» اسملی اورنده قریش مشرکلری ایله بر مصالحه توزودی. بونک سببندن مکه لیلرنک کروانلری شامغه یورر بولدی و مسلمانلر، مکه عربلری طرفندن امینک حاصل ایتدیلر و باشقه طرفلرغه کوز سالورغه موفق بولدیلر. اوشبو فرصتدن استماده قیلوب رسول الله حضرتلری اطرافده بولغان پادشاهلرغه خصوصی مکتوبلر کوندردی و اسلام دینینه دعوت قیلدی.

مذکور مکتوبلرنک بری بو یرده ترجمه سینی سویله دیکمز ایبراتور هرقل اسمینه بولوب هجرتدن ۶ نجی یل آخرنده دحیه (دالنک آستی ایله) الکلی اسملی صحابه ایله ییارلمش ایدی. بو مکتوبنک نسخه سی بخاری ایله مسلم صحیحلرنده مذکوردر.

ایبراتور هرقل، ایران عسکرینه غالب بولسه قدس شهرینه یایو باروب عبادت قیلور ایچون نذر آیتمش ایدی. اوشبو نذرینی وفا قیلور ایچون عسکرنک باش اداره سی طوراً طورغان «حمص» شهرندن یالان آباق و یایو اوله رق «قدس» شهرینه کیلیدی. ایبراتور باصوب یورر ایچون «حمص» ایله «قدس» آراسینه قیمتی بالاسلر جابولمش و یولنک ایکی طرفی چاچک و گوللر ایله زینتله نش ایدی. ایشته دحیه آوب کیلمش مکتوب، «بصری» (بانک ضعیف و رانک اوستی ایله) شهرینک باشلغی آرقلی اوشبو وقتده و اوشبو شهر (قدس - ایلیا) ده ایبراتور هرقل گه تابشرلیدی. (۷ نجی هجری ۶۲۸ میلادی محرمده - مای یا که ایون بولسه کیره ک).

حجاز طرفندن کیلوب کیتوچیلر کوب بولدیغندن رسول الله نک پیغمبرلک خبری فلسطین و سوریه مملکتلر نده شائع بولاجقنده حتی ایبراتورنک قولاغینه یتشه چکنده شهیه یوق. اوشبو حکمت ایچون بولسه کیره ک هرقل بو مکتوب گه بدوی بر عرب آرقلی تابشرلمش مجهول بر عرب مکتوبی روشنده توگل، بلکه غایت اهمیتی و اعتبارغه آورغه تیوشلی بر آدم مکتوبی روشنده قبول ایتدی. شول وقت روم ایبراتورلرنک عادتلرنه کوره، هدیه سز کیلمش ایلچیلر سرایده قبول اولتمقدن محروم ایدلمکری لازم ایکان بوش قول و قوری قاشق ایله کیلمش دحیه، بالعکس حرمت ایله قارشو آندی و کوب التئاتلر گه مظهر بولدی.

ایبراتور هرقل، مذکور مکتوبنی طوغریدن طوغری اوزی تدقیق قیلورغه و یازوچیسینی بولغان محمد (علیه السلام) ترجمه حالینی

و ایخان کیتوررگه میل ایتسه ده اطرافنده بولغان اعوان و انصارینک رضا بولمیه چقلرینی سیزوب اوشبوگا موفق بولمادیغی مرویدر. ۶۲۹-۸ نجی یل جمادی اولی سنده (آوغوستده) بولغان «مؤته» و آندن صوڭ «تبوك» صوغشنده رسول الله غه قارشو عسکر ییاردیکی تابتدر. لکن ایرانلولرغه کورستش بهادرقلرینی هرقل، مسلمانلرغه ده کورسه تورگه موفق بولمادی. مسلمان عسکری شامنی ضبط ایتدیکنده، «الوداع سوریه! ابدا الوداع!» دبه ققروبو «انطاکیه» گه قاچق. مغلوب و منهزم صورتده استانبول غه قایتوب کره مکن باشقه بر اش اشلی آلمادی.

هرقل. مسلمانلر طرفندن کورگن فلاکتینی، بر طوغمه سینک قزی ایله بولغان نکاحی سببندن گناه شوملغینه حمل ایتمش و شونک سببندن کوکلی توشوب بر نرسه قیلورغده غیرتی یتماشدر.

* *

هرقل. اسلام عسکرینه قارشو طوراً آلمی قاچدیغی وقتده خرستیان روحانیلری آراسنده (شرق کیسای قاشنده، «عزیزلرنک صورتلرینی عبادت قصدی ایله تعظیم قیلورغ یاری یوقی؟» مسئلهسی قزوب روحانیلر ایکی طرف اولمش ایدیلر.

هرقل ایسه آلکندنده صورتلرگه عبادت قیلو مسلگینه خلاف ایدی. صوڭره محمد علیه السلامک و حدت اعلان ایدوب شرکدن منع ایتدیکنی. حضرت عیسائی اوزی کبی بر پیغمبر بلوب آگا معبودلک صفتی بیرمک خطالق ایدیکنی اعلان قیلدر. دبه ایشندیکنده اوزینک اولگی عمقده سی خیل قوت کسب ایتدی و خرستیانلکنی توحید اصولینه بنا قیلوب اصلاح ایدرگه طریشدی ایسه ده دنیا نعمتلینه غرق بولوب طوروجی تارک دنیالر (روحانی و راهبیلر) اوز شهرتلیرینی و اوز حرمتلرینی عزیزلرنک اسملرینه باغلاوده غنه تابدقلرندن. موکا قارشو طوردیلر. هرقل ده اوز سوزینی سوز ایدرگه غیرت ایدر ایدی.

امتلرنک ملتلرنک انقراضلری ایچون مذهب نزاعلری و مذهبیلرگه آیرلور قدر کوچی و اثرلی نرسه یوقدر. شونک ایچون اوشبو نزاعلر روملرنک بتونلهی انقراضلرینه سبب بولدی.

هرقل نک ۱۶-۶۳۴ سنه سینده قدر سلامت طوردیغی معلوم ایسه ده قایو یلده وفات ایتدیکنی تاخادق. حضرت عمر طرفندن جبله بن الایهم الانسان حقتده مکتوب یازلمش هرقل، اوشبو صاحب ترجمه ایدیغی یوقسه بونک اوغلی هرقل قسطنطین ایدیغی؟ بونی ده آبروب بلو نصیب بولمادی.

تیکشررگه. مکتوبنی آلوب کیلوچی آدم سوزلرینه گنه توگل بلکه باشقه آدملرندنده صوراشورغه لزوم کوردی. اوشبو سببندن کروان ایله کیلوچی مکلی عرب سوداگرلرینی «عزه» شهرندن «قدس» گه کیتورندی و اوز حضورینه کرتوب محمد (علیه السلام) حقتده تفتیش قیلدی.

مملکتک الوغ آدملری و دین عالملری تزلشوب اوطوردقلری مهابت بر مجلس گه مکه عربلری کردیلر و ایپراتور قارشوسینه باروب یاقین طور دیلر. بونلرنک بری مشهور ابوسفیان بولوب آله. ترجمان ایله یاناشه اوطوردی. قالغانلری آنک آرتینه تزلدیلر. عربلرگه: «ایپراتور، بو آله غی ایدیه شکرذن سوزلر صورار ا کرده یالغان و یا کلس جواب بیرسه، سز شول وقتده درستی نیچو ک ایدیکنی سویله کر!» دیبولدی و اوشبو روشده سوز باشلاندى:

هرقل - پیغمبرک دعواسی قیلوچی شول آدم نیندی نسلدن. آرا کرده آنک نسلینک اعتباری بارمی؟ موندن مقدم سزینک آرا کرده اوشبو روشده پیغمبرک دعواسی قیلوچی بولمادیغی؟ مذکور آدمنک آتا و بابالردن پادشاهلق قیلوچی بولمادیغی؟

ابوسفیان - نسلی حرمتلی و معتبردر. موکا قدر بو روشده پیغمبرک دعوا قیلوچی آرمزده بولمادی. آنک آتا و باباسندن پادشاهلق قیلوچیلر یوق.

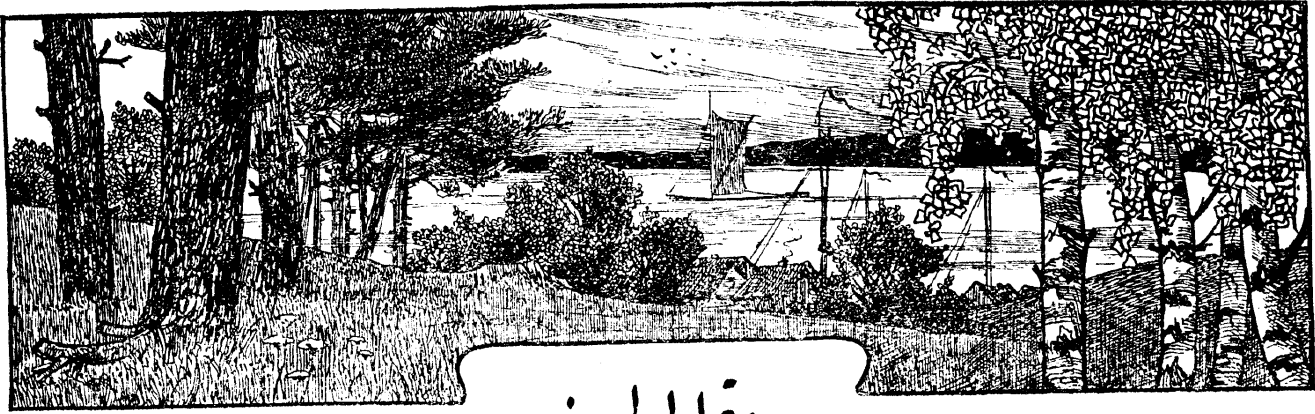
هرقل - اوزینه الوغ و مرتبهلی آدملر یارلرمی؟ یوقسه مرتبه سز و عادتیی آدملرمی؟ یاروچیلری کوندن کون آرتامی یوقسه کیمی؟ دینندن عیب تابوب (نفس غرضندن باشقه سبیلر ایله) مرتد بولوچیلر کورله می؟ بو کون گه قدر یالغان سویله وی بلنه در ایدیغی؟ عهدلرینه وفا قیله می، یوقی؟

ابوسفیان - مرتبه سز و ضعیف آدملر یارلر (ابوسفیان مونده بر قدر تلیس قیلدر، چونکه بو وقتده ابوبکر ایله عمر مسلمان بولغانلر ایدی، حالبوکه بونلرنک بری غایت حرمتلی و ایکنجیسی غایت قوتلی ایدی). یاروچیلری هر کون آرتوب طورالر. دینندن عیب تابوب مرتد بولوچی کورلمی. یالغان سویله وی بلنگانی یوق. بو کون گه قدر عهدلرینی بوزمادی. بز حاضرنده آنک ایله مصالحه ییصادق، عهدینی صاقلارمی یوقی. معلوم توگل.

هرقل - صوغش ایتدیگرمی؟ ایتمک بولسه کر قایسیکر ییکدی؟ اول نیندی نرسلر ایله بیوره در؟

ابوسفیان - صوغش ایتدک. بعض وقتده بز ییکدک و بعض وقت اول ییکدی. الله تعالی گه اطاعت ایتمک، شرکندن صاقلانق، غنیف و گوزل معاشرتلی بولمق ایله بیوره در.

اوشبو سوزلردن صوڭ هرقل نک، «ا کرده بو خبرلر درست بولسه اول آدم بزینک اوشبو مملکتتمزنی ضبط قیلور» دیدیکی

مقاله لر :

سوریه احوالی

کشف الظنون ذیلی . جمیل بک العظم . یوسف نبهانی . محمد طاهر التتیر .
العقائد اثونیه فی الدیانة النصرانیة . حیر ضومط .

جمیل بک العظم نی زیارت قیلوب « کشف الظنون » ذیلی حقنده
صوراشدم . مسوده سی یازلوب تمام بولغان ، مقدمه سینی ده آقغه
کوچروب قویغان . باصدروچی تابلمادیغندن و آنی باصدر درجه ده
بایلق اوزنده بولمادیغندن کتابنی آقغه کوچر مه گان . شول مسوده
حالنده طورادر . مسوده لر یازغان دفترلر کچیره ک بر شورلکنی
طولدروب یاتار . جمیل بک :

— مین بونلرنی یکریمی یل زحمت صرف قیلوب جمع ایتدم ،
خدمتمنک اڭ آغیر قسمی تمام بولدی ، آقغه کوچرر ایچون بر
یل عمر یته چکدر . لیکن باصلووی تأمین ایتلمادیکنده آکا تشبث
ایتوب بولمی . موندن مقدم بر اسامی الکتب طبع ایتدرمش ایدم ،
اوز ماتمز ایچنده آوچی بولمادی . آوروپالولر بر نیچه دانه
آلدردیلر . شول اثرم ایچون تشکر و تبریک مکتوبلری ده شول
آوروپالولردن کیلدی . بزنگ ملت ، معناسز و خیالی حکایتلردن
باشقهنی تقدیر ایته آلمی ، دیدی .

جمیل بک بو کون که قدر یاشادینی محیطندن یزمش و هر
ایش که مایوسیت ایله قارارغه باشلاهش . سوز آراسنده : « مین بعض
وقت عزلت که جیکلوب زاهد بولونی ده کوکلمه آلوب قویام ، لیکن
وجدانم وانسانلرغه بولغان رابطه معنویهم بوندن مانع بولادر . بهمه
حال بن بو مملکتدن کیته چکمن . مین سویله دم لیکن ایشکان
و آکلاغان بولمادی ، اوتوز یلاق خدمتمه قارشی میکا فیلسوف
ویوک آدم اسملری کی بر شیر بیره بلدیلر ، لیکن میکا اول
لقبلرنک نه قیمتی بار ؛ اجدادمنک اشله گان اشلرینی کورسه تورکه
تله دم . بز بو کونده علوم و فنونک اولیاتندن ده خبرسز یاشیمز
و حالنکه بالارمز دنیاده بر نرسه قادرمی کتاب تألیف ایتمشلر

وبر « سیوری سینک » حقنده بویله بیوک کتاب یازمشلر . ایشته
ماتده شلرمنی شونلرغه بر او یلاب قارارغه سوق ایتمکچی بولدم ،
لیکن تأسف که موفق اولامادم . آوروپا بزگه توبان کوز برله قاری ،
بزنی صلاحیتسز خلقلردن صانی . بو سوزگه قارشو مدافعه ده
بولنه مز و : « خطا سویلیسز » دیه مز . لیکن اعتراف ایتمه لی :
آوروپا طوغرو سویلی . بز کندیمز حقیقتی انکار ایتو قباحیتنه
مرتکب بولامز » دیدی .

جمیل افندیڭ بو سوزلری عثمانلیلر آراسنده خیلی تععم
ایتکان « تائرسز زارلانو » کوسترشلرندن گنه عبارت بولمی ، بلکه
چن قلبدن چیقغان سوزلر ایکانلگی آجیق کورلوب طورادر ایدی .
سوزلرندن بزده متأثر اولدق .

« کشف الظنون » ذیانی بوندن یش یل مقدم « آلمانیه » ده
غی مستشرقین جمعیتی اوز حسابنه باصدرر ایچون آلمانیه قونسلوسی
واسطه سی ایله صوراغان . لیکن اول وقتده عبدالحمید استبدادی
بالارینه توشودن قورقوب جمیل بک بر جراب ده بیره آلمان . یوقسه
جمعیت یاخشی غنه مکافات ده وعده ایشکان ایکان . بو وقتلرده « بروت » ده
فرانسز جزویت (میسیونرلر) مکتبی اداره سی بر نیچه مرتبه صوراغان
بولسه ده جمیل بک آنلرغه بیرمه گان .

« کشف الظنون » ذیلی دورت یا که یش جلد تشکیل ایته چک
وکشف الظنون قدر ایکی بولاچقدر . شول قدر بیوک علم خزینه سی
یازلوب تمام بولدیغندن صوک یالکتر ماتمز و مسلمانلرک علم قدری
بلماولری وجهالتلری شوملغندن باصلمی طورووی حقیقت حاده قان
یاش ایله آغلارغه تیوشلی بر حالدر . بو کونگی فرصتلر بر وقت
کیلوب ایس که توشارلر ، لیکن اول وقتده « ایندی اوتکان » بولورلر .

* *

یوسف نبهانی . تحقیق اهللری قاشنده توگل ، بلکه اورتا
درجه ده گی کیشیلر قاشنده ده قدرلی و اعتبارلی آدم توگلدر . آنک
بتون شهرتی . اوز مسلکنده بولماغانلر نی اورام بالالری عبارتلری ایله

سده : «بو کتابی یکرمنچی عصر نك خريستان ميسيونيرلرینه هديه ايتمهز» نيب يازلغان . بو جمله اوزی ده ميسيونيرلرگه يک آغر کيلگان بولورغه اوخشی . کتاب باصلوب تازالغاج «بيروت» شهرنده قيامت قوبدی . خريستانلر و خصوصا ميسيونيرلر . نى اشلرگه ده بلمايدلر . نصارا روحانيلری والی گه مراجعت ايدوب کتابنك صائلووينی منع قیلونی اوتتديلر . والی . بو اوتتچلرنی قبول ده ايتکان ایدی . لکن تير اول کتابنك اوز مالی بولماينچه بلکه خريستان محرلرينك اثرلرندن کوچرلگانگيگی وشول اثرلر آوروياده توگل ، حتی «بيروت» نك اوزنده هيچ مانعتسز تارالوب . صائلوب طور . ديغنی سويله بوندى بر اثرنك منع ايتلووی يولسز ايدیکنی دعوی قیلدی . بونی تیکشردیکندن صوگه : حکومت . کتابی صاتارغه وتاراتورغه مساعده ايتدی . طاهر تير «بيروت» شهرنده آمريقان کليه سنده اوقوب چيغمش بر آدهدر .

* * *

جبر ضومط افدينك عرياته گي اقتدار ومعوماتی فوق العاده در . خريستان عالمی اولديغی حالده اسلام علملرینه آشنالغی حيران قالورلق درجه ده در . کليه شاگردلری ، بونك درسلی بيك فائدهلی ايدیکنی لکن بو فائدهلرنی آلور ايچون خيلي حاضرلك واستعداد کيردک ايدیکنی سويللر . علم اهلی آراسنده جبر ضومط روشنده انصافی ، حلیم ذاتلر نادر بولورلر . اوزی ايله اختلاط قیلوب يوروجی لرنك حسياتلرنی احترام قیلوده رقابت قبول ايدو درجه سندن يوقاری ايدیکنده هر کم مسلمدر . «بيروت نك معتبر شيخلرينك برندن : «جبر ضومط - قرآنك معجزلگينه قام ايمان کيتورگان . اول مؤمندر لکن بونی اظهار قیلودن مانعلر بار» ديه ايشتم . ممکن قدر . مسلمانلرنی کافر ايدرگه طرشوچی «ملاز» صنفينه منسوب بولغان بر شيخنك بو سوزی جبر ضومط افدينك اخلاق گوزلگینی . منصفلگینی کورساتسه کيردک . سياح .

شعر:

دنياغه بر سوز

طارمن بر وقت دنيا . يزه رمن اونظلورسك سين بانارمن بر دانا يولدز کبی چيتمده طوررسك سين . سيگا مين صوزمامن قول . الداب آلتون كمشلرگه کيتم مين ايندی بر ياقطی يوزگنی دوست بلشلرگه آلاز يت کوبدانوك سيندن تلی راحت جيمشلرن کورامسك کون صاین قول قول بولب کوگگه اينشلرن .

م . اسماکوف .

سوگوده . توش سويله و خصم لرینه افزا قیلوب تافاق چيقاروده در . اصلی «عكا» شهرندن اولوب ، مصرده بر قدر تحصیل ايتديکندن صوگه استانبولغه باروب عزت پاشا و ابوالهدی لر تيرمسنده يورمش وشولرنك واسطهلی ايله «بيروت» شهرنده استئناف محكمه سنده رئيس تعيين ايدلوب . شول خدمتمنده ۲۵ يل دوام قيلمشدر . تورکياده حریت اعلان ايدلديکندن صوگه حکومت طرفندن عزل ايدلوب «بيروت» ده طورمش ایدی . اونکان يل خريستانلرنك عقائد دينه لرینه طوقوب بر کتاب يازدی وشونك سپندن خريستانلرنی غليانغه کيتوردی . کتابی . حکومت طرفندن کانيه سکاويت ايدلوب اوزینی توقيف ايدرگه امر چقدی . لکن اول آراده نهانی . قاچوب اولگرگان ایدی . اول اوشبو قاچوونده مصرغه بارغان و آنده عباس حلمی پاشانی مدح قیلوب بر کتاب يازغان و کوب گنه مکافات آغان . عباس پاشا بونك مدح قیلووندن نمون بولغان بولورغه اوخشی . چونکه کتابی ايچون . بيرگان مکافاتندن طش . حرم نبوی تخصیصاتندن آيغه اون ليرا تعيين ايدوب اوزینی «مدینه» گه يارگان . لکن نهانی «مدینه» ده قولغه آندی و «شام» گه کيتوردی . ديوان عرفی ده حکم ايدله چک ایدی . لکن اوزينك دستلرينك اجتهادی ايله غمو قیلندی . بو کونده «شام» شهرنده طورادر . عدليه محكمه سنده کاتبلک خدمتی قیلوچی بر اوغلی بار . نهانی اوشبو اوغلی حفته : «بو اوغلم مهدی بولاچق . رؤياده سويله کوردم» ديه سويله ب يورمکده ايسه ده اوغلی هنوز کاتبلک خدمتدن يوقاری کوتارله آميدر . احتمال که يکرمنچی عصر «مهدی» لری اوشبوروشده بولاچقدر . نهانیك اثرلری کوب اولسه ده تل گه آلوب سويله رلك نرسه . سی بولماسه کبرک . يازغانلری فائده سز نرسه لر بولو اوستينه . اوز مالی بولماينچه اوزی شيکلی خيالات و خرافات اربابندن کوچرلمش معناسز نرسه لر در . «شواهدالحق» اسمنده بر کتابینی قارادم . يوقنی لغردی .

* * *

بو سنه ده مصر و سوريه نی شاولاتقان نرسه لرنك بری محمد طاهرالتير اسملی بر ذات طرفندن تالیف ونشر ايدلگان «العقائد الوتمية في الديانة النصرانية» اسملی کتاب بولدی . بو کتاب ایللی عددن آرتق انگليزچه اثرلردن انتخاب ايدلوب يازلمش وايچينه بر آز رسملرده قوبلمشدر . مندرجاتی ايسه . بو کيرگی خريستانلقتن مجوسيلکدن باشقه نرسه توگل ايدکنی اثبات ايتمکدن عبارتدر . کتاب ، موضوع جهتندن بيك مهم اولماسه ده «بيروت» شيکلی ميسيونيرلر برله طولی بولغان بر شهرده باصلوب تارالووی جهتندن مهمدر . ايچنده گي سوزلر . خريستان مدققلرينك سوزلری بولوب ، طاهر تيرنك بو طرغرونده غی خدمتی ، خريستانلق ايله مجوسيلک آرالرنده غی مشابهت وعينيتی کورساتوگنده در . کتابنك باس صحيفه

احمد مدحت افندی

اون آتی دیکابر یکشنبه کون صباح يتاقدن قالدیغ کبی کوزم ماصه اوزره نده اولان اوکونک غزته زینه ایلشوب الیمه تصویر افکار» جریده سنی آارق علی العجله کوز گزدررکن اوچنجی صحیفه ننگ اڭ صوڭ ستوتنده بر ارتحال کلمه سی کوردم. استغرابی موجب ولدی، اوقودم، بویله جه یازنشدی: «فاضل محترم احمد مدحت افندی دون کیجه زوالی ساعت اون بر بوچوقده دارالشفقهده ارتحال داربقا ایلمشلردر. مشارالیه جمعیت تدریسیه اسلامیة اعضاسندن مجلس تدریس رئیس اولق صقیله هر هفته «دارالشفقه» ده انعقاد ایدن مجلس مذکوره ینه بر معتاد ریاست ایتمش ایسه ده بر آراق کندیسه بر فالق کله رک اطبا طرفندن اجرا ایدیلن مداواته رغما اولچه دوچار اولدق لری اختناق صدردن وفات ایتمشلر. رحمة الله علیه».

ایواه! عالم اسلام ینه اڭ کزیده بر رکن عظیمی غیب ایتدی. اوت، او استاذکه، علم، فاضل، وظیفه شناس، عن صمیم القلب ملتی سوهن، بتون قوتنی شوملتی ایچون صرف ایدن بر تورک محررینک ضیاعندن بالکرم عالم اسلام دگل، بتون عالم انسانیت متحسر اولسه یری وارددر. تورک محیطی استاذک امثالنی صوڭ زمانلرده مع التأسف پک آز یتیشدره بیلمشدر.

شمدی یه قدر استاذک ترجمه حالینه دائر بعض بر وشورلردن باشقه. حالی ایله متناسب بر اثر میدانته کلمه دیکدن، بر قاج وقت حلقه تدریسنده بولوندیغ ائاده بعضا احوال شخصیسه عائد ویردیکی ایضاحتدن طویلا یه بلدیکم خاطراتی ملتداشلمک نظر عبرته عرض ایتمک ایستوروم. استاذ مرحوم، اون سکر یاشنده ایکن الینه قلم ایشدر. بومسلکنده، آز وقتده ملته کندهنی طاتمایه موفق اولمشدر. بتون عمرینی تعلیم و تعلمده کچرمشدر. ایلمک بر طاقم فلملرده بولندیغ ائاده عرب، فارسی، فرانز لسانلرینی تحصیل ایتدیکی کبی بر چوق فنلر تحصیلنده موفق اولمشدر. بوفلرده خصوصاً جغرافیا، تاریخ، حکمت طبیعی، حساب، هندسه وسائره مثللو مبادی فنونه دائر قلاسیق برطرزده و اوزمانه قدرلسانلرده امثالی کورلمه مش بر اصول تحریر ایله تدوین ایدره رک «خواجه اول» نامیاه بر کلیات نشر ایتمشدر. ادبیاته فوق العاده مراقی اولدیغندن فرانز جه دن بر طاقم رومانلر ترجمه ایتدیکی کبی غایت قیمتی ملی رومانلرده قلمه ایشدر. صوگره ملتک

دهاجدی شیره احتیاجی اولدیغن حس ایدره رک بتون موجودیتیه کیچه وکوندوز چالیشوب پک بویوک اثرلر میدانه کیرمشدر. دهاطوغوسی ملته قارشمش، ملتک احتیاجاتی اوکره غش، اوکا کوره قلمنی اویناقتدر.

اول یازدیغی اثرلرینی غایت ساده یازدیغی کبی صوڭ زمانلره قدر ساده لکنی محافظه ایتدکندن تورک نام مبجلی آلتنده برلشمش اولان ملتداشلمز آ کلامش وحقیله استفاده ایتمشدرلر.

مدافعه اسلامییه دائر یازمش اثرلریله آوروپا و آسیاده، حتی آمریقاده بویوک فیلسوفلره، پروفیسورلره و مستشرقلره کندهنی طاتمش وخصمانی اسکات ایتمشدر.

عالم مدینتک هر طرفنده اثرلری اوقوغش ومظهر تقدیر اولمشدر. تورکیه ننگ هر طرفنی استبداد صیقوب قاورارکن (او وقتلر تورکیه مکتبلر نده تاریخ نامنه هیچ برشی اوقوغاز و مطبوعاتده حقیله تاریخی اثرلر کورلمزدی) غایت مدققانه یازلمش تاریخی اثرلر میدانه قویمشدر. از جمله «کائنات» نام اثری بوکونده پک اعلی اوقونور و دائما اوقوناققدر. هر نه کبی اثر یازارسه بی طرفلی محافظه یه چالیشمش؛ علم و فن نقطه نظرندن تدقیق ایتمشدر.

استبداد و دور مشروطیتده هیچ بروقت سیاسی فرقه لره انتسابی اولمامشدر. دائما بی طرف اوله رق علم اوغرنده افنای حیات ایله مشدر. پک چوق سنه لر دارالفنون عثمانی کرسپسنده، دارالشفقه، مدرسه الواعظین، قیز صنایع مکتبی، دارالمعلمات کبی بویوک مکتبلرده طلبه لر تقریراً و بتون عالم اسلام تحریراً آثار بر کزیده لرندن مستفید اولمشلردر. بوندن صوگره ده لایموت اولان اثرلرندن بتون عالم اسلامیته مستفیض اولاجنی شبهه سزدر.

ایشته شرقک مدار افتخاری؛ تورک فیلسوفی، استاذ کل مرحوم احمد مدحت افندی حضرتلرینک غیوبتندن بالکرم عالم اسلام دگل، بلکه عالم انسانیت سیاهلره برونوب آیلرچه دگل، سنه لرچه ماتم توتسه سزادر. بویله فیلسوفلر عصرلرده ییله پک نادر یتشور. عمومیتله بویکره نچی عصرده، خصوصیه صوڭ رقتلرده عالم اسلام بو قدر چکدیکی مصائبه داغ درون ایکن بوکون بو کبی ضیاع عظیم سببلی مصائبی بر قات دها تضاعف ایتدی.

بتون بوبلا ومصیبه اشتراک ایچون بعض ارقداشلمزله برابر اودن سوقاغه چیققد؛ فقط سوقاقلرده هیچ بر تحسر علاوه کور. مدیکمزدن طوغری دارالفنون عثمانی یه قوشدق؛ اوراده حقیقت حالی یلمک ایچون بعض ذواته مراجعت ایتدک ایسه ده غزته خبرندن باشقه هیچ بر دورلو فضله معلومات ویره مدیلر. بالاخره ایشی اساسلی اکلایه یامک ایچون دارالشفقه مکتبه کیمه یه مجبور اولدق؛ یولده کیدرکن سوقاقلرده تغیرات، تبدلات یوق، هرشی پک طبیعی بر حالده

ابتدا و سوک منزلگاه اولان مصلی اوزهرینه یرلشدردیله. او کون او مصلی لر اوزهرنده بش آلتی جنازه دها وار ایدی.

جنازه غازی قیلندقدن سوگره اطرافیمه بر دها باقدم، تخمینا ایکی یوز، اگ نهایت ایکی یوز الی قدر حاضرین، تابوتک اطرافنی صارمش؛ استانبولجه هر میده اوقوغاسی عادت ایدغش تزکیه دعاسینه آمین خوان اولیورلردی. مصلی طاشی اوزهرندن، تابوت محترم ینه طلبه افندیله طرفندن قالدیرلدی. جامع کنارنده تر به حضرت فاتح قارشوسنده بر تر به جکک قپوسی ایچروسنه قونلدی؛ زیرا استراحتکده استاذ دها تماماً حاضرلناملدی. مکتب مدیری بک افندی کوردیکه، دها بر ایکی ساعتز حاضر اولیه چقدر. طلبه افندیله هپسینه مکتبه عودت ایتمک امرینی ویردی.

مکتب طلبه سی ده کیندکدن سوگره مزارستانده آچق قوق الی آدم قلوب اونلر کده جوغسی تجهیزه مأمور اولان خدمه لر دی. حاضریندن بعضی کندی ایشنه کیندکی کبی بعضلرده قهوه خانه ده، قبرک حاضر اولماسنی ییکلیورلردی. بز جنازه ده حاضر بولونان شمان تورکلری مراسمک تا سوکونه قدر منتظر قالدق. او وقت آرقدا شلمزدن بعضی استاذک فضیلتندن، بعضی روسیده ده اولان شمال تورکلرینک استاذک آثار بر کریده لرندن مستفید اولدقیرینی، بعضی کندی تأثرنی آگلاتیوردی.

وقت ایی کچمش اولمالی ایدی، ایکندی اذانی اوقوغایه باشلا دیغی کبی هر کسک اوراحتکده استاذه یاقلاشدیغنی کورونجه بزده قالدق تام تقرجزده، کیتک حاضر اولدی» سسی بک آز مقدارده حاضرینی دها زیاده یاقلاشدردی. بر قاچ دقیقه سوگره حاضریندن بعضسک همتیه او تابوت عالی قدر، مرقد مبارکنه یاقلاشدرلدی. تماماً مقرنه یرلشدریلدکدن سوگره هر کس یرلی یرینه کیتدی. بزده بایزیده طوغرو کیدرکن تر به لک اطرافنده فقرانک قاوغه و کورولتوسنه باشقه هیچ بر شی کورغیوردی. ایشته مراسم تدفینه بونکله تام اولدی. او کون آقشای و ایکنچی کون صباحی انتشار ایدن غزته لرده داخلی خبرلرک اگ سوکونده یارم ستون قدر بر شی یازمقله اکتفا اولندی. بتون عالم مدینتک تقدیرینه مظهر و شرقت مدار اقتخاری اولان بو بویوک فیلسوفز ایچون سوک کوسترلش احترامات بوندن عبارت اولدی.

ایشته افندیله سزه رقه بی اولدیغی کبی حکایه ایدره ک مسلمانلرک حال حاضری ایله دیکر ملتلرک احوال حاضرده وماضیه سنی مقایسه بی رای عالیکزه تفویض ایدیورم. یالکڑ شونی دیه بلورم: بک یاقنده که بو بر ایکی سنه طرفنده روسیه نک بویوک محررلرندن تالستوی جنابلی حقنده روس ملتک حتی عمومیتله روسیه لیلرک مراسم تدفینه ده کوسترکلری احترامات فوق العاده، روسیه غزته لرینک

بولیوردی. بعض دارالفنون طلبه سنه تصادف زده حال و کیتیتی استفسار ایتدیکم زده جواب دگک، سؤل ایتدیکم ز شیدن ییله خبرلری یوقلغنی سویلیورلر ایدی.

برقاچ دقیقه سوگره دارالفنونه مکتبه کلدک؛ باغچه سنک ایچروسنه کوردیکه قپوچی دن صورددق، اونک تعریفی موجبجه استاذک بولوندیغی اوطیه یاقلاشددق؛ اوطه دارالفنونه نک جنوب طرفنده، اگ آشاغی قاتده بر قوریدوردن عبارتدر. اوطه قپوسنی کیرلیدی وقت. صاغ طرفده اوزونجه آلاق بر ماصه اوزهرینه استاذ یاطریلمش، بیاض برستره ایله اورنلمش ایدی. اطرافنده بر صاندالیه اوزدرنده پامبولر، بر دیکرنده بیاض قوماش و بر تنکدن صوبخاری چیقدیغی کوریشوردی.

ایکی اختیار خواجه ایله بر ایکی مکتب خدمه سی یکلرینی صوامش، اوکلرینه حوالیلر باغلا مشلری قامایه حاضرلانیورلردی. تام بو سرده اوچ آرقداش قاپودن کیروب بو حالی تماشیه قویبولدق. بزى بهت حیرت ایچنده بر ااقش اولان بویله بر منظره قارشوسنده خواجه افندیله حرکت لا ابالیانه نری جانغزی بک صیقپوردی. دها برقاچ ساعت اول احمد مدحت افندی نک اسمی ذکر اولتور، بتون عالم اسلامک قلبنده برحس تعظیم ایوانور کن، شمدی برقاچ لاشه فارغسینک الینه ویروبده تحقیر ایتدومه یه قلمز هیچ راضی اولمیوردی. بر طرفندن باقیلر سه خواجه افندیله خدمه لرک حق ی واردی؛ زیرا، اونلر مرحومک فضائلنی آکلاملر، عادی بر جنازه حکمنده معامله ایدرلر ایدی. آلتون قدرین صراف بیلور ضرب ملتک بک طوغرو برسوز اولدیغنی قبلر مزدن تصدیق ایدیورددک. غسل تام اولدقدن سوگره، آخر کورشم دیه جنازه نک یاینه دها زیاده یاقلاشدم. بتون بدنی صاری به مائل بیاض بالمومدن یاپلمش کبی یاتیوردی. یوزنده شفقت استاذانه و محبت انسانیه حالا پارلیور، سانکی اویوبوردی.

معاملات غسلیه تام اولدقدن سوگره حاضرلنمش تابوته، بیاض کفنلر آراسنه یاطرلدی، صارلدی، تابوتک قباغی قیاندی؛ دیمک جنازه حاضر اولدی. تام اوکله وقتی آلفراقه ساعت اون ایکی ایدی. او کیش قوریدوردن هیمز برابر تابوتی قالدروب چیقاردق، مکتبک قپوسی اوکنده بر طاش اوزهرینه یرلشدرددک. اوراده مکتب مدیری و معلملرینه باشقه، دارالفنون معلملر دن محمود اسعد افندی، احمد نعیم و عاکف بکلر و دورت بش بزم ییله دیکم ز آدملر و مکتب طلبه سی منتظر بولیورلردی. استاذ محترم خواجه خالص افندی طرفندن تزکیه دعاسی اوقوندقدن سوگره اورادن تا فاتح جامع شریفنه قدر طلبه افندیله طرفندن قالدیرلوب، جامع قارشوسنده، استانبول اهالی، اسلامیه سنک حیات دنیاویه لرینه ختمه، حیات جاویدانه لرینه

يادىغى مقاله، روس كنجلىرىنىڭ : خصوصىيە دارالضنون طلبەسىدە اونلار قارشو بىلەن دىكلىرى حس متتارى بى كوسترەمكە اولان شو حر كىتلىرى آز چوق غىزىتە مطالعه ايدىلارڭ معلومىدەر . حتى كويلردە يىلە آيلرجه محاكمه ومذاكرهسى جريان ايتمشدى . بزم وولغا بويى «ميشەر» لرىنىڭ علما مجلسلىرىدە يىلە اونلارڭ مەسلىكلەرنە دائىر سوزلر سويلدىكىنى كىندم بر قاچ دفعەلر ايشتم .

ايشتە افندىلر تارىخىڭ تا اطلاع ايتدىكى زماندىن بو كونه قدر نرەدە آثار ترقى كوروندى ايسه او آثارڭ صاحى اولان مؤثرى تقدىرلە ميدانە كەمشدر . شونىدە اونوقايەلم كە بويوكىرىنى احترام ايتەن بر مات هيچ بر وقت ترقى ايتمەمشدر . عثمانلى توركلىرىنىڭ بو حال ناكورانەلرى . بتون عالم اسلامە ، حتى بتون شرقىلەر يوز قەرسىدەر . تورك ماتنىڭ علم واهل علمە قارشو بويەلە نالجى حر كىتلىرى ھەر يردە كىندىسىنى كوستريور . سببى ، ھەر كىسڭ معلومى اولدىغى وجهلە جھالت ومسكتتە باشقە هيچ بر شى دگلدەر .

افندىلر ! بز شمدى استاذ محترمىڭ ضياع عظىمەنى ؛ ياخود كىندىڭ شو حال اسف انكىزمزەمى آچىلم ؟ . . عثمان زادە محمود صطايف . « استانبول »

ربا ھەم واق بويچ جمعيتلىرى

ربا مسئلهسى تمدن وعمران مسئلهلىرىنىڭ ايك مەھملر ندىن بولويىنى زمانلارنىڭ بر عقللى آدمىدە انكار قىلماسە كىرەك . زماننىڭ سورشى وحيات نظامى بو مسئلهنى تمدن وعمران مسئلهلىرىنىڭ ايك ضرورلىرى جەھەتتە كىرگىدى . زمانلاردا بر كاسىپنىڭ ، عملنى ، تيوشلى بولغان حالندە اجرا قىلويى باقىلارنىڭ ياردەملىرىدە باشقە مەمكىن توگلدەر . بر انسان ، معاملەسىنى كىسىنى باقىلارنىڭ ياردەمىنە بنا قىلمادى ايسە زمانلارنىڭ اوتويى ايلە مالىدىن يىرىدىن سىرمەسەن آيرلور . شونىڭ كىي ، ربا ويروگىنە ، معاملە ايتسەدە ھالاك اولور . دىك برىنى آخرايلە قابلامق اقتصادنىڭ مقتضاسىدەر .

بر حكومت اوزىنىڭ مەھماتىنى حاضرلر اچون كىرەك مقدار بايلقنى باقىلاردىن آلماسە ياكە پروتسىنتلى كاغدىلر چىقارماسە ، شونىڭ كىي ، اھالىسىنىڭ ضرورتىنى تامين قىلور اچون بانقىسى ايلە ياردەم قىلماسە اوزىنىدە ھالاك قىلور اھالىسىنىدە انقراضغە توشىرر . انتظامىدە بتار . باشقە ماتلر و حكومتلر آلدندە تز چوگەرگە مجبور بولور . اخىراىردە ھنوزدە اجىبى باقىلاردىن آغىر پروتسىنتلر ايلە بويچقە آورغە مضطر

اولور . مېنىم بو دعواىمە بتون كىرە ارىدەغى پادشاھلىقلارنىڭ كىرەك مسلم وكىرەك غىر مسلم بولسون ھەمەسىنىڭ معاملەلرى . مسلم ھەم غىر مسلم بولغان كاسىبلارنىڭ عمللىرى شاھىدەر . مېنىم بو مقالنىڭ خلافىنى دعوى قىلويى ، احوال ائمدن بى خىر بعض انسانلر بولور ، دعوالرىنى اثبات اچون بعض بر نوادىرىنى كورساتورگە طرشورلر . لكىن نوامس طبعىتنىڭ سوقى مېنىم مدعامى تصدىق ايتسە . حوادث و وقائع تا كىد قىلسە انارنىڭ انكارلردىن ضرر يوقدەر . وقائع و حوادثنىڭ تصدىقىنە مقابل هيچ بر شى فائىدە وىرماز . نوادىرگە هيچ وقت عام حكىم بنا قىلماز . دىك نوامس طبعىت شويەلە اقتضا ايدەر . اقتضائى طبعىتنىڭ خلافىنە حر كىت ايلەمش بر ملت فوز طماجاز . چايرىب بارغان پارا ووزغە قارشى طورغان بر آدمنىڭ ايزلوب قالويى كىي ، طبعىتنىڭ سويىنە قارشى كىلگىن ملت نىڭدە ھالاك بولويىدە شېھە يوق .

اگر ھىندىلرنىڭ باقىلرى اولسە و اھالىنىڭ ضرورتلىرىنى آز رىج ايلە اوتاسە ايدىلر انكىلترەنىڭ اوچىوز مەقدارى بولغان ساتوچى صفتىدەغى مكار و ظالملىرىنە بتون مىلكلىرىنى ويىرلىرىنى رھن سالوب آغىر پروتسىنتلر ايلە بويچقە آلمانلار بولورلر و مىلكلىرى يىرلىرىدە اوز قوللارندە قالغان بولور ايدى .

توركىەنىڭ طرابىلىدە بانقىسى بولوب اھالىسىنىڭ ضرورتلىرىنى اوتانلار بولسە ايدى طرابىلس اھالىسى املاك و يىرلىرىنى ايتالىانلار « بانقودى » باقىلرىنە آغىر پروتسىنتلر ايلە رھن گە سالماز ايدىلر و ايتالىانلار دە قول سوزارغە ساتاوى بولماز . طرابىلس دە سلامت قالمىش بولور ايدى . توركىەنىڭ اوزىدە ھەم انتظاملى بانقى بولسە ايدى فائىدە كىلەچك يىرلىرىنى اجىبىلرگە رھن سالوب قولن قوشروب طورماز و بو حالگەدە كىلماز ايدى . ايندى احوال طبعىت شويەلە ايكان . دىيادە بولغان نوع بشرنىڭ دىيادەم اخىر سعادىلى بولويىنى اوستىنە آلمان ، نوع بشر بار بولغان مدتدە دوامى مفروض بولغان بر « دىن » بولسە ، ھەر زماندە نوامس طبعىت گە مناسب بولويى لازمدر ، يوقسە « دىن » اوزىدىن اوزى بتار ، تابەللىرىنىدە انقراض غەسورەر . موندى « دىن » نىڭ فسادى ظاهر ايدىكىنە ، « الدىن يسر » حدىثى شاھىدەر . چونكە نوامس طبعىت گە مخالف « دىن » يسر اولماز . دىك نوع انسان موجود بولغان مدتدە دائم بولايچى ھەر زماندە نوع بشرنىڭ انقراى و اجتماعى ، دىياوى ھەم اخراوى سعادىلىرىنى ضامن وكافل بولويى اعتقاد قىلغان دىانت اسلامىەنىڭ حكملرى ھەر زماندە نوامس طبعىتنىڭ مقتضاسىنە تام مطابق بولويى ضرورىدەر . ايندى دىانت اسلامىەنىڭ اصلى و اساسى بولغان قرآن شويەلە وجوھنى شامل بولويى لازمدر ، تا يىكە ھەر زماننىڭ نوامسىنە موافق تفسىرىنى و تاويلنى قابل بولسون . بلكە شونىڭ اچون بولور اسلام علماسىدىن محققلر ، قرآنى زمان مفسر ، دىغىلر . ربا مسئلهسىدە ، سىلر موز اوز زمانلارنىڭ كىشفايتىنە مناسب

نرسه بولدیغنی بیان ایدوب امام احمد: «کافر لر سودا هم ربانی بر نردن آیرمازلر وهر ایکینسی بر حکمه یورتورلر؛ بر درهملک مانلی ایکی درهم گه ساتو درست بولسه بر درهمنی ایکی درهم گه آماشو نیچون درست بولماسون، چونکه بو ایکی معامله آرانده آیرما یوق دیرلر ایدی. حق تعالی شونلرنی رد قیلوب - احل الله الیبع - آیتی ایندردی « دیشدر. ایکنجی: «احل الله الیبع وحرم الربا» آیتی کافرلرنک، «نخال الیبع مثل الربا دیکان سوزلرینه جواب بولوب کیلدی. حالبوکه مطلق سوداغه مثل بولغان نرسه «ربای نقدی در. اوچونجی: «احل الله الیبع وحرم الربا» آیتی مجمل بولدیغندن بر حکمنی آکلاتور ایچون بیانغه محتاجدر. بیان کیلما دیکنده حکمنی اثبات ایجاز. بوگا ایسه مشهور حدیث (۱) بیان بولشد. لکن مذکور حدیث ایسه ربای نقدی. حقه ایدیکنه اسلام علملری قناعت ایتمشدر. شونک ایچون یوقاریده غی آیت ایله ربای نقد حرام قیاندی. دورتیجی، «من جائه موعظة من ربه فاتتهی فله ما سلف وامره الی الله ومن عاد فاولئك اصحاب النار» آیتی، حرام بولمازدن مقدم قیلغان ربا حکمنی بیان بولوب کیلمشدر. موندن ربای نسیئنه اراده قیلورغه مناسب توگل (۲). اوشبو دلیللرگه بنا ایدلوب ربای نقد حرام قیلدی.

ربای نقد حقه بولغان حدیثده. «آتوتی آلتونغه، کوشنی کوش که، بغدادینی بغدادیغه، آریانی آریاغه، یشنی یش گه، توزنی توزغه، برابر بولدقلری خالد قولدن قولغه ساتوکر، بر من آرتدرسه یا که آرتدرسه ربا بولور. ایندی بو نرسه لده تورلیک بولسه هم قولدن (نقد) بولسه تالاگانکر روشده صانکر!» (۳). دیک، نیچوک بولسه ده ساتو یارامق نقد صورتده بولوب نسا صورتده نیچوک بولسه ده ساتو یارامی، بر صورت درست وایکنجی بر صورت درست توگلدر. شوبله که: «احل الله الیبع وحرم الربا» ایله ربای نقد حرام ایدلدی. (بشادی).

تایصوغان امامی محمدطاهر بن ملا احمدزکی بایتوگالوف.

(۱) امام احمد: ان الیبع مبادلة مال بجال والربا فی اللغة هوانزیاذه والیبع شرعت لاجل الربح والزیادة فکان بجلا ازدحت فی المعانی واشتبه انه ای زیادة حرمت فلحقه الحدیث بیاناله وهو قوله علیه السلام: الخنطة بالخنطة الی آخره. (۲) چونکه ربا حرام بولمازدن مقدم، ربا عقدی قیلنوبده شونک مدتی، ربانک حرامنی اعلان قیلدیغندن صوگ طوفاغان صورتده «سلف» هم «عاد» کلمه لری صادق بولماز. واحدی: «السلف المتقدم ومنه الامة السالفة اما العود هو الرجوع بعد الانصراف» دیشدر.

(۳) عن عبادة بن الصامت قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اذهب بالذهب والفضة بالفضة والبر بالبر والشعير بالشعير والتمر بالتمر والمخ باللمح مثلا بمثل سواء بسواء يدا بيد فاذا اختلف هذه الاصناف فبيموا كيف شئتم اذا كان يدا بيد وعن ابي سعيد مثله وزاد بعد قوله يد ايديفن زاد واستزاد فقد اربي.

روشده بیان ایتمشدر ایسه ده کیله چک زمان نوامسینه موافق یاتنک یولینی قابلاماش ایدیلر. بلکه یولنی حاضرلهب قالدرمش واحتمالاتی بیان ایتمشدر سنتلرنی حدیث اماملری اجتهاد ایله یکشروب قالدرمش ووزنک ایچون آزقلرنی حاضرلهمش ایدیلر. بو زمانزده نیقدر سوز سویله سه لده آنلرنک ساچکه نلرنی اورودانغه عبارتدر. یوقسه باش باشداق ویدسز بر سوز توگلدر.

ربا مسئلهسی حقه معتبر «شورا» ژورنالنده سؤالدر کور. نورگه باشلادیغندن بو مسئله حقه بر مقدار سوز یازمق بولدم. خطام بولسه تیبیه ایدوچیلر، صوابم بولسه قبول قیلوچیلر بولور. ربا مسئلهسی تداول افکارنی قابل بولغان اجتهادی مسئله لردنی یوقسه هیچ بر فکر و اجتهادنی قابل بولماغان قطعی مسئله لردنی؛ اگر اولگی قسمدن بولسه ربا مسئلهسی حقه سویله گان ایچون مینی شلته قیلغان کشی بولماز. ایکنجی قسمدن بولسه، سویله وم هبا بر مشقت اولورظنده من. بو ایکی احتمالک اولگیسی درستلگنده شبهه یوق. عرب لغتی واستعمالینی بلوچی کیمسه لرگه ربا آیتلرنک مجمل بولووی معلوم بر حقیقتدر. حتی فخرالرازی کبی مدقق مفسرلرمز: «ربا آیتلری مجمل بولدیغندن تمسک جائز توگل» دیدیلر. لکن «اضعاف مضاعف بولغان ربا حرام» دیک قدرلیسی قطعی اوله رق معلومدر. مگرده اضعاف مضاعف بولمق نی روشلی هم ده ربا ایله بیع، بری آخردن نیچوک باشقه بولورننی ملاحظه قیلنسه، آیتلرنک اجمالی قوتلور، بیانغه محتاج قالور. شونک ایچون ده عمر رضی الله عنه: «افدمن حضرتلری دینان کیندی ربانی شافی و آحیق بیان قیلما دی» دیور ایدی. ایندی قطعاً دیه بلورم: ربا مسئلهسی اجتهادی هم ظنی مسئله لردندر.

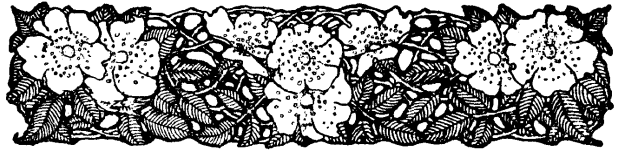
ربا ماده لرنی اوشبو اوچ تورلی قسم گه آیرمق ممکن:

(۱) ۱۰۵ - روبل آلتون بیردک ده ۱۰۰ روبل واق آلتون آدق. بیش روبله آماشوچیده قالدردق. مونه مونده ۵ روبل ربای نقد بولدی.

(۲) ۱۰۰ - روبل بیردک، ۸۰ روبل واق آلتون آدق. و ۲۰ روبله سی کیله سی سنه گه قدر آنده قالدی. مونده بر سنه کوتک ربای نسیئنه بولدی.

(۳) ۱۹۰ - روبل بیردک، یوز روبله آلتون آدق. ۹۰ - روبله سون بر سنه کوتارگه قالدردق. سنه طولغاچ یوز روبل ایتوب توله و شرطیله عقد قیلدی. مونده ۱۰ - روبله سی ربای نسیئنه بولدی.

برنجی قسم. باشقه لرنگ حقلرینه ظلم قیلو بولدیغندن، «لا تظلمون ولا تظلمون» آیتنک دلالتی ایله اوشبو برنجی قسم حرامدر. «واحل الله الیبع وحرم الربا» آیتی اوشبو برنجی قسم ربا حقه نازل اولمش ایدی. مذکور آیتنک اینونه سبب نیندی

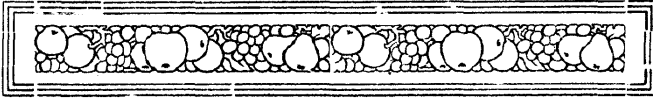

املا برلاشماقینه و یا گلش یازماسلیق غه یول تایلمازمو؟

بیش آتی ئیل لردن بویان روسیه‌لی مسلمان قرداشلر، نی قدر مطبوعات عالمینه ترقی ایتوب توری، توری اسملرده رساله‌لر، کتاب غزیته و ژورنال‌لر طبع ایتوب روسیه مسلمانلرینه بر ابتباه و بر ترقی اثری قوزغاندی لر. روسیه‌لی مسلمان قرداشلرعی اوشبو خد-متلرینه، چین کونگلدن عرض تشکر ایدرم. اما نی قدر اثرلر مطبوعات عالمینه چقار دیلر ایسه ده هر بر یازوچی اوز خیالینه و او یلاوینه کیلدیکی «املا» لر ایله یازوب و اول املا لر ایله رساله و کتابلر باستوروب بر نیچه توری «املا»، مطبوعات عالمینه اورون توقاقینه سبب اولدی لر. اوشبو خصوصده، بر نیچه یازوچیلر طرفندن یازو یولین بر بیللی «املا» قاعده غه سالماق لازم ایکن لیکی آیتولسه ده چین لاب قولاق بروچی و یا ایسه چین لاب ایش باشلاوچی یوق حکمین ددر. (بولسه لرده، بر اورنده برلاشماق، نه یول ایله ایش ایشلاوین بر ترتیب اوستینه قوتغای لر.) اوشبو املا مسئله سینه یاقشی لاب قاراغانده معلوم اوله که، هر بر آتاقلی معلم، محرر، مؤلف هر قیوسی اوزگه بر یول توقاقده، اوز تیلادیکی «املا» ایله یازمقده (اوز املا سین اوزگه بر کیشی نی کیندن اوستون کورماقده) دورلر. ایدی اورنی کیلگنج بر ایکی سوز سوزلاماقنی اوزیغه لازم یلوب، بر آز جسارت اولسه ده تو باندکی یازولر نی اوقوچیلر غه تقدیم ایتهم. هر بر تاریخ بیلوچی و هر بر علم آشنالرینه معلوم دورکه، کوب ایسکی زمان لرد، ترکستان ترک لری علم یولینه نه حد ترقی ایتمش لر، و اوز لریندن یان گار اوله رق اوز ترکی تیل لرینده «نظم» یا که «شر» یازووی ایله «تاریخ»، «ادیات» حتی «تصوف» حقنده ده بیک کوب بهاسز اثرلر بزله قالدروب کیتمش لر. حمدلر اولسون، بزله، شول قالمیش میراث اثرلردن شول پله نجه لازمجه همه سندن فایده لا-غامیش ایرسانده، املا جهتدن ایسکی پهلردن بویان شول چاقلر نجه یاقشی فایده لاقنده ایدیک. شول سببلی حاضرده بز ترکستان لری قیو بر یازوچی میز بار ایسه، یوقاریده، میراث قالمیش ترک بابالریز اثرلریندن عینا کوچورولمیش «املا» ایله یازوب و اوشل املا ایله اوقوماقده دور میز. (اوشبو مینی یازوویم املا سی ده موندن تورت بیش یوز ئیل ایلگاری ترک بابالریز دن یازیلدب قالمیش موجود قول یازمه اثرلر نك املا سینی عینی ایدو کینی اوقوچیلر غه عرض ایتام.) ایسکی قول یازمه لر جمله سندن امیر علی شیرنوی، فضولی و «مقیلی» و امیر

عمر خان و اوزگه نظم دیوان لردور. و تاریخی اثرلردن «خان لر تاریخی» «چیکمیزخان» و «شیبانی خان» تاریخی و «چغتای» تاریخی و اوزگه لر موجود اولوب ترکی تیلده ترکی توغری املا ایله یازیلیمیش لر. آنلر بزله دستور العمل اولمقده دورلر. اوشبو اثرلر نی هر بری املا جهتدن بردورلر. هر اثر نك اوزگه اثر ایله اورتاسنده ایکی یوز اوچ یوز ئیل لاب فاصله ایله یازیلغان بولسه ده املا لرینده بر گینه سوزده اولسون فرقلی ایاسلر. (برگینه فرق ایسه «نوی» ایله «فضولی» اثرلر نك «دن» ایله «دین» اورتاسنده دور. «نوی» غه دن یوق، فضولیه دین»، یعنی نوی اثرینده «شهر دین» و «قیشلاق دین» دیب یازغانده، فضولی ایسه «شهر دن» و «قیشلاق دن» دیب یازمیش. اوشبو ایکی املا بر بریندن فرقلی ایاسلر. بابالریز اولان، اتاقلی ادیب و محرر لر یز، مؤرخ تاریخ یازوچیلریز، یازولرینده یعنی ترکی یازولرینده، حروف هجادن ث ح خ ذ ص ط ظ ع ف اوشبو اون حروفنی عربی حروفلردن ساناب اوشبو حروفلر ایله قاتیش بر گینه اولسون ترک سوزین یازما میشلر. ترکی سوزلر نی هر اورونده اوشبو ترکی محرجلی ۲۰ حروف: ا ب پ ت ج چ د ر ز س ش غ ق ک ل م ن و ه ی ایله یازمیش لر. یوقاریده کور گار-دیکم اثرلر غه «عربی» و «فارسی» سوزلر هر اورینده کیلگانده البته اوز املا لرین بوزماسدن اصل املا و قاعده لری ایله یازمیش لر. عربی فارسی سوزلر نی بوزوب بو زمانده کی محرر لر کی ترکی حرفلر ایله یازوق ایله ماتاشما میشلر. کیلاک ایدی روسیه لی قرداشلریز تاتار معلم و یازوچیلر نه. بونلر ایدی نه سبب دن دورکه صاف ترکی سوزلر نی هم سین عرب سوزلرینه مخصوص حروف لر ایله یازیب، هر محرر هر سوزگه اوز نیچه اوزگه بر حرف نی معقول کوروب شونك ایله یازیب. بر قاعده اصلی غه باغلو «ترک» سوزین بوزوب املا لرین تانومس لیک درجه غه یتکور میشلر. مثال اوچون کوبدن آزین اوقوچیلر غه عرض ایتام: صورماق، باصماق، صاقال، صاناماق، یاصاماق، صاقلاماق، صنماق (صاقلاخاق)، صایرماق، صاقاق، باصطورماق (مونده ط اورینده ت لازم) صاریق، صو، اوستون (مونده ت اورینده بیک کوب ط یازولر) اوستا، صوز و اوزگه لر. اوشبولر و بولر غه اوقشاشلر املا بوزولوب «س» اورینده «ص» یازیلیمیش لر. طوغماق، طورماق، طرشماق، طاشلاماق، ایطماق، یاطماق، طوطماق، طوادورماق، طارطشماق، طویقون، طوغری، طوقز، طوقسان، طانغین، بوطون، طوب، طوی، آلطون، طاوق، طوش، طاش، باطمان، طاریق، طاغ، اوسطا، طاوش و اوزگه لر. «ت» اورینده «ط» یازیلیمیش لر.

اوشبو بوزوق املا لر ایله یازیلودن معلم و محرر عبدالرحمن سعدی افندینك ده اثرلری قوتولما میشلر. خصوصاً عبدالرحمن افندی

میوه آشامق، نی ایچون فائده نی؟

میوه لر، عموماً ایستکانده آدمه نك جسمی ایچون صوگ درجه فائده لی دره؛ چونکه آنلر نك کوبسندده آچتیق (кислота)، شکر، قراخمال، مای هم آق ماده (бѣлокъ) بولادرکه، آنلر طبیعی دوا - دارو حکمنده درلر.

البته میوه هر وقتده فائده لی بولوب یتوشه آلمی. چاماسر یاخود وقتسز آنالسه صحتک ایچون بلکه ضرری بولادر. مونه شونلر نی آیرم بلهک ایچون. بز، جزئی گنه اولسون، توبه نده شول حقمده یازامن:

آلما - کیردک قایو صمفندز بولسون، طو کوبنچه (۱)، کیدرلوب، مریبه، یاصالوب کانتیت صفتده بولسون سلامتک ایچون ایگ فائده لی میوددر. آلما، نی قدر صولی سمان بولسه آشامق ایچون شول قدر خوفسزدر. تمام پشوب یتکان آنلر مولدالموضه (آچلیق) هم ژیلیز (желѣзо) غه پای بوللار، یعنی قانتی نی نرسه پایته شول نرسه گه پای بولا. بنا علیه آلما، آزقانی کشیلر هم کورکهک قسوی ایله مبتلا بولغان آدملر ایچون یگرهک فائده لیدر. (کورکهک قسو، هر توری اوپکه، یوردهک آوروری قان آزلقدن پیدا بولادر). آلما، عصی آورولی آدملر نی اعتدالغه کیتوره یوقوسزلقدن جفا چیکگان آدمک یوقوسینی ترتیب گه قویا، راحتلدره، هضمی ترتیسز اولانلر نك هضم تیزلکده درستلی ترتیب گه صالا. دخی ییک صوصم کیلگابنده صوصمنی دفع قیلغانی هر کیمه معلومدر.

اگر یاخشی ایدوب یولغان بولسه قابنی ایله برکه آشامق یاخشیدر. لکن قالون قابلی بولغانلر نی آرچوب استعمال قیلیم کیرمک. چونکه آنلر نك قابنی آور هضم قیلنه در.

آرمود - اگر آشامق و اچمک فی نقطه سندن قارالس بو میوه آلمان کوب درجه فرقلیدر. حقیقتاً، ایتورگه ممکنکه، آرمود ایزویست (Известь) دن عبارتدرکه، بو سویهک یاصالو ایچون کیره کدر. بویورنی صافلی (طولاندره) هم ییک یاخشی تاثیر ایتدر. لکن کوب استعمال قیلنسه بولنی کوبه یته، کوب چغاره، حتی قوتلندروب اچنی قاترووی ده ممکندر. قابنی آور هضم قیلنه، شونک ایچون هضمی قوتسز بولغان آدملر ایچون قابنی بله برکه کوب آشامق ضرر لیدر.

(۱) بز بو یرده «طو» نی «شورا» ده کورولگه نچه (свѣжій) اورنده استعمال ایتدک. غ . ع .

نك «ادیات اصولری» اسملی اثرینده فارسی «حکایت» سوزنی (۴) بوزوب، نه کیهت» صورتده عربی «مثال» سوزین بوزوب «ماصال» صورتده عربی «طعم» سوزین بوزوب «تم» صورتده، ترکی «آسان» سوزین بوزوب «آسات» صورتده یازمق لیکنده عبدالرحمن سعدی کبی محررلر اوچون بر آز عجب اولسه کیرهک.

معلم حسن علی افندی نك «شورا» ده یازمیش مقاله لرینده «ترک» سوزلرین عرب سوزی حرفلری ایله یازغانین یعنی ت اورنینه «ط» یا «س» اورنینه ص استعمال ایتدوکی (برایکی سوز دن کوز یومولسه) یوق دیقغه ممکن. اما ۳۳ نجی نومر شوراعه، حسن علی افندی فارسی «امید» سوزین بوزوب «اوموت» صورتده فارسی «خواهلاسه» (خواهش) سوزین بوزوب «قالسه» صورتده و عربی «حساب» سوزین بوزوب «ایساب» صورتده یازماقده نه اویلاوی بارلغین یله آلمادیم. مطبعه خطاسی اولغان لیغنه شبهه ایتادیم. هر بر ینگلی اثرلرده حتی استامبول ترکلرین اثرلرینده «سوگ» ترکی سوزین «سوگ» صورت املاسی ایله یازیلیب کیلغانده مذکور شوراده حسن علی افندی ترک بابالرین شادلاندروروب ترک سوزین ترک حرفی ایله «سوگ» صورتی ایله یازمیش، حدسز تشکر ایدرم. ایدی اوقوچیلردن و یازوچی لردن انصاف ایله محاکمه قیلماقلرین اوتونوب ایدی یازوچق سوزم شولکه: صورماق، باصماق، صاقال، و اوزگه سوزلر نی، وینه طوغماق، طوطماق، طوقز، طوقسان سوزلرین سورماق، باسماق - ساقال، توغماق، توغاق، توقز، توقسان صورتی ایله یازیلسه معنی سی ده اوزگار یلماس. میت وقومیت غه ده زیان تیکماس. بلکه املا برلاشور و یا گلش یازو اورنادن چیقار. اما بر نیچه املا چیقاروچی لر نی خواطری قالور ایسه ده ضرر قیلماس.

«خ» حرفی ترکلرده اول وقتلرده یوق ایکان لیکن اعتبار ایتلسه «یاخشی» سوزین «یاقشی» یازورغه تیوشلی دیب یله من. ینده «خان» سوزی «قان» سوزیندن مخفف لاغش لیکنه ایسکی ترک تاریخ لر ی اثبات ایتدی. انشالله ایسکی ترک تاریخ لریندن تایلمیش «ترک» سوزلرین (اورتادن قالمیش لرین) کیلاسی وقت اوقوچیلر غه شوراعه یازوب عرض ایدرم.

باق احترام صمیمی ایله: بهرام ییک قراول ییکی
ترجمان دولتشیایوف، کریمنه.

عبرتی سوزلر

کشی گه اوصاللق قیلوچی، اوزینه اوصاللق قیلور.
اوصاللق یوللری ینگل، یاخشیلق یوللری آغیر.
بختلی احق، یاخشی بنده لر ایچون بلادر.

آدم آورا یا هم اعضا لری نوب بهادر لایوب کینه در.

کره اونیک، فارغان، قورای جیلگی - طوکوبلر نچه استعمال قیلغانده تقریباً شول یوقارودنه غی اوزوم حقدنه غی سوزلر تکرار قیلنه در. فقط بونلر نك همهنده شکر آز بولوب آحتی کوب بولادر. بنا علیه معدسه سی بوزولغان آدملر ایچون فائده لری تیووی مجربدر. لکن استعمالده دقتی بولمق تیوش. جیلکلر قام پشکان بولسونلر هم استعمالی اولجه ولی بولسون.

آدملر آراسنده ایك محبتی و آدملر نك محبتی اوزلرینه جلب قیلغان میوه لر بولسه آنلرده: گهره نکه (брусникъ)، قارا جیلکه هم موک (صار) جیلگی. بونلر نك، آشاو اوچو جهتندن قاراغانده، قوتلری توری توری. گهره نکه یاخشیغنه تیرله ته، قانلی صافلی هم هضمی یاخشرتا. قارا جیلکه، عکسینه. اوپکه نی قوتلنده، شونك ایچون یوتلندن فائده کیتوره. خصوصاً اوزاق دوام ایته تورغان (اوبه نکللی) بوغاز آورولی آدملر گه توصیه قیلنادر.

موک جیلگی، اچه گیرده حرکت قوزغاتنه هم آحتی کوبه یته. بو ایسه هضم ایچون ضرری هم اچ قاتونی موجب بولادر.

ییمش و میوه لر نك توققلیسی **چیکله وک** (فندق، جوز) در. بز فقط اوزمزرده اوسکن عادی فندق حقدنه غنه ایتیمیز. بلکه چیتدن کیتلر گه نلری ده باری بر شولایوق. مثلاً: قوقوس چیکلاوگی امیرکان چیکله وگی. پسته (فیستاشکا): میندال (миндаль) هم کستانه.

بونلرده مای، آق ماده هم شکر شول قدر کوب بولادرکه، حتی ایتورگه ممکن، باشقه نرسه لر برده یوقدر. کراخال (بهردنگی) ایسه یوق درجه سنده در. فقط موندن کستانه غنه استتا قیلنادر. آگاردده ۷۰ پروتسینت قدر کراخال بار. اما مای هم شکر بتونه لی یوق درجه سنده در. شونك ایچونده ایتالده کستانه نی اون ایدوب ایکمک پشره لر هم بهردنگی اونی اورتنده استعمال قیللر.

چیکله وکتی، اچه گیرلی کوچسز هم قایغولی. معدسه سنده آحتیسی کوب بولوب زحمت چیکگان آدملر ایچون استعمال قیلمق بیک فائده لیدر. موندی آدملر نك معدسه لری کراخالی کوب بولغان نرسه لرنی عذاب ایله هضم قیله. ایکنچی جهتندن چیکله وکلرده ماینك کوب بولوی اچه گیرلر نك تازاروینه، قوتله نووینه خدمت ایته در. سوگره چیکله وکلر باوردن، بویوردن هم اوپکه دن عذاب کورگان آدملر ایچون وشولایوق نیرونی آدملر ایچون، ایك برنجی توققلی و فائده لی طعام بولالر. چیکله وکلر هر کمگه، خصوصاً از قانلی هم سیرمه گه ایسته گه نلر ایچون توصیه قیلنادر. چونکه بر قداق چیکله وک نك قوه سی بر قداق صیر ایتدن حاصل بولغان قوت که برابر در. لکن فائده همه اعضا لرغه لیاقت جهتینه کیلگنده صیر ایتی ایکنچی

اورک - یاخشیغنه توققلی میوه لر دن حساب قیلنه. یگره کده قوری - کیدرلگه نی. اما اورک هضمگه بیک کوب تاثیر اجرا قیله در. حتی معدسه سی ضعیف بولغان آدملرده بیک تیز اچ کیتو یا صوی ممکندر. اگر طو کوینچه قابغی ایله آتالسه شول قابقلری سبلی اجنی آغرتدرادر. بنا علیه ممکن قدر صافلا نوب بیک هم قابغندن آرچوب استعمال قیلمق توصیه قیلنه در.

بونك عکسینه، **زردالو هم شفتالونك** قابقلری. اچلرینه قاراغانده طوققلی هم بر نچه جهتندن فائده لی کیله در. اولاً: باورنی قوتلندروب اجنی ترتیبکه سالار هم توزوک ایتلر، ایکنچی: معدسه نك دیوارلرینی تازارته لر (یووالر، سبره لر هم عموماً هضم تامرلرینه قوت بیروب اشکه هوسلندره لر.

چیمیه - نك تاملیسی، آشامق و اچک فنی جهتندن قارالسه آچی بولغانلرینه قاراغانده از فائده لیدر. اولگیسی تاتلیسی)، طو کوینچه: ایکنچیسی قایناتوب استعمال قیلماقغه توصیه ایته در. مثلاً: کامپوت، مریه، تانلی صو صورتده ایدوب. چیمیه یگره کده بویورنك اشینی منتظم یورتوینه یاخشی خدمت ایته در.

ایوا - اوزنده بولغان بعض خصلتلری جهتیه، همانده تقدیر قیلنه آیدر. چونکه اول طو کوینچه، چندن، آرتق ته ملی ایته ز. شونك ایچونده قایناتوب استعمال قیلماقغه توصیه ایته در. ایوادن کامپوت، مرمالاد، پاشتیت، کسهل - شکرله نکه نی فائده لیغنه توکل حتی طعمانك هضم قیلنووینه چن یارده چی بولا، خصوصاً بویور مرضی ایله مبتلا بولغانلر ایچون.

قاین جیلگی هم اوزم - بونلر نی، ایتورگه ممکن که، طبیعت طرفندن، یا صالوب قویولغان دارولدر. قاین جیلگی فسفورگه بیک بای بولا، شونك ایچون خصوصاً نیرونی بولغان آدملر گه استعمال ایتمک توصیه قیلنه. شونك اوستینه قانك حرکتینی کوچله ندروب؛ اچده نرسه لر نك تقسیم قیلنووینه یاردم ایته در. بناء علیه طولی قانلی آدملر قاین جیلگی کوب استعمال قیلسه لر یوزلرینه هم ته نلرینه توری نرسه لر چغوب قاتی بیزگه ک ایله مبتلا بولولری بیک یاقیندر.

اوزوم صوونده (طو کوینچه) اوزوم شکری، آحتی (кислота)، آق ماده (бѣлокъ)، ماگنیزی هم کالی دیگان ماده لر کوب بولادر. وشونلر ایله قاننی تازارتا هم بایته، اوپکه هم باورنی تازارتا - نرسه لر نك آماشنووینی تیزله شدره هم هضمی ترتیبکه صالا.

اوزوم هم جیلکه نك قابقلری اوزلرنده گی آحتی قوه سی ایله معدسه نی طرماب طازارتالر وشونکله برابر اشتھانی آچا، هضمی قوتلندره لر. حتی ترتیب ایله دوامی صورتده اوزوم استعمال ایتکهنده

اینجیر هم خرما (Figa-финикъ) بونلرنی چیتکه اوزاتق ایچون کیدرلر وشول وقتده شفالرنی کوبسون یوغالتهلر؛ اما طعام جهتی یعنی توققلیق جهتی شول وقتده هم صاقلانهدر. کیدرلگن اینجیرنی استعمال قیلغانده کوب چه بنه مهك توکرك ایله کوب قاتشدر مق تیرش بولادر. چونکه آنک قاتقان کیسه کبری طعامنک هضم اولنو ترتیبی بوزوب یارولری احتمالدر. لکن تام پشوب یتکن اینجیرلر نی طوکویلر نجه استعمال قیلغانده بونداین خوفلری بولیدر. چونکه آنک جزلری هم دانهلری (اورلقلری) یك نزا کتلی بولالر.

س. ایسپولاتف. مترجمی: غ. عثمانی.
(یا سا اورگچ. خیوه).

حقیقت غالبی، یوقسه کوچ و قوتمی؟

اوتکان یل «شورا» طرفدن اوشوروشده بر سوال بیرلگان. جواب یازوچیلر بولسه شول جوابلر نك «شورا» ده باصلاحی وعده قیلغان ایدی. مذکور سوالغه جواب بیروچیلر بولدی. وعده مزگه کوره مذکور جوابلر، اداره گه کیلگان ترتیبی اینه بویرده درج قیلنلر:

I

حقیقت اوتکون قلچلر، دهشتلی طویلر ایله ده بیگمه، به چک نق بر نرسه اولوب ازلدن ابدگه قدر اوزگه رووی هیچ ممکن بولماغان بر حالدر. مشهور بر ادیبمز:

«حقلق آستقه باتامی، تاش آستنده یاتامی. تاشلر واتوب قالفوب چغا، کلر توقنانا آنی» دیشدر.

کشینک شخصی وعرضی، حق دینی و وجدانی تعرضدن مصون اولمق بر حقیقتدر. فقط باشقه بر ظالم وقاره کوچ طرفدن نه لیگی کشینک شخصی و ناموسینه تعرض ایتولدیکنی. حق عصر مزده بو اشک مودا ومدنیت مقتضاسی سانالیدیعی بز کوزمز ایله کوروب بله مز. احتمالکه بعضیلر بوندن کوچ و قوتک غالب و حقیقتک مغلوب اولدیغینی خاطر لهرلر. لکن چنلاب قارالسسه بونده حقیقت مغلوب اولمادی. چونکه اول ظالم وقاره کوچک تعدیسندن. مذکور آدمنک «شخصی و ناموسی تعرضدن مصون اولمقندن» عبارت اولغان حقیقت. هنوز مغلوب اولدیغی یوق. بلکه شول حالنده باقیدر.

سوالدن مراد - حقیقت صاحبی غالبی یا که کوچ وقوت صاحبی می؟

درجه ده بولوب آرتده قالا. شونک ایچونده چیکه وک فائده لی اولمقه برنجی طعامدر. لکن شول فائده لرنی وشول قوتلرنی آلق ایچون معدده خدمت آزاقلدرلوب، کوب چه ینه لوب بیرلورگه تیوش؛ چونکه یارمه یارمه دانهلری کیتسه معدده نی آرتهدر. قر چیکله وگی (عادی) هم میندانک قابقلری (باریلری) آچتیغه یك بای بولالر وشونک ایچونده بونلر بعض آدملر نك تاماغن قارلقدر رغه ده ممکن. اما موندن هیچ قورقارغه یارامی. چونکه، اول: اچنده گی قوت که نسبت ایله آز قوت گه مالک. ثانیاً: موندن قوتلور ایچون مذکورلرنی کیدروب استعمال قیلماق تیوش.

حیت مملکتلردن کیلگان یمشدر آراسنده اوزینک شفالی ودوالی بولووی جهتیله برنجیلکنی لیمون آلادر. اما طوققلیق جهتدن بانان یمشی. لیمون صووی قدر، قانی هم بتون اعضانک جزلرینی صاقلاده، یوک خدمت کورگان و آنک قدر یوک تاثیر اجرا قیله تورغان یمش هیچ یوقدر. لیمون هم لیمونک صووی معتدل، لکن اوزاق دوام ایتدرو شرطیله استعمال قیلغانده بولوب بتکان لایالی یرلرنی (سکرلرنی) حسکه کرته و جان بیره در. ششونگه، قول و آباق بوونلرینک صزلای هم ریوماتیزمدن عذابلانوچیلرغه یاردمی تیه. صوصمنی قایتارا، حرارتی کیموته، بیزگه کدن تنفس یوللری بوزولغانده اچولسه برنجی فائده لی بولوب برنجی یاردمچی بولادر. شول سوبله ننگن خسته لکلردن، دوامی صورتده استعمال قیلغانده فائده بیردی کوب تجربه لر ایله ثابتدر. لیمون دخیده، قوتلی آغانده قانی توقناتوده خدمت ایته آلادر. قایی طوققلیقده یاخود کیدرلگه استعمال قیلنسه ته ملی هم طوققلیق کیله در، حتی دواده (دارو یا داوده ده) مهم اورتنی اشغال ایته در. بانان ایسه پشکه ن وقتده یك طوققلیق بولووی اوستینه کوکره ک هم یورک آورووی ایله مبتلا بولغانلرغه یاخشینه فائده لیدر. دخی آز قانی هم معدده لری بوزولغان آدملر ایچون یك فائده لیدر. چونکه تیز هضم بولالر و اچه گیلرنی آچولاندر میلر؛ حتی، عکسینه، طعامنک تیز هضم قیلووینه یاردم ایته لر.

افلیسون هم ماندارین (ماندارین) نی استعمال قیلغانده صاق بولمق تیوش، چونکه کوب استعمال فیلسه لر قانی قزو حرکتلندروب درجه سینی کوته روب بیره لر. لکن محدود مقدارده بونلرنی یك راحتک ایله استعمال ایتک ممکن؛ چونکه بونلرده شکر هم ترکیب اعضا ایچون کیره کلی آچتی یك کوب بولادر.

آناناس یمشی بزم تیره لرده بونی استعمال قیلماق یلدن یل کوبیه بارا. فقط باشقه لردن استناغه لایق یری بولسه اولده اوزینک باشقه لرغه قاراغانده ته ملیره ک بولوویدر. بونک حقدده آشامق و اچک فی جهتدن ایتورک خصوصی مزیتی یوق.

IV

دنیادہ قوت غالب . شو وقتدہ کہ . قوت ایله حقلق میزاندہ برابر اولوب تفاوتلری اولماسه . بلدکم بر قریه نك قوشستانی قریه باشلغی (استارستا) ایله اتفاقدہ اولوب . اندر یاتندہ غی بر یرنی اوزینہ ملک (гумно — اندر) ایتوب آدی . شول یر نلکده باشقه بره ونك اولوب . وارنلرینك اتفاقسزلغی ایله هیچ برینك ملکینه کرمای اورتالقدہ یاتقان بر یر ایکان . سوگره تارتشوب قارادیلر بیچاره فتمبرلر طرفندہ غی حقلق مغلوب بولدی . «ماللی بلن صودلاشما ، حالی بلن کورده شمه!» دیلر . بوکا تاریخندن ده بیک کوب مثال تابارغه ممکن . تیک قوت ایله حقلقنك تارتشولری توری صنفده تورلیچه ، یوقسه غالییت مغلوبیت همهسنده بر دیورلک . اوزمننك عمومی حالزنی دقله ب قاراساق خاطرغه بر نیچه سوال کیله : باشقه ملتیر کی معارف و صنایع یولنده نیک آله کینه آلمیمز؟ آطلاساق سالامغه نله گوب نیک قاتی یغلامز؟ یغلغاج طوراً آلمیمزده باشقه لرنك آیاق استنده نیگه ایزبله مز؟ قوت یوق . بس دنیادہ قوت غالب . احتمال باشقه لر «الحق یعلو ولا یعلی علیه» دیورلر . اما آدمیر اولزلی حقلقنی اعلا قیلماسه لر ، حقلق اوزیگنه هیچ بر وقت یوغاری آشماس . علی جان تیرشقاوی .

V

دنیادہ هر وقت کوچ وقوت غالب کیلگان ، حاضر نده ده شولای بارا . بو . ثابت بر نرسه . شونك ایچون مثاللر . دلیللر کیتوررگه حاجت یوق . احمد آقیولوف . «آسقار» .

VI

دنیامزنی آلت ایدن - قوت ومعرفتدر . اگرده حقلق غالب اولاجق ایسه حقیقی ومعتبر بر دین اهللری اولان بزر دائما سائر ملتدرن ایلروده اولور ایدک وهر توری تاسیسات مدینه بزده اولور ایدی . ایتالیا طرابلس قطعہ سنی آدی ، بالفانلیلر نه قدر برلر کیچوب «چتالجه» غه قدر کلدیلر . بوشی ، حقلرنندن طولایی دگل ، بلکه قوت و کوچلر نده ندر . خلاصه : قوت . ات ویاغ همه ده هر توری لذت وچالیشمق ، سعی وغیرتدن حاصل اولور . هر شی چالیشمق سایه سنده میدانه کلور . حقل آدم هر شده وهر زمان قوتلی اولماز . قوت اولورسه حق دائما موجوددر . لکن حق اولوبده قوت اولماقی ، فائده سز اشرك الك فائده سزیدر .

جمیل بن محمد چلبی . «باغچه سرای» .

VII

دنیادہ حقلق دیگان نرسه نی آله توقانده هیچ شبهه سز

دیگان سوز بولغان تقدیرده . حقیقت صاحبی مغلوب اولوب . کوچ وقوت صاحبی غالبدر .

قرون وسطی ایله قرون اخیره آراسنده فاصله صانالغان مذهب تحوللرینه سبب و خلفنی روحانیلر نك ظلملرندن . جبر و وحشتلرندن قوتتارو ایچون وجودلرینی فدا ایتکان «ویقلف» . «ره یخلین» ، «لوتر» کی حقیقت صاحبلرینك قارا کوچ وظلم صاحبلری طرفندن اوتقه یاغلولری - کوچ وقوتنك غالب و حقیقت ایله لرینك مغلوب اولدقلرن کورسته در . آ . اسکندری . حسینیه .

II

دنیادہ حقسزلق ایتوچی کوچ اوستون . موگا ، غزته او قوچیلر بله طورغان واقعه لر برله مثال کیترم : فرانسیه فاسیلرینی اوز آرا صوغشدر . بربری ایله قرلشدر . مونده حقلق توگل . (حقسزلق ایتوچی) کوچ اوستون . جزائر هم تونسلیلر نك یرلرینی اوز کیشیلرینه تاراتاده ، اوزلرینی چولگه سوره ، قان آغلانا کوچ استون . انگلتره ، اوزلرینك حقلرینی صاقلارغه طرشقان بوئرلرینی قروب یرلرینی آدی . ایتالیا طرابلسنی ، آستریا بوسنه هر سه ک نی اوزینکی ایتدی - کوچ اوستون . ایندی تورکیه نی دورت مدینتی حکومت ظالیلر . قایدہ مونده حقلق؟ کوچ اوستون . ئلی بو «مدینتی» ، «انسانیتلی» لرنك اشلری . . . تاریخچه قاراساق ، کوچ اوستون ایکانی بیگره کده آچق . شولای اذدیلر : کوچلینکی زمانه ! اوزکنك حقلقنی کوچ بله ننگه صاقلاب بولا . کوچلی بولورغه نی کیره ک؟ بلم کیره ک ، آچقه کیره ک ، یورده ک کیره ک ! مبارک حسنی .

III

بز بعض وقتده قوتنك حقیقتدن اوستون بولون کورسه . کده . دائمی توگل ، بلکه وقتلیچه گنه در . چونکه بز بورنی پیغمبر و فیلسوفلر نك تاریخلرینه کوز صالساق کورمه زکه هر قایوسی حقلقنی ایتقانلغی ایچون اهالی طرفندن ظلم و جبرگه دوچار بولمشلر ، طروب اوسکان عزیز وطنلرندن سورلمشلر . لکن زمانتک کیچوری ایله آنلرنك کورسه تکان حق یوللری و طوغری سوزلری تقدیر ایدلش و اوسته چقمشدر . تاریخ شونی کورسه نوب طورادر . قرآن کریم وحدیث شریفده ده حقیقتنك اوسته بولوجلغی صراحتاً بیان ایدلشدر . دیک حاضرگی زماغزده غی حقیقتنك آیاق آستده تاپتالوری وقتلیچه در . زمانی کیلور ، آستی اوسته آیلانور . لکن شول حقیقت اوز اوزندن اوسته چغار دیب اویلا رغه یارامی . بلکه سعی . اجتهاد و علم ، معارف سایه سنده گنه اوسته چفادر . منه شونك ایچونده علم معارفکه یاشوب اوستومزده گی آور بوکلرینی ارغورغه تیوشلیمز . محمد علی اورازایف . «اوا» .

«حخلق»، کوچ وقوت قارشنده هر وقت مغلوب اولاجق
 واولا کلمش. چونکه: اوتکون قلیچ، بیوک طوب، یخشی ملتقر
 ایله قوراللانغان کوچ وقوت. قورالسز نيسز. باش بوککان، طبیعت
 کوچارینه چرمالوب قه بارا تورغان بیک کوچ «حخلق» لرغه غالب
 اولا کیلمشدر. یا ایسه، بتونلی شول کوچ وقوت، اوزی «حخلق»
 در. چونکه کوچ وقوت، غالب اولونی التزام ایته. کوچ وقوت قاشنده
 نیندیگنه «حخلق» بولماسون مغلوب اولورغه محکومدر. (هیبت
 قورالدر ایله قوراللانغان حقلقلر مستتی). قانون طبیعت اوزی ده
 شونی تلی. کوچلی. کوچسزنی هر وقتده مغلوب ایته و ایزه کیله در.
 شوکا کوره ده کوچ وقوت. اوزی «حخلق» توگل میکان؛ دیگان
 سؤال ایرکسز اوله رق کوکل گه کیله. ایک واق مخلوقلردن، مثلا:
 چین ایله اورما کوچ، تیحقان ایله ماجی لردن آوب، آدملر، حکومتلر.
 ملتر آراسنده بولا تورغان مصادمه لرئی اعتبارغه آوب قارایق:
 بر چین نك اوزی تله گانچه بزلداب اوچوب یورووی، اجلی یتکانچه
 دیناده طورووی «حخلق» یت. چونکه اول اورما کوچکة ثله نی
 ضرر ایتمی. فقط آنک راحتله نوب اوچوب یورسی. یاقتی دیناده
 طوراسیغنه کیله. ئە. شونی بر اورما کوچ توتاده قان صوررا.
 اورما کوچنك بو اشی «حخلق» می؛ اما، اول هر وقتده چین گه
 غالب. شولای ایتوب برنجی آدموده اوق، کوچ وقوت «حخلق»
 نی ایزدی. هم شولایوق، تیحقانلر، ماجیلر. بوریلر، قویلر، کورال
 شچیلر، حکومتلر، ملتر آراسنده بولا تورغان مصادمه لرده ده
 کوچیلری جیکه و ایزه کیله لر. دیک، کوچ وقوتنك «حخلق»
 غه غالب بولووی ثابت بولدی. ایندی مسئله مز بتونله ایکنچی
 صورتقه کروب کیته. «الحق یعلو ولا یعلی» دیلر. بونی هر کم و هر
 بر ملت سویلی کیله. عالیک حخلق صفتی. ایندی کم عالی و غالب
 بولسه «حخلق» ده شرنك طرفنده بولورغه کیرهك. بناء علیه
 غالبیت (کوچ وقوت اوزی «حخلق» بولوب اوریله توگلی؛
 کوراشچیلرنك کوچلیسی غالب بولا ایکان. حقسز اوله رق غالب
 بولدی دیوب شله ایته الیمز. بلکه غالب بولوچیغه تحسینلریاودرامز،
 بوله کور بیرهمز. الحاصل، کوچ وقوت، خصمن مغلوب ایته
 و ایزه در. حقایمی، حقسز می ایدکن اویلابده قارامی. فقط آنک
 کوچی حقلی اوله رق غالب بولوونی التزام ایته. اوزون سوزنك
 قسقه نتیجه سی: کوچسز «حخلق»، کوچ وقوت قاشنده هر وقت
 مغلوب اولاجق واولا کیلمش. یا ایسه کوچ وقوت اوزی «حخلق» در.
 «ارارنگک مطلوب ایسه بولما می. بول قاتی سوبهك!
 وار سانالورسن فقط، طاماقلره طورغان ایسهك.»

(باصلمغان شعرلر، صحیفه ۵۷)

ذاکرجان آخناف.

قایمانده بر حخلق غالب اولاجقدر. هم حقیقتده شولای بولورغه
 تیوشدر؛ لکن، بو صفت جل شأنه نك «یقولون بالسنتهم ما لیس
 فی قلوبهم» قیلیندن اولدیغی ایچونده دیناده حاضر گه چه قوت و کوچ
 غالب بولوب کیلمکده در. بوگا عالم اسلام شاهددر.
 نورالله بورتاسی. «مانزه».

VIII

دنیانك كوزگوسی بولغان تاریخقه و حاضرگی طورمشنك آغوشی
 بران سیاست دیکزیمك دولقنلانوینه قاراغانده. «کوچ» نك
 «حقیقت» گه اوستون ایکانلگنده شبهه ایتره گه یول کورینمی.
 حقیقت. نی قدر سویملی و ماتور؛ تل بله سوبله رگه ده ییک تاتلی
 و یوغوملی بولسه ده، «طورمش» میدانده کوچ ایله قارا قارشی
 کیلگان چاقده. بیاغی عالی صفتلری بران بر گه تاپتالوب ایزلور گه
 مجبور بولا. فاس. ایران، تورکیه مسلمانلرنك و باشقه واق. توبهك
 ملتر نك قزغایچ طاوشلری. آیایچ حاللری، قویاش کبی آچق بر
 حقیقت بولسه ده، اوستلرنه طاشلانغان «آچ کوزلر» نك قارا
 کوچلری قارشوسنده طوزان چاقلی ده اهمیت یوقدر. «صلح عمومی»
 جیولشرینك نی قدر نفوذسز ایکانلگی. آنده بیرلگان قرارلر نك
 چوپکده یاراماغانلیغی. حقیقت دیوب طابلعان حکم و نتیجه لرینك،
 زور ملترلر نك تلسز قوتلری آلدنده بتونله یوغالوب بتکانلیگی هر
 کمنك کوز اوگنددر. تانارلرنك: «کوچلینکی زمانه»، روسلرنك:
 «Сила есть право». دیگان مقاللری: بوشقه غنه ئە یتدیگان سوزلر
 بولمنجه. طورمش آغومنده غی آچی تجربهلرنك قصطلوی بونجه
 ئە یتدیگان بیک توغری سوزلردر. «قارغه» طرفناغنه آله ککان
 «صاندوغایچ» نك موکلی طاوشلری. قزغایچ چریلدلرلی نی قدر
 حقلی بولسه لرده. تگی یرتقچنك قوروج شیکلی بوروونی آستده
 قان اچینه باتوب ایزلور قوتولوغه برده یاردم ایته آلیر. کوچ
 قارشوسنده غی حقیقت نك ده قارغه طرفناغنده غی صاندوغاچدن برده
 آیرماسی یوقدر. ییکرمنچی عصرده «مدنیت و انسانیت
 حامیسی» اسمن آلورغه طرفوشقان بیوک ملتر، اوز فایده نرن کوزه تو
 بولنده مکلرچه حقیقتلرنی ایزدر ایچون قوتلرن قورال ایتوب
 طوتقاند و شوکا حاضر نوب طورغانده، حقیقتنك کوچک اوستون
 بولوون کوتو قطعیا ممکن توکلدر. شونك ایچونده هر ملت، اوزینك
 حقیقی حقوqlرن صاقلار ایچون قوت حیارغه مطافا بورچایدیر.
 قسقه غنه ئە یتکندده: کوچدن باشقه، یالغز حقیقتنك اوستکة چغروی،
 قاناتلری کیساکان قوشنك اوچوب یورووی شیکلی محال بولغان بر
 نرسه در.
 معلم: عبدالله ییگی مصطافیف.

IX

دیناده حقلومی غالب، یوقسه قوت و کوچی؛

X

اوت برله صو، بر برینه نی قدر دشمن بولسه حقیقت برله کوچده بر برینه شول قدر دشمناندر. زیرا: حقیقت، علم و معارفنی آلد ایتدیکن صوگ فکر لر آشنووندن میدانغه چغاقق بر نتیجه اولدیغندن. چن علم و مدنیت برله شکان اورندهغنه بولادر. کوچ، بونگ کپروسنجه مدنیت و معارفدن بر افلاشوب جهالت باصقان اورنده بولادر. بنا علیه «شورا» نك سوالینه جواب بیرو ایچون. معرفت بویاونه بویالب مدنیت فلاگن کوتارگان آوروپالورنی نظر دقتمزگه آلوب کوزمزدن کیچرسک، دنیاده قوتنك غالب ایکانینی قویاشدنده آچغراق کوررمز. چونکه: معرفت، مدنیت اورنی زماخرده آروپا اولدیغندن حقیقت ده شونده بولورغه تیوشلی. اگر مدینتی و معارفی بر قطعهده حقیقت اولماسه، باشقه قطعهلرده اولمایه چغنده شبهه یوقدر. فاس، جزائر، طرابلس، تونس، بوسنه هر سک... و باشقه مملکتلر نك آوروپالور طرفندن حقسنز یوتولورنی. دنیاده قارا کوچنك غالب و اوستون اولدینه برنجی مثاللردن در. آروپا حکومتلری طرفندن یاصلغان معاهدهلر ظالملرگه دیگنده اعتبارغه آلوب ده مظلوملرغه بولغانده اعتبارغه آلهوی و حاضر بالقاندهغی عالم اسلام قارشوسنده صحنهگه چغوب کورسه تلگان فاجعهلی تاترلر، قوتنك غالب ایدکینه دلیل کافیدر.

معلم: حبیب الله غابدوف.

XI

بر نرسه نك غالب یا که مغلوب بولووی ایچون ائک اول نرسه نك اوزی بار بولووی کپرمک. شوندن صوگنه آنك طوغروسنده برر توری حکم یورتورگه، سوز سوبله رگه یول بولور. حالبوکه ایندی مک یل طولدی. بز خاتونلر دنیاده حقلقنی کورگنر یوق. کوچلی ایرلر نك کوچلری آستده بتون آدمچیلگمزننی بوغالتدق. کشیلکدن چیققدق. دنیاده حقلق یوق. بار نرسه «کوچ» گنه. کوچدن باشقه بر نرسهده یوق. سوز کوب ایدی مختصر قیلدق! مظلومه.....

(دخی بار.)

رباعی

می منعی ایلیوب شعار ای واعظ
دوتدک ره طمن عشق یار ای واعظ
ترکمی و محبوب ایدرز جنت ایچون؛
شرح ایله که، جتده نه وار؛ ای واعظ!
فضولی.

واق بورچ شرکتلری.

«واق بورچ شرکتی» یکره می کشیدن کیم بولماو شرطی ایله بر نیچه کشیلر نك بر برسینه یاردم ایچون هر قایوسی ایدیه شندن کفیل اوله رق مال تابوب، محتاج بولغان ایدیه شلرینه شول مالدن بورچقه و یروب یاردم ایتوشه طورغان بر «شرکت وجوه» در (۱). خاص مقصدی: شرکت اعضالرینه حاجت و قتده ینگل روشده بورچقه آچه و باشقه معیشت اسبابلری تابوب و یروب. آنلر نك خصوصی کشیلرگه احتیاجلرینی بتروب. آچه سزلقدن اش قیلا آلمای طورغان استعدادلی کشیلرگه اش ایچون یول آچوب معیشتلر ینگلا یودن عبارتدر. خصوصا فرصتی غنیمت بلوب محتاج کشیلرگه آغر شرطلر ایله بر صوملق ماللرینی ایکی صوم یا که آرتق بهاغه قویوب بورچقه تاراتوچی ربا خورلر پنجه سندر شرکت اعضالرینی قوتقار مقدر.

شرکتنك وظیفه سی: اوزلر نك دولت و بایلقلرینه متناسب کفالت برله ضمانتی التزام ایدوب شرکتگه سرمایه حاضرلک، تابلغان سرمایه نی ده محتاج اعضالرغه اوزلر نك عمومی رضالنی ایله تعیین قیلنغان شرطلر بونجه بورچقه تارلقمدر. شرکت فقط «شرکت وجوه» بولوب سرمایه سی بولمادیغندن سرمایه حاضرله مک یا که تابلغان یردن بورچقه آو ایله یا که اوسم قصدی ایله آچه قویوب طور وچیلردن قبول ایتو یا که باشقه وجهلر ایله ممکن بولادر. بو شرکتگه آچه و یروب وچیلر یا که قویوب طور وچیلر شرکت که زور خدمت ایتکان بولوب تابولانر. خدمتی تقویم قیلدق شول خدمت که مترتب بولا طورغان فائده اعتباری برله یا که شول خدمتنك مدتی اعتباری برله بولادر. شونك ایچون ده بو کشیلر نك خدمتلری، تابوب و یرگان آچه لر نك صوماسی هم مدتی دیه تقدیر ایدلوب صوم باشندن یل مدتیته تعیین ایدله در. دیک شرکتنك تولى تورغان فائضلری شرکتگه سرمایه حاضرله و یولنده خدمت ایتکان کشیلرگه اجر خدمت و یرمکدن عبارت بولادر.

شرکت اوزینك مقصودینه وسیله اولغان سرمایه نی حاضرله بولغاچ بانفعل مقصودقه خدمت قصدی ایله تابولغان سرمایه نی محتاج اعضالرغه، التزام ایدن کفالتلرینه قاراب بورچقه تاراتا باشلار. مخصوص بر اجر خدمت برابرینه تابولغان سرمایه نی هیچ فائده سز یا که ضررینه تاراتو ممکن بولمادیغندن هم ده شرکت بو معامله سندن (۱) شرکت وجوه فقها فاشنده معروف بر شرکت که اسمدر. «شورا».

تورکی تلده اورغاچلیق بارمی؟

بزده بیك ایسکی زماندن بیری بر اعتقاد بار اییدی: «تورکی تل توپاس، قاعدهسی یوق» ایش. شول اعتقادقه بنا قلب تورکی تلمی «اقبح اللسان» دیب کیم کوره لر اییدی. «قاعدهسی یوق» دیگن دن مقصود لری: عرب تلنده گیجه تشبیه و مؤنث صیغهلری و شولرغه مترتب بولا تورغان حکم لر نك یوقلغی اییدی و شو چالچلق حکم لر نك یوقلغی کیمچیلکدن سانالدر اییدی. ۲۰ نجی سانلی «شورا» نك قابنده بیان قلنغان یوسف مؤذن نك سوزلری همدده بو مسئله نی قوزغاغان ولی الرحمن آفه ندی نك فکریده شول اعتقاددن توغان بولسه کیرک. جمال الدین آفه ندی آیتکه ندی: تللرده ایرکه کلک و اورغاچلیق باشده بار بولماغان. به لکه انسان ده ترقیات فکریه نك تأثیری بلن برته برته بارلققه چققان. مثلا: روسلرده (читала) کبی ماضی صیغهلر نده اورغاچلیق حکمی باشلانغان. اما حال صیغهلرینه بارب حیته آماغان: она читаетъ, онъ читаетъ ایکه ویده بر. عربلرده ده متکلم صیغهلرینه اول حکم کرب حیته آلمای قالغان: أنا کتبت ایرکه ککه ده اورغاچیه ده مشترک در. اما بز نك تورکی تلمزگه اوندای قینلقلر و چالچقلر برده کر مه ی، طبعی جیکل حانچه ساقلان ب قالغان.

بوتهن تللر نك (مثلا عرب تلی نك) ماشیناسی، زمانلر نك اوتووی، فکر لر نك اورچووی تأثیری بلن اول تلگه اورغاچلیق علامتن تودردیغی حالده بز نك تورکی تلمز نه اشله ب باتقان. اول نه ارجون اوندای ییلگیلر اشله ب چفارماغان. مونك آنغن بلو قین اش. اما اوسدن گنه تلمز نك خصوصیتنه قاراغانده بولای: عرب تلی باشده بیك تار هم یارلی بولغان. باشده «امرؤ، ابن. اخ» سوزلری گنه بار بولب، ایرکه کلک و اورغاچلیق اوچون بولغان ترکیبات ده بولردن تورلی بلمسز لک و اشتباهلر توغان. شوندن قاجو اوچون بر «ة» تودرلب تگی سوزلر «امرأة، ابنة، اخت» رهوشینه اورلدرلگن. شو برچی آدیم دن سوک ایکنچی آدیم اولارق فعل لرغه شوندی حکم یورگرلگن. اما بز نك تلمز اولای ایس؛ الله قاجان آرتنده قالغان بلمسز زمانلرده اوق تلمز تولق و بوتون بولغان. هر شخص اوچون آیرم سوزلر وضع قلنغان. مثلا «ایرکه ککه اورغاچی، ایر- قاتن، اوغل- قز، آغا- آبا» کیلر. مذکر شخص که

فائده ایوب اوزینه صافلق سرمایه یصاب اوشبو سرمایه دن عموم خیراته خدمت ایتوده مطلوب بولدیغندن، بورچقه تاراتقانده اعضالردن بر قدر اجر خدمت آلورغه طوغری کیلدر. شرکت، اوزینه آنچه تابوب ویروچیلرگه یلغه صومینه ۵ یا که ۷ تین ویرسه اوزی تاراتقان وقتدهده صومینه یلغه ۷ یا که ۱۲ تین آلورغه حقی بولادر. شرکت که شول طریقده معامله دن ریج حاصل بولوب اداره، اسباب کتابت و باشقه خراجاتدن آرتوب قالغان صوما شرکت که مخصوص سرمایه سانالدر.

بو سرمایه شرکت که خاص ملک بولسه ده اعضالر آراسنده هیچ وقت تقسیم ایدلمايدر و اعضالرنك خصوصی منفعتلرینه صرف قینمايدر. بلکه شرکت اعضالرنك قراری برله عمومی خیرات یولینه غنه صرف ایدلورگه ممکن بولادر. حکومت طرفدن تعیین قینغان قاعدهسی شولدر.

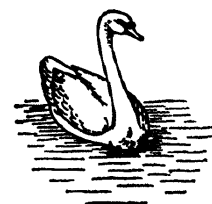
مونه واق بورچ شرکتلری حقنده قسقه چه معلومات شوندن عبارتدر. ماهیتی بر شرکت وجوه، مقصدی تعاون، نتیجه سی ده ملتسی فقیرلک و زذالندن هم اسارتدن قوتقارودر. بو اشلرنك قیوسنی شریعت مطهره مزگه خلاف تابا لرلر ایکن؟ مونك جوانبی «واق بورچ جمعیتلری» نی شریعت و دین اسمندن انکار قیلوچیلر بیرگه تیوشلی.

به یرکده واق بورچ جمعیتنك رئیس و شول قریه ده امام و مدرس مسعود عبید اللین.

لطائف

۱۵۶

فرانسیه ده جمهوریت رئیس لرندن بری «هوش» اسملی معشوقه سی ایله عشرت ایتمیکنده اجلی یوب جان بیرگه باشلاش. یاتده اولانلر زور قورقوغه توشوب، توبه ایتردر ایچون پایاس نی آلورغه بیمارملر و کشی یلماسون دیه «هوش» نی ده تیزلکده قاجروب اوزلقشیلر. پایاس کیلوب کردیکی ایله ایشک خادهندن (رئیسنك عقل و آکئی یرنده اولوب اولمادیغنی یلمک قصدی ایله): «رئیسنك - هوش - ی بارمی؟» دیدیکنده خادم: «هوشی یوق اقدم، سز کیلور آلدندن بیش گنه مینوت مقدم اوزینك فاتیرینه اوزاتدیق!» دیه جواب ویرمشدر.

تربيه و تعليم:

مكتبلرگه دائر

خلقمز آراسنده تيوشلى قدر مكتبلر نك يوقلىغى و بولغانلر-
 نكده غايت پریشان حالده ايدىكى هر قايمزغه معلومدر. ملتزم نك
 باشقهر رةتندة آلفه كيتويته اوشانچلى يوللر نك ايك برنجيسى مکتب
 ايدىكى كويدن معلوم بر حقيقتدر. بو طوغروده خلق آراسنده
 اختلاف اولمسه كيرهك. لکن اول بزنى باشقه ملتر آراسنده أروب
 كيتودن (انقراضدن) صاقلاب باشقهر رةتندة ترقى و تعاليمزغه
 خدمت ايتەچك مکتب، نى روشده بولورغه تيوش؟ مونه بو
 طوغروده رأى لر مختلفدر. بعض بر، دين نامنه خلقنى ايارتوب هر
 بر آلفه آدمغه قارشوقامتلىر قوباروچيلر: بز نك شول ايسكى مکتبلرمز
 يك ياخشى. شول مکتبلر بزنى ييش يوز سنه صاقلاب كيلدیلر،
 بوندن صوگ هم صاقلایاچقلىر، ديلر. ايكنجى بر قسم آكليراقلىر:
 بو ايسكى مکتبلر، بزنى انقراضدن صاقلاماديلر بلهك انقراض يولى
 ايله آوب كيلوب شول كونده كى استعدادسزلىق، نادانلىق، فساد
 اخلاق، عناد، يارلىق چوقرينه كيتوروب توشرديلر. ايندى بونلردن
 فائده كوتو بىكاردر. مکتبلرمز ملتزم نك ترقى و تعاليسنه خدمت
 ايتسونلر ديسهك آنلرنى زمانه سینه مناسب يولغه قويوب ضرورات
 دينيه ايله برابر بر قدر معلومات دنياويه بىرلك اولسونلر. مکتبده
 يوقاروده ايتولگان ايكي ايليميتتنك برى بولمسه اول چولاق بولا.
 بس بزگه يا كا اصولده غى مکتبلرنى آلفه سوررگه كيرهك
 بولا، ديلر. اوچونچى برهولر، يا كا مکتبلر نك مقصوده مناسب اولد
 قلىرنى اعتراف قىلاندره، لکن آچه يوقلىق سببندن اول مکتبلر نك
 شانلرینه مناسب درجهده بولماولرینه تأسف ايتلر. حتى صوگ يللرده
 يا كى مکتبلرگه بر قدر اهميت يروچيلر نكده صووق قارى باشلاغانلقلىرى
 مع التأسف اعتراف ايتى حالمز يوق. يا كا مکتبلر اول خلقى
 طرفندن آچلوبده دوام ايتكانى يك سيرهك. همت ايلرلى طرفندن
 آچلقان مکتبلر دوام ايتلر، لکن ترقى و تكامل ايتيلر.

مينم فكرمچه بز نك بو نوع مکتبلرمز اوزمزدن ناشى وغير
 ناشى كوب سبيلر ايچون اوزاق دوام ايتە آماسلر. اول وقت بز
 هان ايسكى چولاق مکتبلرمزده گنه قالاچقمز. بو حال بز نك
 ايچون يك قورقچلى حاللردندر. حاضر اوچنچى نوع مکتب حكومت
 وزيمستوالر طرفندن آچلا طورغان روسكى قلاصلى زميسكى مکتبلردر.
 مينمچه خلقمزنك ايك اهميت بيره طورغان اورنى شوشى بولورغه

بر تورلى سوز، مؤنث شخصكه بوتونلهى ايكنجى تورلى سوز
 وضع قىلغان. شونك اوچون اورغاچلىق نى ايركهكلكدن، علامت
 بله گنه آيرو زاقونن تودرا تورغان مجبوريت بز نك تلمزده بولماغان.
 شونك اوچون توركى تل بوتهلرگه قاراغانده تورلى چياچقلىردن
 صاف ساقلاغان. شونك اوچون توركى تل. چيت قوملر نك اويره-
 نويته، فوق العاده چيكل بر تلدلر.

شوندای حایران قالورلق صاف وچيكل تلمزنى اوشى يكرمنچى
 عصرده بالقصد پچراتورغه و بوزارغه باشلاديلر: روسلرده غى
 Иванова ديگهنگه ايهرب بزدهده احمدوا، حبيب اللينا ديگهنگه
 «وا» لر بله «نا» لرنى الله قايدن چفارديلر. بزده قاتن-قزلرنك
 فاملياسنده «وا» لر بله «نا» لرنى قوللانو حرام وتلمزگه چيرهنج
 پچراق كرتو ويك زور جنابت بولادر. بر وقتلرده «خا خا خا»
 ژورنالى شول «وا» لردن بحث ايتب: «قورقامنكى: بر وقتلرده
 خاخرمز اوزلرن ايوانوا؟ واسيليو آتاماسلر يارار ايدى» ديب
 كولگن ايدى. لکن شول كولودن هيچ كم عبرت آلماي قالغان
 بولسه كيرهك. ۴ نچى جلد «شورا» نك ۱۹ نچى سائنده برهه:
 «بز نك تلمزده مذكرلك و مؤنث لككه هيچ بر اعتبار ايتلمه يدر؛
 شونك اوچون بزده بر تورلى گنه يورتو كيرهك ايتهمى؟» ديب
 بر سوراو بيرگن ايدى. موكا قارشى ۲۰ نچى سائنده: «البته اوز
 تلمزنك زاقونى بوينچه قوللانو فرض» ديب جواب بىرلدى. لکن
 شول سؤال و جوابلر هر وقتده غى شيكللى، هيچ بر اعتبارسز
 قالديلر. اشنك آخرن اويلا ماغان يازوچيلرمز، اوز... بله اوزى
 اوياناغان ايسرجه، هامان اوز اشلرنده بارادرلر.

تلمزنك صافلى و اديانقز نك حرمتى عشقنه اوتلهدر: تلمزده
 اورغاچلىق علامتى هيچ بر معتبر ايتهمس. شونك اوچون بوتنه
 تلمرگه تقليد يوزندن بعض علامتلر كرتب اديانقز پچراتماسن وتلمزنك
 استقلاليتى بوغالماسن ايدى. حسن على.

شعر:

دوستيمه!

طورما دوستم يير يوزنده شاقشى پچراق جان بله؛
 مه كگلك صالحن قبرگه كر آرو وجدان بله.
 ايك مقدس دين، وطن، ملت، ناموسنى قزغانوب،
 دنياغه قارشى قوراللانك، بلم، عرفان بله.
 كوكره گكندن قارت بابا گلر غيرتن سوندرمهسهك،
 بر وقته ياخشى اسمك يالزار آق طاك بله.
 معلم: ع. ييگى.

طرفدن آچلغان مکتبلرنک دوامی تأمین ایتولسده آنلرنک ترقی و تعالیسی، جماعتک و خصوصی همت ایهلرینک اغانه سندن مستغنی توگللردر. بوزونق اوچیتلی نورعلی نادیف.

تیوشدر. بو مکتبلر حاضرده یوقاروده تعیین قیلونغان مقصدگه یگوک مناسب اولوب بتهسه لرده قصورلری خلقنک آزغنه اجتهادی سایه سنده بتهجه کلردر.

مکتب مسئلهسی (*)

اوستده کورسه تلمش پروگرام چککنه اورنلردهغی، اول - صالا مکتبلری ایچون ترتیب ایدلمش پروگرامدر. شهرلرده ایسه بو پروگرامنی آزغنه اوزگارتیگه کیرهک، اشبو سیلر ایچون:

۱) هر بر اول بالاسینه رشدی مکتب تریه سن کوررگه امکان یوق، چونکه هر اول صاین رشدی مکتب بولون امید ایتو ممکن توگ؛ هر بر شهر بالاسینه رشدی مکتب تریه سن کوررگه امکان بار.

۲) اول بالارندن حکومتنک اورتا مکتبلرینه کروچی بتونلهی یوق دیرلک؛ شهر مکتبلرندن حکومتنک اورتا مکتبلرینه کیتوچی بولاچق. شهر مکتبلری بلهن اول مکتبینک پروگراملری آراسندهغی

آیرما اوشبو ایکی سبیدن کیله در. بو سبیلرنک ایکنجه سیسینه بناء شهر ابتدائی مکتبلرنده روسجه کوبرهک اوقولورغه تیوش؛ برنجیسینه بناء، روسجه مکملرهک اوقوتو ایچون کیرهک بولغان وقتنی فن

درسارندن کیسوب آو ممکن. چونکه ابتدائی صنفلرده ایشتملی قالغان درسارنی ابتدائی صنف شاگردلری رشدی صنفلرغه چققاچ، آنده دخیده مکملرهک روشده ایشته چکلر. (روس مکتبلرینه کروچیلر اول درسارنی روس مکتبلرنده ایشته چکلر).

اوستده کورسه تلمش سبیلرگه بنا شهرده گی ابتدائی مکتبلرنک پروگرامی شولای بولاچق: شهرده ده، اولده ده ابتدائی مکتبلرنک اولگی اوچ صنفینک پروگرامی بر بولاچق. اول مکتبلرینک

دورتچی صنف پروگرامی یوغاریده کیتلمش ایدی. توبه نده. شهر ابتدائی مکتبلرینک ۴ نجی صنف پروگرامن کیترم:

۴ نجی صنف

درسارلر: تورکی-۳؛ حساب-۳؛ دین-۲؛ روسجه-۳؛ جغرافیا-۲؛ طبیعیات-۲؛ ۱-арифметика؛ ۱-حسن خط-۱؛ ۱-чистописаніе-۱؛ رسم-۱؛ ۱-گیمناستیقا-۱.

بوندهغی روسجه، ۱-арифметика هم جغرافیا درسارلرندن باشقلری همه سی ده اولگی پروگرام بلهن اوقوتولاچق.

صوگهی پروگرامده تاریخ درساری یوق؛ لکن تاریخ، رشدی صنفلرده مکمل اوتله چکلدر. آنک قاراوی بونده روسجه درسارلرگه کوبرهک اعتبار قیلنغان: اولگی پروگرامده روس حکومتنک توبه ن

(*) باشی ۱ نجی عددده.

خلق زعیسکی مکتبلر طوغروسنده حاضرگه بتونلهی یا گلش فکرده. اولیلرگه: حکومت یا زعیستوالر بو مکتبلرنی ئلله نیندی یاشرون مقصدلرینه آلت آیتوب آچالر. شکرلر اولسون بو سقیم فکر طرفدارلری کوندن کون آزیاه. آچلغان زعیسکی مکتبلرگه بالارنک صیشه آمالولری خلقنک بو فکردن یراق بولولرینه علامتدر. بعض اورنلرده بوندی مکتبلر آچلورغه خلق قارشوی طورسه لرده آندی اشلر، بعض بر ۱ گسزلرنک اغوالری سبیدن گنه بولادر. خلق روس تلینی اویره نودن قاچی. ایکنچی یاقدن خلق آنا تلیمنک و دین درسارنک بو مکتبلرده نیندی اورن طوقانقلرینی بلیلر. بو مکتبلر یالکز روس تلی اوقوتور ایچونکنه آچالار دیب ظن ایتلر. و حالا گه آنا تلیمز، دین درسارمز بو مکتبلرده ییک مهم اورن طوقتمده لردر. معارف نظارتی طرفندن ایگ صوگ نشر ایتو- لگان نظاملر بونچه بزگه مکتبلر مزده تل و دینمزنی اوقوتورغه کیگ رخصت بیروله. کونینه اوچ دورت ساعت مسلمانچه اوقورغه رخصت ایتولوب. ایکی اوچ ساعت اوقورغه تکلیف ایتوله. مونه شول رخصت ایله بز حاضر فائده لایمیز. دین معلمینک، آطنه سینه ایکی اوچ ساعت، کوب بولغانده آلتی ساعت کروب اوقوتوینه قناعتله نه مز. خلقنک اهمیت بیرماوی اوچیتل افندیلرنک هم دین تعلیمینی اوستینه آغان حضرتلرنک مساهله لری آرقه سنده بو زعیسکی مکتبلر مزده چولاق، لکن ایکنچی یاقدن چولاق بولوب قالالر. مکتبلرنی تیوشلی درجه ده مقصدقه مناسب ایتمک ایچون اوچیتل - معلم افندیلرنک هم دین معلملرنک اوز وظیفهلرینی کمال اخلاص و اجتهاد ایله ایفالری اوستینه خلقنک هم بو مکتبلرنی اوگی کورما ینچه زعیستوالر ایله برابر حرکت ایتولری تیوش بولادر. بو مکتبلرنک مادی جهتمده بتونلهی اوستان اوداررغه یارای. اوچیتل - معلمگه آنک خدمت و استعدادینه قاراب معاشقلرینی آرتدرو، خصوصاً دین معلملرنک معاشقلری آز بولغانغه آنلرغه اول خلقی زعیستوا طرفندن بیروله طورغان معاشق اوستینه وظیفه آرتدروب دین درسارینی آرتدروسولر ایدی. بو اش حکومت مأمورلری طرفندن نمونلک ایله قبول ایدوله چه کدر. چونکه جماعتک مکتب اشرینه مداخله سینک فائده لی نتیجه لر ویره چه گینه اعتقاد کوندن کون نغایه. روس آللری زعیستوا طرفندن آچلغان مکتبلرنی تریه ده بتونلهی چیتده طورمیلر. مکتب ایچون بنا، اوطن، کیراسین، معلملرگه فایر حاضرلاو کبی اشلرنی کوب آللر اوزلرنک بورچلری دیب بلهلر و نمونلک ایله ایفا ایتلر. زعیستوا

هم «شهر ابتدائی مکتبی» سوزلرن کرتدم. رشدی مکتبی بولغان هر بر اورنده، کوچی گنه ابتدائی مکتب بولسده، (مثلا: بر رشدی مکتبی اورنده ۳-۴ ابتدائی مکتب بولووی احتمال). بو ابتدائی مکتبلر نك هر برسندده صوگئی پروگرام بلهن اووقوتولسه ایکان. بو فکریه اعتراض قیلوچیلر بلکه بولور، لکن مین اوزمده بونی اوتکاروده настаивать ایتمیم.

بگا بر- ایکی- اوچ کشی، «نیک درسک کتابلرنیده کور- سه قهدهک؟» دیدیلر. کوب کشینک باشینه بو سوال کیلو احتمال، شونک ایچون بو اورنده عمومی روشده گنه بر جواب بیروب کیتهمن: مین- درس ایچون دیه حاضرلهغش حاضرگی کتابلریز بوینچه مکتب پروگرامن توزوچیلردن توگلمن؛ بلکه پروگرامغه قازاب درس کتابلری توزوچیلردغن. حاضرگی یوزلهب مکتب کتابی اچنده، توزومش پروگرامیمه موافق بر- ایکی الفبا هم بر- ایکی اووقو کتابندن باشقه بر گنه کتابده تاجادم. ناراضی.

حفظ صحت

(کافیت مانپاسی مارمالات شوقاتلر ایله بالا تریه سی)

بالارمز نك تشلری اون ایکی یاشلرینه یتهازدن بورن چروب سزلاب بتونک سیبیری یوقاریده ایتولگان قلی نرسه لر ایله تریه و آشاتودن دیب بلورکه کیرهک. اوللرده بولسون، شهرلرده بولسون بیک قدرلی برده آشدن قالمی طورغان ایلرمز وقارت آیزتالرمز، قارجقلمز یانده اوسه طورغان بالارنی تجربه ایتوب قاراسه گز اغزلرنده غی نیچه تشلری سلامت، نیچه سی یارامالزق بولغانن کوررسز. خصوصاً یخشیراق طورهمشلی آدملرده بالارنی یاخشی تریه قلوبنی یوقاریده کورستلگان نرسه لرنی آشاتو ایله بولا دیب بازاردن هر قایتقاندی بر قداق بولسده کافیت آلوب قایتلر. بوبالار اووقو اورنلرینه کرکانچی اوشبو حالتکه کیسه لر، سوزلری آکلانماسلق بولسه لر البته اووقو اورنلرینه آوغازلر. صاقاو بالارده گیمنازیه لرگه آوغیدر. چونکه عبارت اووقوغانده صاف و آچق اووقو لازمدر. یوقاریده آیتلگان نرسه لرنی بالارغه آشاقق یاخشی تریه اولمای بلکه بالانی هلاک ایتو و اشدن چغاروبولادر. بونک ایچون بالاردن دعا آلاچاق برده قارغش آلووی مقرردر. موندی نرسه لرنی استعمال قیلو تشنک صیقلی یعنی فارفوری قاتوب نعوب یتمه گان بالاغه غایتده ضریلدر. حتی شکرنی ده چایکه صالوب اچرو تیوش لازمدر.

کوب وقتده بالا یغلی باشلاسه یواتو ایچون شیکر بره لر. مقدم وقتلرده شیکر چاینه مگان آدملر نك تشلری تازه بولغانن شاید انکار

صنفلرینه غنه یتهلرک؛ صوگئی پروگرامده ایسه حکومت اورتا مکتبلر نك بر نیچی صنفینه کیرهک قدری معلومات بیرلرک وقت تعیین ایدلمش؛ آنک اوسته وینه بونده بر ساعت арифметика آرتدرلمش. بوندن مقصود- شهر مکتبلر نده یاگا بر فن آرتدرو توگل؛ حساب درس لرن تاتارچه، فرانسوزچه، روسچه اوقتودن مقصود- روس مکتبلرینه کررگه تلهوچی شاگردلرنی روسچه سویله رگه ملکه له ندرودر. حساب درس لرن نده اولگی اوچ صنفده تاتارچه بیرلگان معلوماتنی کوب دیگانده ۲ آیده روسچه اوتهرگه کیرهک. قالغان وقت، اعمال اربعه گه مسئله لر حل قیلو ایله اوته چک.

حساب درس لری حقتده اوز اورتده ایتلمی قالغان بر- ایکی سوزنی بو یرده آیزگه تیوش تابام: حساب مسئله لری همه تفصیلاتنی هم ایضاحاتی بله صنفده ده (بر شاگردنی ناقنایینه چغاروب) حل قیلورلر، ایوگده، حل قیلورغه مسئله لر بیرلور. بوندن باشقه ئلدن- ئلی (ایکی- اوچ آطنه غه بر مرتبه) صنفده شاگردلردن مسئله لرنی همه تفصیلاتنی ایله دفترلرنده یازدروب آورغه هم معلم، شاگردلر نك اول اشلرن اوزاوینده قار ارغه تیوش. بونده هیچ برکشی ناقنایینه چغوب سویله می. بلکه هر برسی اوزینه آیرم اشیلدر. ایکنچی درسده معلم اول دفترلرنی کیتروب شاگردلرگه تاراتاچق هم شول مسئله لرنی، بره ر شاگردنی ناقنایینه چغاروب، یاگادن بر مرتبه سویله ب اوتهرگه کیرهک. تاکه شاگردلرگه اولدن آگلاشلمی قالغان نرسه لر همه سی ده آگلاشلسون.

جغرافیا- یر نك توگره کلگی، حرکتلری، کون- تون، یل فصللری، اقلیم، صو هم قره لر نك اقسامی، قطعه، بحر محیط؛ یر یوزنده گی مشهور او طراونر، یاروم آطه، تاو، اووا، یابلاز، یلغه، کول هم دینگزلر؛ حیوانات؛ نباتات. یر یوزنده گی خالقنک ۳ (یه ۴) جنسه ک بولینووی. دیککه بونده جغرافیانک عمومی الوشیکنه اوتله چک.

یر یوزنده گی مملکتلر، احوال سیاسی، مملکتلر نك تجارتی، محصولات، فلان- توگانلری مکمل روشده رشدی صنفلرده اوقلور.

بن بوگا قدر «اول ابتدائی مکتبی» هم «شهر ابتدائی مکتبی» دیگان سوزلر استعمال ایتدم. یاگادن بر مرتبه ایتوب کیتهم: بولای آیروومنک سببی هر اورنده ده رشدی مکتب بولماو، هم بوندی یرلرده ابتدائینی بترگان هر بر شاگردگه رشدی مکتبکه کوررگه امکان بولمادر. شونک ایچون ابتدائی مکتبنی ایکیگه ایرساق «رشدی مکتبی اورنلرده غی ابتدائی مکتب» هم «رشدی مکتب سوزلر اورنلرده غی ابتدائی مکتب» دیب آیوررغه کیرهک. بو سوزلر اوزون بولغاننه مین اوستده استعمال قیلنغان «اول ابتدائی مکتبی»

بالا لرنی صنفلرغه آیردیله. قاره تاقنار کروتوب بالا لرنی اسکامیه لرگه اوطورتدیله و بونک اوستینه ده روسچه اوقوتور ایچون معلملر کیتورتدیله. ایکنچی طرفدن بر صنف ملالز بایغورلر ایله اتناقلاشوب بونلرنک ضررلرینه یوررگه باشلادیله.

«روس - مسلمان مکتبی» نک کیلوری چغارینه یشمادیکندن غنی زاده ایله محمود بکوف خصوصی درسلر یروب آچمه جیارلر و شونک ایله مکتبنی تربیه قیلورلر ایدی. بو مکتبه ک مشقتلی خدمت، درس کتابلری یازوق اولدی. چونکه اول وقتده هیچ بر درس کتابی اولماز ایدی. معلملر اوزلری بر طرفدن درس برلرلر و ایکنچی طرفدن درس کتابی یازارلر و اداره خدمتلرینی ده قیلورلر ایدی. حتی مکتبنک «ویوسکه ۱ سینی ده اوزلری یازوب قوبدیله.

مکتبنک آچمسی بولمادیغندن معلملر، خریطه لرنی ده اوزلری باصردیلر و بر لغت کتابی ترتیب ایدوب آنی هم اوز کیسه لرندن نشر قیلدیله.

شهر اداره سی (اوپراوا) اوشبو حالتی کوردیکنده ۱۸۸۹ ده مکتبه ک فاتیر آلور ایچون دیه هر یل ۶۰۰ صوم بیررگه بولدی و شول سببدن ۱۸۹۱ نجی یلنک یازینه قدر مکتب، گوزل صورتده دوام ایتدی و اوشبو مدتده ریالتی گه ییک کوب شاگرد حاضرله بوردی. ۱۸۹۱ نجی یلده دوما، اوز مصرفی ایله اوشبو مکتب روشنده دخی بر مکتب آچدی ده برینه غنی زاده نی و ایکنجیسینه محمود بکوفنی مدیر قیلوب قوبدی. اوشبو مکتبلرنک فائده سینی کوردیکنده دوما ۱۸۹۲ نجی یلده ۴ نجی، ۵ نجی مکتب؛ ۱۸۹۹ ده ۶ نجی، ۷ نجی مکتب؛ ۱۹۰۰ ده ۸ نجی، ۹ نجی مکتب؛ ۱۹۰۱ ده ۱۰ نجی، ۱۹۰۸ ده ۱۱ نجی قزلر مکتبی، ۱۹۰۹ ده ۱۲ نجی قزلر مکتبی. اوشبو مکتبلرنک هر بری مسلمانلرغه خاص شهر مکتبلریدر. بو کونده باکو ریالتی سنده ۲۰۰ دن آرتق مسلمان شاگرد اولوب بونلر اوشبو روس - مسلمان مکتبلرنده حاضر - لشمشدر. باکوده روسچه و مسلمانچه اوقورغه و یازارغه بلوچیلرنک یوزده یتمش یشی اوشبو مکتبلرده اوقومشدر. اوشنداق باکه شهرنده کاتورلرده، مغازینلرده، محکمهلرده خدمت ایدوچیلرنک کوبسی مذکور مکتبلرنک شاگردلریدر. باکونک بو کونگی یاش یوریشلری، اینژینرلری، ناشر و محررلری اوشبو مکتبلرده حاضرلشمشدر.

* * *

یکرمی یش یل طوتاشدن علم نشر ایتمک چیتین بر اش ایدیکلی معلوم. اما بزنگ کی علم قدرینی بلمه گان خلق آراسنده بو اش بیگره کده چیتدر. شونک ایچون بو یرده غنی زاده ایله

قیلماز. مجلسلرده بعض اورنلرده آرتق اسراف ایتوب فروکتهلر استعمال قیلارلر. بونک مالیه جهندن باشقه صحتک ایچون ده ضرری الوغدر. مارمالات کی نرسه لرگه نیچه تورلی بویا و فوکسینلر کره در. بوتوغریده روسچه ییک یاخشی اثبات ایتکان اثرلر بار. آدمیلرگه خمر یعنی تورلی اچمک و مسکرات هم قماکیدن نی قدرلی ضرر بولسه بویا ولی فوکسینلی ظاملردن ده کوب ضرر ایروشه در. بو اثرلرنی اویلاب تحقیق ایدوچیلر شاید موندی نرسه لر استعمال ایدودن صاقلا نورلر. بالا لر ایچون گنه توگل الوغ آنملر ایچون ده بونک فایده سی یوقدر. محمد کمال ولد مظفر. «مالز».

«باکو»، شهرنده روس - مسلمان مکتبلرنک

۲۵ یللق یوبیلیسی .

(«مکتب» ژورنالندن آلدی) .

موندن ۲۵ یل مقدم باکو شهرنده ایسکی اصول مکتبلردن باشقه، مسلمانلرنک ترتیبی بر مکتبلری یوق ایدی. ۱۸۸۷ نجی یلده «تفلیس» شهرنده «اینستیتوت» درس لرینی تام ایتمش ایکی حیمتلی ییکت مجید غنی زاده ایله حبیب بکوف، اوز اجتهادلری ایله باکو شهرنده بر مکتب آچدیله. مکتب گه هر آیغه ۳ صوم توله مک شرطی ایله ۵۰ شاگرد قبول ایتدیله. درس لر: فارسی، تورک، روس لسانلری، دین و شریعت هم حساب اولوب بونلردن فارس و تورک لسانینی غنی زاده، روسچه و حساب درس لرینی محمود بکوف، دین درسینی آخوند زاده اوقوتور ایدی. روس لسانی ده اوقولدیغی مناسبت ایله مکتبه ک «روس و مسلمان مکتبی» دیه اسم بیرلدی .

بو وقتلرده قافقاز مسلمانلرنک اوز آرارنده غنی جمله یازورلی، سودا دفترلری فارسچه یازور ایدی. شونک ایچون مکتبه کده فارس تلی اوقولمق ضرور کوردی .

مکتبدن مقصود، مسلمان بالا لرنه دین و اعتقاد بلدرمک، فارس و تورک لسانلرینی اوگره تمک، مونک اوستینه ده شول بالا لرنی گیمنازیه، ریالتی مکتبلرگه کرر ایچون حاضرله مک ایدی . مکتبه کده درس ایچون ایکی معلملر ایچون بر بولمه، دورتار شاگرد اوطورورلق اونیش عدد اسکامیه، ایکی یازو تاقناسی و بر قدر اورندقلر بولنور ایدی .

مکتب، شهرت و اعتبار کسب ایتدیکندن ایکنجی سنده ۸۰ شاگرد قبول اولدی و اورن بولمادیغندن ۵۰ شاگرد کیری قایتاردی. بونی کوردیکلرنده ایسکی مکتبلرنی تربیه ایدوچی ملالز اوز مکتبلرنی اصلاح قیلورغه و بویا کی مکتب روشینه قویارغه کرشدیلر،

طرفین ابتدائی مکتبہ رده او قولور ایچون ترتیب ایلمشدر. اوچونچیسسی و دورتجیسسی ایسه تصوف همده عبدالقادر الکیلانی نی مدح ایتمک حقیقده در. اثر لر. یاخشی کاغده گوزل قلم ایله یازلمشدر. عبدالقادر، حقیقده غی کتابده اصل سوز لر، خرافات و وهملر، افراط و غولور کوب کورله در. موندی اثر لر، مسلمانلر نك روح لرینی سوند ررگه، کتاب و سنت علم لر ندن یر افلاشورغ، بوش بوغازلق و مفت خورلق غه سبب بولدقلر ندن تار اولوری مطلوب توگل. عبدالقادر، نقشبند و باشقه لر اگرده دیندن ایمان ایله اوتکان بولسه لر اجماع غه کر لر، راحت کون کور لر. اما جهالت و سفالت آستنده ایزلویچی بوکونگی مسلمانلر غه آندن نیندی برعمومی فائده بار؟! .

تاریخ اسلام طلاسی بورساله نیندی نرسدن بحث ایتدیکی اسمندن معلوم بولورغ تپوشلی ایسه ده بوکون گه قدر مملکت مز ده موندی اثر لر کورلما دیکندن . احتمال، کوب کیمسه لر گه معلوم بولماز. بو، گوده سی کچوک و فائده سی الوغ بولغان رساله. بویاو ایله اشله نگان اون عدد خریطه ایله، الفبا ترتیبده یازلمش بر فہرستدن عبارت. خریطه لرده ایسه رسول الله، خلفای راشدون، امویلر و عباسیلر دور لر نده بولغان اسلام مملکتلری مرتب کورسه تلمشدر. بو اثر، هر یر اسلام تاریخی او قولو طورغان مکتبہ رده گنه توگل بلکه اسلام تاریخی او قوچی هر یر شاگرد نك، او قوتوچی هر یر معلم و خلفه نك اوز قولنده بولورغ تپوشلی. تاریخی واقعه لر نی خریطه لر غه تطبیق ایدوب او قومق، یوروب کوز ایله کورمکدن ده فایده لیر اقدر. بو اثر ایله، کبره کلی بولغان بر حاجتمز ادا قیلندی. شونك ایچون مرتبینه تحسین قیلورغ و آفرین او قورغ بورچلیمز. بلکه برنجی اش بولدیغنددر، موندی جدی اثر لرده کورلماز گه تپوشلی بعض بر کیمچیلکلر ده بار. بوجهل دن: مهمله و معجمه حرف لر گه لازم درجه ده اعتبار ایدلمه گان. مثلا غطفان، حیره، حیوه، قضاعه، خزر ج، عراق کله لر ی: عظامن، خیره، حیوه، قضاعه، خزر ج رسمنده قولغانلر. بعض برسوزلر معروف قاموسلر ده گئی شکل لرینه خلاف رسم ایله، مثلا: ربه، استراباد، حوران سوزلری ربه، استراباد، حوارن رسمنده یازلغانلر. خریطه لر ده بولغان بعض بر کلمه لر (آرا کس، اردن کبی) فہرستدن توشوب قالغانلر. ایکنجی طبعسند شوشندی جزئی نرسه لر نی ده تصحیح قیلورغ تپوشلی. رساله ده اوزمزنك «بلغار» شهری کورسه تلووی مطلوب ایدی. چونکه بلغار تورکر نك عباسیلر دورنده اسلام قبول ایتدیکلر نده شبهه یوق. ایکنجی طبعسند ابواء، نجران، نخله (حجار صوعشی یا که اوشبو صوغش غه سبب بولغان واقعه اورنی)، حراء، حبش، ذوالمجاز، ودان، حرة، بواط، فدک، ازدشنوءه کبی تاریخی اورنلر کورساتلسه گوزل بولور. حراء، مکہ گه ییک یاقین اورن بولسه ده مطلقا آیروم کورساتور گه تپوشلی خریطه

محمود بکوفنك قسقه چه روشده ترجمه حال لرینی بیان قیلامز. غنی زاده مجید افندی «شماخی» شهر نده حاجی ملا مرتضی اسمنده برسودا گر بالاسی اولوب ۱۲۸۳-۱۸۶۶ ده آپریل (ذوالحجه) آینده دنیاغہ کیلدی. آناسی فاطمه اسملی بولوب حاجی محمد قزیدر. غنی زاده آتاسی طرفندن آغا مسیح شیروانی دیه معروف شاعر گه منسوبدر.

غنی زاده بالا وقتنده محله مکتبته یوروب قرآن و یازو درسلری او قوددی. سوگرده مشهور شاعر حاجی سید عظیم شیروانی حضورینه یاروب اوچ سنه طوردی و تورک، فارس، بر قدرده روس لسانی تحصیل قیلدی. موندن سوک شهر مکتبته کردی و آنی تمام ایتدیکنده «تفلیس» شهر نده «اینستیتوت» غه قبول اولندی. ۱۸۸۷ ده مونی تمام ایدوب چیقدی و اوشبو سنده محمود بکوف ایله برابر. «روس مسلمان مکتبی» نی آچدی.

۱۹۰۸ ده باکو گوپرناسی و داغستان او بلاستنده اولان مکتبہ لری ایچون اینسپکتور تعیین ایلدی. بو کونده شول خدمتده دوام ایتمکده در. بر چوق مطبوع اثر لری وار.

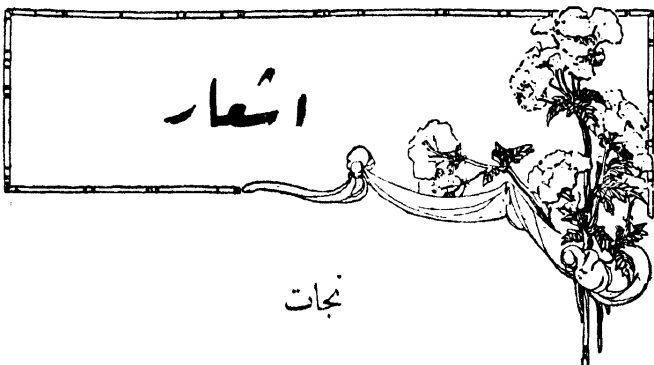
محمود بکوف حبیب بک ابراهیم خلیل بک اوغلی ۱۲۸۱ - ۱۸۶۴ ده رجب نك ۵ نده (نویا برده) «شماخی» شهر نده دنیاغہ کیلدی. بشنجی باباسی حاجی صادق اذربایجان اهالیسندن اولوب نادر شاه نك خزینہ داری ایدی. «شماخی» شهری سودا مرکزی بولدیغندن محمود بکوفنك آتا و بابا لری سودا گر ایدیلر.

محمود بکوف، محله مکتبته او قودیغندن سوک «شماخی» ده شهر مکتبته کردی و ۱۸۷۳ ده تفلیس شهر نده «اینستیتوت» غه کردی و بونك درسلرینی تمام قیلوب ۱۸۸۷ ده چیقدی. اوشبو سنه باکو گه کیلوب غنی زاده ایله بر لکده روس - مسلمان مکتبی آچدی. بو تونده آتی صنفلی شهر مکتبته اینسپکتور در.

مطبوع اثر لر

مفتاح اول. علم حال. اختصار مسلك اهل عرفان.
مناقب حضرت غوث الاعظم. «تنگان» شهر نده اسحاق توره جناب لر نك طبخانه سنده تاش باصمه ایله باصلمش اوشبو دورت دانه اثر، محرر اسمینه هدیه اولارق کیلدی. برنجیسی داده میرزا قای افندی و ایکنجیسی ده اصول صوتیه معلم لر ندن حسین افندی مکایی

انعام

نجات

ایخرد آبیغیل بزہ یوقی جہالتدن نجات
قلب پاک مؤمنہ کین وعداوتدن نجات
بگڑدن سائل محوسیگہ بطالتدن نجات
وادی ظلمتدہ یز ایستاب شقاوتدن نجات
آرزوی انقراض ایتمش جسارتدن نجات

چارہسندن ایخرد اسلام ایلی حالینہ باق
خیر وشر آئینہسی کوستردیکی فالینہ باق
بی ہز بد بختلرک کیچمش دوسالینہ باق
بد کھلرل مکریدہ تاراج اولان مالینہ باق
احتیاجی چوق اولوب ایتمش سخاوتدن نجات.

عصرمز عالملی فکر ایتمیور ملت ایچون
چوق فساداخلاق اولوب شکر ایلدیورذلت ایچون
چالیشوب دنیادہ درمان تاپمیور علت ایچون
باعث تہمت جہان ایچرہ اولوب امت ایچون
کون باتاندن کون چغان کورمش قساوتدن نجات.

بلبل شیرین غزلخوانلر وطن باغندہ وار
پرورش بلبلغہ یوق اسرو وطن زاغندہ وار
صافا ایل بلبللی حب الوطن چاغندہ وار
سوز دلوسوزی آچان داغلر وطن داغندہ وار
مختلف اقوام آرا چیکمش حجاتدن نجات.

«تورک» ایلیدر آسیا اورتاسیدہ قومی نجیب
صبح آچلقدقہ شبی «یلدا» بزہ نومی عجیب
اتحادہ دعوت ایلہردہ بزہ قوی حبیب
اختلاف قومیت تاشلر بزہ فوجی رقیب
دوستمز دشمن کبی ویرمش خسارتدن نجات.

احمد امتلرک خلق اولدیلمی غم آرا؟!
یوق مروت دیدیلر کیتمش وفا ماتم سرا
باصدی غفلت امتک بختی نہ دن بلمم قارا
«قاریا» شکر ایله کیل عمرک اوتہر نیغم ارا
ایل تمدن تاجاسہ یوقدر جہالتدن نجات.

قاری محمد الرحیم (سمرقند)

دہ گی «القاهرہ» اورنیہ «فسطاط» سوزی یازارغہ اسکندریہ،
دیاط شہرلرینک اسملی قوبلورغہ تیوشلیدر. دخی بر خریطہ
یاصاب. رسالتدن مقدمگی حالنی کورساتو. حاضرگی برنجی عدد
خریطہنی ایکتیچی عدد قیلو موافق کورلہدر. خریطہلرک بویاولری
دہ عمومی عادت گہ موافق قیلنوووی مطلوبدر. خلاصہ: توزاتورگہ،
یاخشیلاندرغہ تیوشلی اورنلر تابلور، بلکہ کوبدر. شونک ایچون
آرمی تالمی اشلہرگہ، ابن الاثیر، طبری، ابن خلدون و ابوالفداہم
معجم البلدان کبی اثرلرک یانلرندہ باصلورلق روش گہ کیتوررگہ
تیوشلی. مرتبک اوز اشنده اجتہادلی، کرگان یولندہ ثباتلی، موندی
جدی اساسلی علملرہ اقتدارلی، استمدادلی ایدیکنی بلہاسک ایدی بو
قدر سوز یازارغہ لزوم کوماز ایدک.

قویاش. قازان شہرندہ اوشبو اسمدہ کوندلک برغزتہ
چقارغہ باشلادی. محرری زکریاء صدرالدینوف وناشرلریدہ مشہور
سوداگرلردن «برادران کریموفلر» در.

آک. ایکی آطنہدہ بر مرتبہ چغا طورغان ادبی فنی، سیاسی
واجتماعی، رسمی بر ژورنالدر. ناشر و محرری احمدگری حسینی
بولوب «قازان» شہرندہ چقادر. اوشبو ایکی یاکی یولداشلرک
یاخشی خدمتلرینی امید ایتمز.

العقائد الوثنیة فی الدیانة النصرانیة. ۱۶۷ بیتدن
عبارت اولغان اوشبو عربچہ اثرنک مؤلفی یاش علملردن محمد طاہر
التیر افندیدر. مندرجہسی مجوسلر ایلہ خریستیانلر آراسندہ غی مشترک
عقیدہلرنی بیان قیلیمقدن عبارت اولوب بو جملہ دن اوشبو عقیدہلر
کورساتلمشدر: تثلیث، آدم بالالرینک خطالقرینہ کھارت ایچون
الادہنک فدا اولنوووی، عالمنی قورتاروچی وفات. بولدیغندہ قارانغولق
پیدا بولووی، الادہ دنیاغہ کیلدیکنندہ مشرق طرفندہ بر یولدز ظاہر
بولوووی، الادہ طوغان وقتدہ کورک عسکرلرینک حاضر بولولری، یاش
بالانک الالہنی و آنک طوغان اورنی. الالہنک اولدرلووی، اوغلنک
خالق بولووی، تمعید وغیرلر. اوزینک اربابی ایچون بو کتاب مثالسز
بر خزینہدر. مؤلفی مونی میسیونرلرگہ ہدیہ ایتمش.

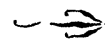
دیوان مخدوم قلی مخدوم قلی موندن بر عصر مقدم
یاشامش تورک شاعریدر. مونک شعرلردن عبارت دیوان. اوشبو
کونلرہ استرخان شہرندہ ملا عبدالرحمن افندی نیازی طرفندن
«ادیات کتبخانہسی» اسمندہ نشر اولندی. موندی اثرلرک نشر
اولنوووی آراہزدہ تورک لغتینک کیگابووینہ و اونودمش سوزلرک
ایسکہ توشولرینہ سبب بولدیغندن ناشرینہ رحمت اوقورغہ بورچیلیمز.
«ادیات کتبخانہسی» نک باشقہ جزلریدہ میدانغہ چیقسون
وادیاترک تارالووونہ، جانلانووونہ سبب بولسون ایدی.

شعرلرم

نیگه یاری؟

دوست صوری : « بو بز اویره نگان فلسفه ، حکمت فنی .
 تورلی تاویلر و تورلی معنار نیگه یاری ؟ »
 مین دیدم : « جاندن کویوب چن معنار یازغان ایچون .
 آت ایتوب تقیدکه ، یازغان ذاتی تحقیرگه یاری .
 اول قیامتدرده محشرلر بلهن در تتره تو؟
 - حر فکری یاش یکتی شخصی تأدیبه یاری .
 اون - یکر می یل اوقوب بلگان بلاغت شرطلری ؟
 - جان کر به کورگان طویاسلقلرنی ترویج گه یاری .
 بز اوقوب یورگان تاریخ اسلاف حائندن حظ آلو؟
 - بر ظالم گه کوچ قوشوب ، مظلومنی تعیبکه یاری .
 بز قیلوب یورگان حکیملکده . ادیبک دعواسی ؟
 - ماتندن مال حیوب قورصاقنی تعظیم گه یاری .
 ضیاء یرمکی .

مین شعر یازام ، اوشی یازغانده اشعارم میگا .
 اول وقت آلاز میگا طوزلی کیله شر طوز بولا . . .
 مین سویهم اول چاقده آلارنی جان و باش - بارم بله .
 آنده لار (آلاز) قاینار ، محبتلی ، صلو بر قز بولا .
 جیل ایسه . . . کونلر کیچه . بر ردت آلارنی مین اوقیم ،
 نی طابام صوگ ؛ بوش قوری ، طاتسز وچی طوزسز بولا .
 اوزگه لیم باشنی ، قولنی : « نیگه یازغان ؟ » دیب بو طیم .
 روح . . . سویو . . . قاید . . . قزم به مسز اولکدر ؛ بوز بولا . . .
 « نیک اوچوردم نیک قاچردم سوزلرم ؛ قایدن طو طیم ؟ »
 دیب یانام ، قیمت جرم یولسز بولا ، اوچسز بولا . . .
 نیک قزق اویلاز اویی ! . . . طورمی آلاز هیچ بر کوی ؛
 « یازماغان بولسام - یازارمن . . . » دیم ، امید - یولدز طوا . . .
 « شعر یازوچی »

بزگه نی بولدی ، بز نی بولدی؟

بوته نلر توسلی بو عالمده یوقدن یزده وار اولدی .
 وئورچب کون بکون بز جیرگه یغموردای یوار اولدی .
 نیچون بلهم طبیعت یردی بزگه بر یان خصلت ،
 تارالدی هر طرفقه اورغزده بی قرار اولدی .
 یرلدی محرومیت صاف سوشمکدن محبتدن ،
 یزشدک کندیزدن غیریلر آلدنده خوار اولدی .
 مقدس باش قانونغه باش ایی ، بز باشقه یول توتدی .
 شوکتچون تیبکله ب یورتورگه بر عارسز حمار اولدی .
 حبیب اسحاق . قران .

تنده جانم . . .

تنده جانم نیچه یلغه حبس ایتلگان ؛ بلمیمن ،
 کم تله وینه کوره اول مونده کیلگان ؛ بلمیمن .
 بلمیمن هم : قاید بولغاندر آنگ توب طورلاغی ؛
 اول تلک قایلارده سیر ایتکان و حیلگان ؛ بلمیمن
 تیک بلهم : اول جیرگه یات هم تنده طوتقون . حر کوی .
 آه ! قاچان اول بر اوچار اینله بو ایلدن ؛ بلمیمن . . .
 « م »

دوستلر هلاک ایتکان

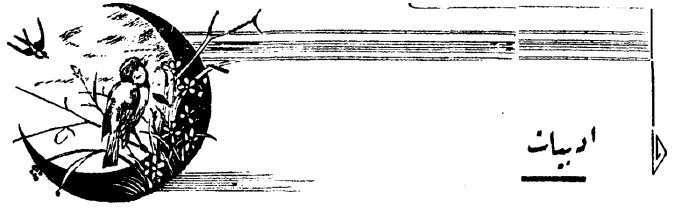
« عیف مین » دی ، آچا تل ، ماقتانا مسکین اویلمی ده
 کشی یوقده یاوزلقدن قایا صاقلق طویلمی ده .
 قورقماز شادلانا بد اش بلهن - صاف وجدانی اولگان ،
 به مسز اول نلوك نیندی ملکدی پاک صبی بولغان ؛
 بختسزلکده قارشنی ، بد خاقلی دوستقه تاب کیلگان
 آدم تقلید قلی - آکسز یامان دوستلرغه باش ایگان .
 باروب توشکان آلاز آرتیچه تاشلانغان ؛ تیره قویغه
 هلاک بولغان یاوزلر خاطر یچون هوش کیله گان اویغه .
 نچار دوستلر ایگوب قلبنده یچراق حس یاوزلقدن
 ایارگان شول یوره کسزک بلهن طویغاچ یا کزلقدن .
 شولای هر کم قوشاسه ذات و شانسلرغه آق بختن
 قارالتور هم قازور عفت ، علم ، فضلی اوچون لحدن .
 عمرنگ چه چکسی عفت ، ناموسلر ، آبروی برگه
 مینوت اوقس اوله لرلر ، طونچفسرک معنوی کورگه .
 عزالدین ایسانیردین .

کوره له وچیگه !..

نی اشک بار صوگ - نیک یازسام شعرلر ، جیرلاسام ؛
 مین شونک برلن طاراتام حسرت ، باغرم باصام .

« شعر یازوچی »

کیلہ چک

(کوگل دقتمدن)

کیچن دیکارنک اوتز برنجی کونی تونده ساعت اونبر ایدی. ۱۹۱۲نجی یلنک آقق کونی، آقق ساعتلی اوتوب بارغانی کورگانده باشنک اچینه بوتونله یئله نیندهی حسار طولوب، یورهک قایناپ، بوتون وجود اویناقلاپ تورمقده و اوتکهنده کی معصوم وقتلرنی اویلاب، بارلق تامرننک تاشووندن «اوف!!...» دیکان صولولر چقمقده ایدی. ۱۲نجی یلنک هواسندن کوربرهک صولاب قالم دیکان شیکلی قانلرده تیز تیز حرکتله نوب یورهک «دوپ، دوپ» سیکرمکده ایدی. کولگمنک: «ای بیچاره! آخرت سفرینه بارا تورغان یولنک یکرمنچی باصقچندنه آبرولاسن!» دیکانینه بتون طبیعت قوشلوب: «ایو آبرولاسن!» دپ یوبلهب تورمقده ایدی. اوتکهنه اوکنچده بولوب کیله چک ۱۳نجی یلنک ئله نیندهی قورقنچلی، قارا گئی کورنشرینه کوگل سینکده نوب تورمقده اولدیغی، آوزمدن چقغان کوک سورمدن یلگیلی بولوب طورسا کیره ککه، آز یاشاغان - کوب آشاغان؛ آز یورگان - کوب کورگان؛ آز اوقوغان - کوب بلگان؛ آز قاراغان - کوب کورگان؛ مینی جانی برابرنده سویگان دوستم قولاغیمه اوشبو سوزلرنی سوبلهب طورمقده ایدی:

— هر کیله چک، کشی ایچون برغایب خازینه سیدر. آنده کشیلر ایچون هر تورلی سعادتلر طولتورلغاندر. هر کیله چک یا کیدر، هر یاگی - بختدر. کشی نك شول یاگی ایچنده اوزینه یلگیله نکه اولوشنی آتوی اوزینک اوموتینه باغلیدر. اوموت اومطلونی قوزغاوچدر. «اوموت اوستونلک آچقچی»؛ «اومطلوغان ایرگه دیکر طوبقندن» سوزلری حیاتنک قاعده لرندندر.

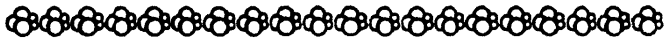
تاغی بر نیچه مینوتدن صولک ساعت ۱۲ طولوب برنجی کیتهدر. شونک ایله ۱۹۱۳نجی یلنک برنجی تهلگی باشلانادر. اوتکهن یلده بز هیچ بر آورلق کورمه دک ویک قیون محتده چیکمه دک؛ اوشانداق ذوق وراحتده تاقدق، بلکه تریلکنک کونلرن کیچوردک، آنلر آرتده قالدی.

کیلہ چک اوزینک صلو یوزی ایله بزگه یولوغاچقدر. بزده اگا یوک قزق وشوق ایله قوشاچقز. اگر بز بر تورلی کوگل سز لک

ایله اول سویکی کیله چکنی قازشی آساق باباغی شوق وذوقلر اورنادن قاچاچقدر.

بز اوموتلی، بز اومتلوچان، بز اشدکلی؛ یاگی یل بزگه بر قزق سرایدر. بو کون ایشگی آچولادر. بز بوگا کره مز؛ بو یل وهر کیله چک زمان-مگگی بر قزقدر.

«هر اوتکهن - ایرمهک!» «هر کیله چک-قزق!» کیله چک قزق! کیله چک - قزق! کشاف فتحوالین «دالا».

مطبوعات هنرمندی

اقدام: بز نك اجتماعی کیمچیکمزنک زورسی ملتزمده «جماعت حیاتی» یوقلغیدر. نه یرده بولسه ده بز، بربرمز حقتده کھیل بولمق روشی ایله جماعت حیاتی تاسیس قیله آلمیز. مثلا مشترک مالز ومشترک قایغومز بولمق لازم کورلگان مسجد و مکتبلر حقتده بز، کوب وقتده خبرسز یاشیمز. شونلرنی جمعیت ایله اداره قیلمق تیوشلی وفائده لی ایدیکنی آکلامیز. محله مز نك، قریه مز نك فقیرلرنی، محتاجلرنی جمعیتلر ایله تریه ایتمک واشسزلرگه اش تابوب یرمک وهر تورلی عمومی فائده لر کیتورمک فائده لرینی بلیمیز. بتون آدم بالاری بر اعضا صورتده عمر سورمک لازم بولسه ده بز بالعکس اوزمزدن باشقهلر ایچون قایغرمیز. بو حال، پریشانلق، اشسز لک وتاراولقدر. شونک ایچون بز نك بربرمزگه بولغان مناسبتلرمز، رابطه رزمز ضعیفدر، ملتزم ناقص، جمعیتمز نیگز سزدر. اوشبونک ایچوندرکه بزده «مشترک فکر» و«مشترک قایغو» یوقدر. حالبوکه ملتلرنک مسلک لری اوشبو «مشترک فکر» ایله «مشترک قایغو» دن عبارت بولور. اگرده بز لرده بر ملت اولوب یاشامق قصدنده بولسه ق، معیشتمزنی «جماعت حیاتی» قاعده سینه بنا قیلورغه تیوشلی.

الاهرام: اوتکان عصر نك اولگی یازطیسندن تورکیا روسیه ایله، آفستریا ایتالیا ایله صوغشوب هر ایکیسی الوغ فلاکت گه اوچرادیلر. لکن بوفلاکت آفستریا بختینه وتورکیانک بختسز لگینه سبب بولدی. آفستریا، اوزینک تریسز لگینی، اداره سینک بوزوقلغینی بلدی وشول ساعت ایله اصلاح قیلورغه کرشدی. آزغنده مساهله ایتادی وشونک سببندن برنجی دولتلر جمله سینه کوتاردلی. تورکیا، شول ضعیف حالده ۱۸۵۶نجی یلده ایکنجی مرتبه روسیه ایله محاربه گه کرشدی. لکن انگلتره ایله فرانسیه نك یاردم یرولری سببندن بوضوغشده غالب بولدی. انگلتره ایله فرانسیه

ایدی . لکن اش ، تمام مونگ کریسنجه چیقدی . گیرمانیا آچولا . غادی غنه توگل بلکه بزنی یا قلا دی ده اما انگلیزر ایسه آچقندن آچیق دشمنلق قیلوب طورالر . انگلیزر ایله فرانسوزلر اسلام دنیاسینی اعتباردن توشررگه قرار بیردیلهر وشوشی پلانلری موجبجه حرکت ایتلهر .

صباح : روسیه ده اسلاولوق حسی بو کونگی قدر هیچ وقتده حکم سوردیکی یوق ایدی . اسلاولملترینی عثمانی اداره سندن قورتارر ایچون روسیه طرفندن میلیونلر ایله آچقه وعسکر فدا قیلندی قتلدره اش باشنده بولغان آدملر ده اسلاولوق حسی کوچلی بولسه ده اهالی قاشنده بو کونگی درجه ده توگل ایدی . بو کون - جاهل موثیقلر مستتی - بتون روسلر پان اسلاویزم فکریته قوشلیدیلهر . محاربه مناسبتی ایله الک یوک عائله لرنگ خاتون قزلی حتی قول کوچلری وهر توریل خدمتلی ایله اسلاولرغه یاردم ایتدیلهر . «صلیب احمر» اسمی ایله حیغان آچهلری بالقان حکومه تیرنگ ییک کوب اشلینه یارادی . اسلاولرغه یاردم قیلماق فکری الک کچوک قریه لرگه قدر تاراتلیدی . آدمچیلک یوزندن هلال احمر فائده سینه اعانت قیلورغه اجتهاد قیلوچی اسلام ضیالیلری موندی ایدگی نیتلرینه موفق بولا آلمادیلر . اسلاولرغه یاردم ایچون کیتکان کوکللی عسکرلر الک یوقاری اورنلردن لطف و مهربانلق کوردیلر . الوغ عائله لرنگ خاتون و قزلی ، بالالری بالقان اسلاولرینه یاردم ایچون فلاقلر صاتوب یوردیلر .

الهدایة : (دینی علمی ، ادبی واجتماعی بولغان بو مجله ده اسلام دینیته و مسلمانلرغه عائد اجتماعی و دینی بحثلر کوب . بعضیلری تام و بعضلری انتخاب و اقتباس طریقچه کیله چک عددلر مزده درج قیلنورلر) .

افعال : بز روسیه اسلاملرینک الک کیره کلی مسئله مز : • بز ، بو کونگی کی کیله چکده ده مخصوص برملت بولوب یاشایا آلاچقمزمی ؟ » دن عبارتدر . مخصوص بر ملت بولوب یاشامک ایچون آنا تلی ایله ملی معارف شرطدر . شونک ایچون تورکجه آنا تلمز هم ده شول تلمزده ادبیات ایله ملی معارف شعر و رومانلر ، حکایت و مثال هم افسانهلر ، ابتدائی دن باشلاب دارالفنونلرگه قدر مکتبلر ، محرر و شا عرلر ، ادیب و فیلسوفلر ، معلم و مدرسلر ، علمی و اصطلاحی هم فنی لغتلر مز (بولورغه تیوشلی . بو کون بونلر بزده یوق ایسه بونلرنگ کیله چکده بولووینی امید ایتمک جائز میدر ؟ محال بولسه ده فرض قیلیق : بر وقتلر بزده ملی دارالعلوملر میدانغه چیقدی . لکن

اوشبو صوغش سببندن ، تورکیاده مملکت اداره سی فوق العاده بوزوق و شونک ایله برانکده تورکیانک عسکری بهادرلق و ترتیب صافلاو طوغر و سنده مثالسز ایدیکنی کوردیلر . شونک ایچون اداره نی توزاتورگه تیوش ایدیکی حقتده مشورت بیردیلهر . اوشبو کا کوره ۱۸۵۶ نجی یلده مملکتی اصلاح قیلماق حقتده سلطان فرمانی صادر بولدی . اگرده اوشبو فرمان موجبجه تورکیانک اداره اصولی اصلاح قیلنمش بولسه ایدی ، آفستریا قیلندن تورکیا هم برنجی کوچلی دولتاردن بولغان بولور ، باشقه لرنگ تعرض قیلولرندن امین طورر ایدی . لکن مذکور فرمان کاغذ اوستنده قارا بولماق صفتندن باشقه بر غره کورساقادی ، شوکا بنا قیلنوب تورکیاده بر اشده اشله غادی . مملکتی اصلاح ایچون سلطان فرمانلری غنه یتمی ، بلکه آنلر نی عمل گه قویارغه کیره ک . تورکیا دولتی بو کون گه قدر اجتهادسز ، اشسز طورروونک آچی یشلرینی اشارغه مجبور بولدی . لکن هنوز فرصت باز . ایدی هیچ بولماسه بو کوندن باشلاب آفستریا قیلندن مملکتی توزاتورگه کرشرگه تیوشلی .

تورک یوردی : (اوشبو معتبر ژورنالنگ ۶ نجی صانی ادیب شهر احمد مدحت ائندی حضرتلرینی صاغنوب یازلمش خاطرهلردن عبارت بولوب بونلر نی یازوچیلر بو کونده تورک دیا سنده جدی و متفکر محررلدر . نصیب بولسه بز اوشبو یادکارلرنگ هر بندن استفاده ایتسه ک و اوزمزنک او قوچیلر مزغه تقدیم قیلسه ق کیره ک) .

حکمت : سلطان عبد الحمید زماننده بزده روس ، انگلیز ، گیرمانیه طرفدارلنی دن عبارت اوچ توری سیاسی فرقه تشکیل قیلنغان ایدی . آخرده مملکت مزده انقلاب بولدی ، لکن یاشلر مز همیشه قارتلرغه ایارمکن اوزلرینی قورتلدرا آلمادیلر و شوکا کوره ده اوچونجی فرقه گه ایاروب گیرمانیا طرفدارلغینی التزام قیلدیلهر . اگرده بو سیاست سببندن گیرمانیا ایله اتفاق توزولمش بولسه ایدی ، موکا هیچ سوز ایتولماز ایدی . لکن بو طرفدارلنک نتیجه سی موندی فائده لی نرسه توگل بلکه گیرمانیا ایلیجیسینک کیگاشی ایله یورمکن گنه عبارت ایدی . بو ایسه ائتلاف مثلث اعضالرینی آچولاندرمقدن باشقه بر غره برمادی . شونک ایچون ، اگرده انگلیز طرفدارلری اش باشینه کیسلر اشلمزنک گوزل یولغه توشه نچگی امید قیلنور ایدی . نهایت گیرمانیا طرفدارلری توشدیلهر و اش باشینه ده انگلیز طرفدارلری (کامل پاشا و ابیده شلری اولغان قارت تورکلر کیلدیلهر . منطق قاعده سینه کوره ، ایندی بو دفعه ده گیرمانیا آچولانورغه انگلیزلر هر توری یاردملرینی کورساتورگه تیوشلی

لازم درجه ده روس اسانی بلوچی ترجمان ده یوق . قرآنین مدینه نك اسمی ایشدلی، بازارلرده کسب ایله شغلله نوچی یش مک سوداگر آراسنده دفتر طوتوچی و یازو بلوچی ایلی آدم کورلمی . . . بخارا ایله خیره نظاملی مملکتلردن بولماسه هر حالده اسلام حکومتلر نندرنر . اگرده بویله ایسه بونلر نك اهالیسی هیچ استثناسز اوقورغه یازارغه آشنا بولمقلری، یراق یرلرگه اوقورغه کیتمش شاگردلری، اوقوب قایتمش بر چوق عالم و کمالات اهللری بولمق لازم کیلور . لکن بونلر قایدہ ؟ اسلام دولتلر نده ائقوتلی مؤسسہ لردن یری «یت الممال» اصولیدر . بخارا و خیره اداره شرعیلر نك یت الممال خزینهلری قایسی شهرده در ؟ ترتیسز ، نظامسز ، یت الممالسز ، یولسز ، کورسز ، توزان و بالحق ایچنده عمر اوتکارمک اداره شرعیه اصولندن بولسه ، بو اصول قایسی قرآندن آتمشدر ؟ و قفلرنی بر باد ایتمک ، علم یورتلرنی خراب طوعق ، مدرسه حجرهلرنی بازار دکانی قیلندن اجاره گه یرمک ، چشمه صولرینی ایچرمک ممکن بولا طوروب اهالی گه صاصی کوللردن صو ایچرمک ، قدیگی طب مدرسه سین جای خانه گه چویرمک ، خاتون قزلرنی چیت که تاشلاب اوغلانلر و جوانلرغه محبت و عشق قیلمق قایسی آیت وحیدلر گه بنا قیلنمشدر ؟

توران : تورکستان مسلمانلری ایچون زراعتدن صوئک ائق فائده لی کسب سودا بولسه ده مسلمانلر نك محنتی ایله تورکستانده حاصل بولغان نرسه لرنك یوزده توقسانی یهودلر قولندن اوتهدر . تورکستانده هر تورلی قاره خدمتلرنی قیلوچیلر مسلمانلر بولدیغی حالده الوغ بنار و مغازه لرنك صاحب لری یهودلردر . یهودلر بتون سودانی قوللریه آلوب بارلر . حالبوکه تورکستان مسلمانلری اگر سودا کی فائده لی کسبلر گه کرشهلر آلرغه روسلر هر تورلی یاردملر قیله چقلر . وطن و حکومتک جاهل و یاراماز بر عنصری بولوغه کوره عالم و فائده لی بر عنصری اولمقلغمز آرتقدر . فقط مونك ایچون اول اوقورغه کیرمک . بزنی هر تورلی فلاکتلردن قورتولدر وچی نرسه ابتدائی مکتبلر در .

قویاش : تورلی شیوه لری ایله سویله وچی تورک بالالرنی ادبی بر تل آستینه حیارغه طرشووی ایچون « ترجمان » بابامزغه بر بحشمزده یوق . مختلف اورنلرغه تارالغان تورک بالالری ادبی و عمومی بر تل گه شکسز محتاجلر . لکن مونك ایچون تورلی شیوه لرنی قسارغه و استعمالدن چیقاررغه طوغری کیلماس . چونکه مذکور شیوه لری مدنی و جغرافی سبیلر گه کوره دنیاغه چیقغانلر . آنلرنی اوزگارتو ایچون شول سبیلرنی اوزگارتو تیوشلی بولاچقدر . . . تل برله شدرو . هر بر شیوه ، اوزینه قاتشقان چیت سوزلرنی تاشلاب

بونلر نك مختلف شعبه لرنده فئر درس ایدلور ایچون آنا تلی قایدن آنور ؟ صانسز فئر ایچون اصطلاحلر نیچوئک یاصاور ؟ تورکیاده استعمال ایدلگان فنی اصطلاحلر ایله فائده لئمکمز ممکن اولاقچمی ؟ بزگه کوره بونك جوابی « یوق » دیکدن عبارتدر . شولای بولسه روسیه ده گی تورکلر علم لسانینی قایدن آلورلر ؟ موکا ایسه : « زمان تدریج ایله حاضرلر » دیه جواب یررگه ممکن توگل . چونکه موندی نرسه لرنی زمان حاضرله مک ایچون زمانغه مساعده یرمک شرطدر . بو کوندن روسیه ده یاشاوچی ماتلر نك آنا تلری و ملی مکتب مسئله لری زاقونلرغه تابع بولاچقدر . آنا تلی تحصیلی و ملی مکتبلر تأسیسی حقنده نیندی گنه قرار یرلسه ، بتون مکتبلر شول قرارغه تابع طوتولاچقلر . اوشبو دورتچی دوماده احتمال بو طوغروده قطعی قرار یرلور . بزك آنا تلیمز ایله ملی معارف نك تقدیری اوشبو قرارغه کوره بولور . اوچونچی دوما ایسه آنا تلی تحصیلی ایچون دورت سنه تعیین قیلمش ایدی ، لکن بو فکر ساویتده قبول اولنادی . فرض ایتدک بو فکر موندن صوئک قبول اولنسون ، آنا تلی تحصیل ایدر ایچون دورت سنه و قتمز بولسون ، لکن بالار بو مدتده آنا تلی ، ملی ادبیات و معارفدن کوعی گنه الوش آلاچقلر ؟ مونك ایله ، یوق معارفلر ، فنی اصطلاحلر یتشمک توگل بلکه بوکون باش کونارمکده بولغان ادبیاتزده یوغالاقچ ؟ بر قدر زمانلر صوئکده بالالر کله شهادتی ده « لاخل ایلاخ ایلاخ اللاخل موخاممادون راسول اوللاخل » دیه اوقویه چقلردر . حال بویله اولدیغنده کیله چکده مخصوص ملت اوله رق یاشامز گه امید آرز ، بزك استقبالمز تومانیلدر .

ترجمان : اوچ میلیون اهل اسلامدن عبارت اولغان بخارا ایله خیره رسمی صورتده ایکی خانلق اولوب روسیه حمایه سننده لردر . توپراقلری برکاتلی و منبت ، اهالی فقیر و قناعتی اولوب بو مملکتلر ، اوتکان زمانلرده الوغ علملر و حکیملر یتشدر گان ایدیلر . مدینتلی بر دولت حمایه سننده طوردقلر نندن بو مملکتلر نك کیچه و کوندز اشهب طور وچی اهالیسی استفاده قیلورغه تیوشلی ایدی . تیمر یول و تیلیغراف صالندی ، پوچته آچلدی ، مال صالندی آچه کوبایدی ، سیرک اوینادی ، باریشلار کورلدی . غرامفون کوبله دی لکن بونلرغه کافی بولماسه کیره ک . رسمی صورتده خانلق اولان مملکتلر نك اداره سی ، تشکیلاتی بولورغه تیوشلی . بو اداره و تشکیلات اوزلری و آنلرغه لازم بولغان تیجه لرنی نیندی نرسه لردن عبارت ؟ « بخارا » - دن « قارشی » غه ، « قارشی » دن « کش » گه خط یورتور گه چاره یوق . حریق (آریق) ، صو ویلغه لردن اوتار گه کور بر یوق . یزگاک که قارشو طبی یاردم یررگه تدبیر یوق . مکتب اسمینه لائق بر مکتب یوق . زمانه ایچون لازم بولغان کمالاتلردن خبرلی کشی یوق . حتی

تله گندن توپانرەك روشده دارالمعلمین (و دارالمعلمات) ایچون نظام پروگرام توزوب تام ایتدی. بوگا بر آیسیتلنوی زایسکه (بیان نامه) ترتیب قیلماق لازم ایدی. اوشبونوی ترتیب ایتدیکنر نده اعصار آراسنده دارالمعلمین «دینی گنه» می یوقسه «دینی و دنیای» می ایدیکی حقنده اختلاف چیقدی. اولگی احتمالغه کوره، دین اوقوتا طورغان ابتدائی مکتبلرگه معلملر یتشدر وچی بولوب، صوئگی احتمالغه کوره دینی وبر قدر زمانه معلوماتی بیره طورغان ابتدائی مکتبلرگه معلملر یتشدر وچی بولادر). هر ایکی طرف اوز فکرلر نده نق طور دقلرندن، اشلر همان صوزلدی. ایندی بو کونلر ده بو نزاعغه بر تورلی نهایت بیروب (قایسی فکرگه بنا ایدلدی؟) تیوشلی اورنلرغه مراجعت قیلورغه طورالر.

مکاب

تیانشان طاوینک تیره ن چوقرلرندن

I

یاشل زبرجد کبی ماتور یاشل اوله نلر ایله اورتلگان قالقوغنه بر یرده. قار کبی آق کیزلر ایله یابلغان، اوستدن آرقلی تورقلی قزل و صاری طاسمه لر ایله بیله نگان بر نیچه کیز اوپلر (تیرمه لر) و شول تیرمه لر نك اورتالرنده بیک مهابت یالتراب تورغان آق توبه لی و مناره لی بر مسجد کورنه. بو کورنشنی بر شاعر کورسه ایدی، بورنتی خانچهلر (خان خاتونلری) نك، تیره سینه مرورد (۱) ترلگان آلماس قاشلی یوزکلرینه اوخشاتوب شعر ایتودن اوزینی طیا آلاز ایدی. یا که بورونی زمانده خانلری ایله بر گه جایلاورد، یاشل چیره م و چاچکلر آراسنده کوچوب یورگان تورک قیبه لرندن بر آدم ترلوب چقسده بو سلطنت آق اوپلرنی کورسه، شکسز شول زمانده غی خانلر جایلاوی دیوب بلور ایدی.

مونه شول جیرلرنی تاشا قیلوب حضورلانو ایچون شونده غی مسجدنك مناره سینه منوب قاراساك. طبیعتك ایك عجب و گوزهل منظره لرندن بولغان «تیانشان» طاوی آراسنده، شرقدن غربکه تابا صوزلغان اوزان (صو بوی چوقریر) ده بولغانکنی کوررسك. آنه شمال یاغکه قارا! بر چاقروم قدر توبانده کوش کبی یالترانغان (۱) انجو.

آنر اورنینه تورکیچه سوزلر استعمال ایته باشلاو آرقاسنده غنه ممکن بولور.

وقت: حکومت مکتبلر نده دین درسلی اوقوتو مسئله سی احتمال که اینارودیس لر (مسلمانلر هم شول جمله ده) ایچون استقبالده الك مهم مسئله لر دن بری بولور. دینی - ملی مکتب و مدرسه لر مزنگ حاللری کوندن کون توبان توشه بارا. آنلر نك اورنلرنی حکومت مکتبلری ویا که شونلر نك پروگراملری ایله آچلغان مکتبلر طوتا باشلا دیلر. معیشت آورلاشو. مکتبلر یتشمه و، نظامی مکتبلر ایچون یاش شرط قیلنو، بالالرنی تیزره ك برر تورلی اش کنیسی قیلوب چیقاررغه احتیاج بارلق. اینارودیس بالالرنه، الك اوز ادیاتلرنی و دینلرنی اوگره نوب آندن صوئغه نظامی مکتبلرگه کررگه امکان بیرمی باشلادی. شول سببلی هر ملت ایچون مطلقا کیره کلی نرسه بولغان اوز دین و ادیاتی شول نظامی مکتبلر ده (روس شاگردلری دین درسلی اوقوغان ساعتلر ده گنه) اوگره نورگه احتیاج کورله در. حالبوکه بو کونده اوشبو نظامی مکتبلر نك (شهر مکتبلر نندن باشلاب دارالفنونلرگه قدر) هیچ برنده اینارودیس لر نك آنا تللری و ملی ادیاتلری اوقوتولمی. دین درسلرنه وقت بیرلرده آز بیرله. دین معلملر نك معیشتلری ده کوبسنجه جماعت صوماسندن یا که خزینه دن تأمین ایتولمی. حالبوکه دین درسلی اوقور ایچون باشده مطلقا آنا تلینی بلو کیره ك. روس بالالری اوز آنا تللرنی یاخشی بلوب اوتدیکنر نندن، دین درسلی اوقور ایچون مکتبلر ده از وقت ده یته در. آته ده بر ایکی ساعت، دین درسی اوقوتوب، کیره ك قدر اعتقاد و عمللر بلدرو توگل، حتی تورکیچه حرف تانیتوده مشکل بولاقدر. شول سببلی بو مسئله نی اطرافلیراق نیکسروب، حکومت مکتبلرنی مسلمانلر نك دینی و ملی احتیاجلری ادا قیلنورلق روشگه قویو حقنده بر فکر یاصارغه تیوشلی. (بو غزته نك ۱۰۹۶ نچی و ۱۱۰۴ نچی عددلرنده امام خیرالله العثماني نك گوزل و اثرلی مقاله لری بار. اجتماعی حالمزگه عائد بولدقلر نندن، اوقورغه و محاکمه قیلورغه تیوشلیدر).

یولدن: عموم روسیه مسلمانلر نك ۱۹۰۶ نچی یل مکاریده بولغان جمعیتلری ۱۸ نچی آوغوست مجلسنده مسلمانلرغه مخصوص دارالمعلمین ایله دارالمعلمات تأسیس ایدلونی لازم تابدی. موندن اوج دورت یل صوئ، مفتی حضرت یویلیسی مناسبتی ایله «اوقا» شهرینه کیلمش وکیللر، حکومت رخصتی ایله یاصالمش مجلسده دارالمعلمین ایله دارالمعلمات کیره ك ایدیکنه قرار بیردیلر. اوشبو قرارنی یولغه سالونی یویلی کامییتی اوز اوستینه آلدی همده خلق

لرینک اوستنده تورغان امر و بویر و قیلىرى ایدی . آنک یواشلیغی تویه کبی ، غیرتی آرسلان کبی و سوزی ایلدقتریق کبی تأثیرلی ایدی . آنک عادتلرندن بری : جای بولسون قش بولسون تاك بلیگان وقتده طوروب ایرته غازی اوقی . آندن صوگ اوزینه مخصوص بولغان . کاغد قلمسز کانسه له ربه سینه کروب اولتورا . بو کانسه له ربه قارلی طاونگ اوچی کبی زور وهیت بر کیز اوی . اچینه تورلی کله ملر توشه لگان ، تورینه یورغانلر سالغان ؛ صاف هوا . طاو آرلرندن آغوب کیده شول اوینگ ایشگندن کروب توبه سندن چغوب تورا . آنه تگی کشی قویاش چقغانده شول اوینگ تورنده اولتورغان بولا . آندن صوگ ایکی کشی ایکی قولاغندن کوتاروب ، قایناغان زور بر صامواری اوینگ اورتاسینه کیتروب قویالر . کیچنده کیلوب قونغان قوناقلرده شول صامواری تیره سینه حیولالر . اوزاق وقت اوقی بری آرتندن بری : « السلام علیکم ! » دیوب . ییلنه قامچی قسترغان قرغزلر کروب کیره گه بویندن توگاره کله نوب اولتوره باشلیلر . قرغزلر ایله برابر . بخارازن کیلگان چالملی شاگردلر و باشقه لرده کورنوب قالا .

کیلگان کشیلرنگ برسی : اورلانغان مال توغروسنده ، برسی قاققان قز توغروسنده . بری آلاچاق بیردچک ماللری توغروسنده و برسی اولترلگان کشینک قوننی (دیتی) توغروسنده و برسی محتاجلیغینی آیتوب آت صوری . شول روشچه هر قایوسی اوزینک اشی توغروسنده سوز سوبیلر . اول کشی بونلرنگ بارچه سینک عمرلرینی تگللاب اشلرینی بتروب یباروب تورا . الحاصل ، اول ذات اوقویازو بلماسه ده اوز قانونینه مخصوص بولغان ، اوغلاونی اولاژینی اولاژینی ناکازانیه نك بارچه استایه لری آنک کوکرا گینه قشله نگان وبرکتلگان وشونک ایله یش پروفورورنک اشی قدر اشلرینی بتره ایدی . عمری بوینچه آرمی ظالمی قرغزلرنگ داولرینی بترو ، باراشترو . کیلشترو ایله مشغول بولوب ، قیلغان خدمتلری ایچون ییلگولی آلا تورغان حتی یوق ایدی . اوزی طنطنه لی یورونی سوچه گانگه کوره جلقینک ایك ناچارینی منوب یوری تورغان ایدی . قای وقتده شول ناچار آطنی مسافرلرگه یروب جیباروب بر آتسزده قالا تورغان ایدی .

اوزی شولای درویش صقتنده یورسه ده یللق اوی راسخودی اون یش مک بولا تورغان ایدی . سز محترم اوقوچیلر ؛ بایلغی ، منه تورغان بر بایتالدىن عبارت بولغان بر کشینک یللق مصارفی اون یش مک بولوینه برده اشاناسکز کیلماس ، اما منیم سوزم یك طوغری سوز . اول بابای شول قدریک نفوذلی وقدرلی ایدی که مک قویلی بایغه یوز قوی پروگه . یوز جلقیل بایغه اون جلقی پروگه بوکون یورسه ایرته سی کونده اول ماللر باباینک اربی یاتنده بولا تورغان ایدی . قرغزلر آگا مال بیرونی اوزرینه شرف بلدکلرندن ،

زور بر صونک زور تاشلرغه بهرلوب شرقدن غربکه قاراب آقعاتنی کوررسک . آنه شول صودن کیچارگه تله گان بر قرغز ، آتی ایله آغوب بارا ! جنوب یاغکه قارا ! اما بورککشی باصوب ، ایاگکشی کوتاروب قارا ، آنه ! آق بولولرنگ یوقاری یاغده کوککه ترالگاندا ی بولوب قار طاولری کورنه ، آندن بر آز توبازده . یاشل قاراغایلر ایله اوروتلگان اورتانی قات طاولر کورنه ، کسه کدن دورینکشی آلب قاراسک قاراغای اچنده گی آلانلر (آچق یرلر) ده ، چغوب تورغان زور طاش ایله نهلر نده قرکهلری ، طاو تکهلری کورنه . توبانگی قات طاولر قتیفه پالاس کبی یاشل اوله نلر ، تورلی چاچکلر ایله زیتله نوب طورالر . بو طولقنلار نوب اولتورغان اوله نلر نی قرغزلرنگ قویلری ، جلقیلری ، صیرلری نازلانوبقه اوتلاب یوریلر . صونک اورگی یاغی - شرقه قارا ! صو بویلاب الوغ وچوک کیز اویلر تزلگان ، آنه یوغاری یاقده ماتور بر میدانده نله نیدی عیسز صالاشلر کورنه ، آنلر بو یلغه کوچوب کیلگان مهاجر روسلرنگ صالاشی . مونه کوررسک ئلی ، آنلر اوچ - دورت یل اچنده هیت اویلر صالوب هر اویگه بر قرغزنی مالایلقغه ده آلورلر . دخی آرزاق جنوب یاغکه ایله ن ئلی ! ۱۹۱۰ نجی یلده غی زلزله ده ، قاراغایلری ایله جیمیرلگان طاولر کورنه ، اول جیمیرلگان طاونک آستنده بر نیچه ئوبلی قرغز منگوگه قالغانی بلوب . اول یرنی کورگنده قرغزلرنگ جانلری تزی . کوزلرندن یاشلر آغا . شونک ایچون اول یرلرگه قرغزلر قارامیلر . غرب طرفینه قاراسک آنده ده شولوق طاولر . بو طاو آراسی اسماعیل غصبرینسکی حضرتلرینک تصویر قیلغان « دارالراحه » سینی ایسکه توشره ، چندانده بو یر شول دارالراحة ! چونکه دورت طرفی یوک طاولر ایله چولغانغان ، منظره و طبیعتک گوزه للیگی « دارالراحة » دن آرتراق . مونه اوشبو شاعرانه و گوزله طبیعتک اورتاسنده مذکور آق اویلر یك راحت و طنچقنه یاشیلر ایدی ، کمده بولسه کیچ - قرن اونکان کشی اول اویلرنگ یاتنده بر نیچه قوی یا که سیمز یه صویلغانی کوره ایدی . بو صویلغان حیوانلرنگ ایرته سی کونده اوی آرتلر نده یاتقان سویاکلر نندن بشقه بر نرسه سی ده قالمای تورغان ایدی . بو آق اویلر ده قرغزلر نی تارتا تورغان نله نیدی کورغاگان بر قوت ، بر مقناطیس بار ایدی . ایرته دن کیچکه قدر اویور . اویور ، آطلی قرغزلر کیلوب ، کیتوب تورالر ایدی . بو ئویلر جیتدن قاراب تورغانده اومارتاغه یك اوخشایلر ، چونکه اومارتا قورتلری آنا قورتدن آیرلا آلمانلری کبی قرغزلرده اول اویلر ده طورغان بر کشیدن آیرلا آملیر ایدی .

اول کشی کم دیسیمی ؟ اول کشی قرغزلرنگ چککنه اشلر نندن باشلاب ک زور اشلرینه قدر اشلی تورغان خدمتکاری ، هم بارچه -

« خالق شر » اعتقاد قیلغان اهلرندن قورقغانلری کبی قرغزلرده مانابرلردن شولای قورقارلر.

II

۱۹۱۲ نیچی یلنک آپریلنده صووقلر بتوب جیر یوری یاشل اوله ندر آستنده قالغان ایدی. یاگراق چقغان یاشل اوله ندر آراسنده زنگار و صاری توسده گئی « اومر ضایا » (عمر ضایع) چه چکلری، قب قزل قطیفه کبی « لاله » چه چکلری پادشاه، تاجنی زیتله گان اصل طاشلر کبی جیر یوزنی ماتوریلر ایدی.

بوگوزل طبیعتنک تریه سنده بولغان قوش قورتلر و جانوارلر اوزلرینک نسلرینی آرتدروغه بار کوچلری ایله کرشوب، قایوسی کوکای صالا - قایوسی کچکنه بالارینی یالی یالی ایزه لر ایدی. یاش قوزیلر شول عظمتلی قارلی طاوورنی یا گفرتوب بر نیجه سی بردن نچکه طاوشلری ایله باقرلر، آرقان بوینه تزلوب بیله نگان قولونلر اویرلی جلقیلرنی کورگچ ماتور طاوشلری ایله هوانی قالتراتوب کشتاب بیره لر، قواقلرده صاندوغاچلر صایرلر، هواده طورغاچلر بو جیرنک لطافتینه قاراب جریلر، کتوچیلر قیلارنی یا گفرتوب کوییلر. مونه اوشبو کوزل طاوشلر بری آرتدن بری ایشلوب تورا. الحاصل: حیات اوزینک ماشینه سنی بتون کوچی ایله ایله ندرروب ییارگان. ایث کچکنه تگرمه چلرندن باشلاب ایث الوغلینه قدر اشکه کرشکان ایدی.

بر کون ایرته ایله طاو آرتدن چقغان قویاش، برده بولوطسز، تازه بوز کبی کوپ - کومگاگ هواغه نورینی ساجدی. بو نور ایله بولوطدن یوغاری تورغان قار تاولری، آندن توبانگی یاشل قاراغای و یاشل چیره ملر ماتورلقلرینی دخی آرتدرا توشدیلر.

قویاش اوزینک عادتی بو نیچه کوک قوشینک تمام اورتاسینه منوب، بارنورینی قزغانیچه چاچوب، اروگه تیوش قارلرینی ارتدی، آتلمای تورغان چه چکلرینی آتدردی. اوله نلرینی یوقاری تارتوب اوزنایتدی. درستی گنه، حیات لوقاماییلنک اوتینی یاندرروب، صونی پارلاندرروب ایله ندرروب ییاردی.

نهق شول وقتده گوزل طبیعتنک اورتاسنده غی آق توبه لی مسجد مناره سندن، تاو تاشنی یا گفرتاقان اذان طاوشی ایشتلدی. بو کون مسلمانلر نك بهیرامی جمعه کون ایدی. اذاندن صوگ شول تیره نك مسلمانلری آشغا، آشغا خداغه عبادت قیلورغه جیولدیلر. مسجد اچی تمام طنلق وسکونت اچنده ایدی، مؤذن کچکنه بر اذان ایتکاندن صوگ، امام حضرت، الحمدلله نی اوچ مرتبه صوزوب آیتوب خطبه اوقورغه باشلادی. جماعت یقوغه کیتدی! مسجدده گئی خلقلر خطبه طاوشینک تأثیری ایله، بورچاق کوباسی کبی زور

مالرینی برده قزغانیچه بیره لر ایدی.

اول باباینک قولینه کیلگان مال، تیری قاتناچمغه توروب آندن آری یولینه کیته، آچمه کیسه کسه گه کرمانیچه دسترخان اوستنده وقتندوق تارالوب بته ایدی. سوزنک قسقه سی: اول بابای مال و آچمه نك توقتاب اوته تورغان استانسیه سی گنه ایدی. آنک کوزنده یوز صوم ایله بر صوم برابر ایدی. اول بابای شولقدر آچق قوللی و جومارد ایدیکه. عربلر نك، جوماردلغی ایله ماقتاولی بولغان « حاتم طائی » لردن ده آرتق ایدی دیسه م برده یالغانچی بولماسلیغمه اشانام.

شولای اوچلوسز جومارد بولغانی ایچون قای چاغنده بتون عائله سی ایله تاولکله ب آچده قالا تورغانلر ایدی. برزمانده، مال آسراماچی بولوب یوز جامالی جلقی، یوزدن آرتق قوی باقرغان بولغان. کونلر نك برنده بر حضرت کیلگان ایکان. شول حضرتکه قاراب: « حضرت! مین بر آز مال باققان ایدمده شول ماللرغه محبتم آرتوب بارا، مالغه محبت قیلودن قوتلو ایچون بارچه سینی سزگه باغشلام» دیوب ایشان حضرتتی سویوندرگان ایدی. (سین مالغه محبت قیلودن قورقسا کده حضرتلر برده قورقیلر، آنلر سینی آداب. مالدان ییزدرویده اوزلری آلو ایچونگنه سوییلر شول).

بو کشی کم دیسزمی؟
اول کشی: یدی صوولایتینک قارانی بوچاغنده غی قرغزلردن، ماناب (قبیله باشی) شابدان باطر جاتای اوغلیدر.

شابدان باطر، روسیه حکومتی تورکستانغه کرگانده روس عسکرلرینه قلاوز (یول باشلاوچی) بولغان و باشقه یاردملری ده تیگان ایچون حکومت، آ تا مکافات یوزندن کاراچی و ایسکاوا ای استارشینه درجه سینی بیروب یللق اوچ یوز صوم معاش یلگوله گان و پادشاه حضرتلری طرفندن پاچوتتی حالات انعام قیلنغان.

بو قرغزلر روسیه حکومتینه قوشلماسدن بورون (۵۳ یل الک) خوقد خانلغینه قاراغان بولسه لرده، خاتنک آنلردن زکات آلودن باشقه اشی بولماغان. اول وقتده حقوق اشلرینی مانابلر بیله ب چن حاکم مانابلر بولغانلر. شول زمانده قانلرینه سکوب قالغان. مانابلرغه باش ایونی، قرغزلر همانده طاشلی آلیرلر، همانده آنلرغه باش ایلر. قرغزلر، معیشت جهتدن تمام قازاقلر کبی بولسه لرده اخلاق و عادت جهتلرندن باشقه لقلری ده کوب بولا. جمله دن بری - شول مانابلر نفوذی آستنده بولولریدر.

مانابلر قرغزلر نك هر بر ایلنده بولا. برسی اولسه ایکنچیسی تووب تورا. شول بارچه ایللرگه تیگر نمودلی بولغان الوغ ماناب شول شابدان باطر ایدی. قرغزلر نك « بی » (نارودنی صودیه) لری مانابلر نك تأثیری آستنده بولغانلقدن تله گان کشیلرینی عیبلی و عیسیز قیلو مانابلر قولنده بولادیر. شونک ایچون ده ایسکی فین خلقی،

ملائر قاتارینه کرمک ایچون خاتونلرینک باشلرینه اوراغان بوزلرینی اوراب کیلهلر ایدی .

شابدان باطرنک اولو خبری بتون قرغز علمینه یاگهرادی ، ایکی کشی بر یرگه کیسهلر شابدان آنگمهسی بولدی ، توگل قرغز لرغنه روسلر ، سارتلر ، تاتارلر ، دونگانلر ، تارانچیلر ، وقازاقلرنک آق ساقاللیلر نندن باشلاب ایچهک بالارینه قدر شابداتنی سوبله دیلر . یوقارا خبر گویر ناتورغده ایشتلدی ، گویر ناتور جنابلری «پشپاک» نك اویازنی ناچالنیگینه یوز کازاچی عسکر ایله جنازه مراسمینه حاضر بولورغه یوردی .

شول روشچه بو الوغ جنازده حسابسز کوب خلق جیولدی . جنازه مضارنی ایچون قرغزلرنک قایوسی بر آت ، قایوسی ایکی - اوچ - دورت - توقز آت . باشقه ایلنک مانابلری طوقزار آت بر نیچه شر یوز صوم آقچه آلوب کیلدیلر . بو جنازده ایك یاقن (۶۰ چاقروم) یرده بولغان طوقاق . سودا گیرلری ده همتلری قدر کسهلرینه سالوب یکریمی قدر چاللیلر ایله جنازه غازینک ثوابنی آلورغه یونهلدیلر . بو ۵۰ لاکو عسکری کبی کوب جنازه چیلر ایله آت طویاقلری آستنده شول گوزل یاشل میدان ایزلدی . بو جنازه میدانینه جیولغان تورلی جنس مسلمانلردن باشقه . یوز کازاچی عسکر ایله اویازنی ناچالنیك ، استاناوای پرستاف و بونلرنک اورتاسنده ترصد آستنده ، جنازه ایچون وقتلی غنه حبسدن چغارلغان ، مرحومنک اوغلی ده کورنه ایدی . (آخری بار .)

صابر عبدالمنف . «طوقاق» .

حوادث

روسیه ایله قطای حکومتی آراسنده اون یل مدتی ایله سودا معاهدهسی یاسالدی و شوونک سببندن روسیه نك شرق طرفنده غنی حدودنده طنچلق حاصل بولدی .

بو کونلرده مانغولیا طرفندن پیتربورغنه ایلیچیلر کیلدیلر و ایپراتور حضرتلری حضورینه قبول قیلندیلر .

اوتکان دیکابر نك ۳۰ نده ایپراتور حضرتلری طرفندن اوشبو مانیفیسیت اعلان قیلندی :

«خداینگ مرحمتی ایله بز پادشاه ایپراتور ، بتون روسیه نك مستقل پادشاهسی ، بولشه جاری ، فینلانديه نك الوغ کنازی وغیری وغیر ، ۱۹۰۴ نجی یلده ۱ نجی آوغوست ده غنی مانیفیستمز ایله ، سویوکلی اوغلمز جناب عالی الوغ کناز ولی عهد آلکسی نیقالایو بیچ نك بلاغتکه ایرشوندن آلوک و قاتمز احتمانده آنک بلاغتکه ایرشوینه قدر پادشاهلقنی اداره قیلورغه برادرمن الوغ کناز میخایل

بورکلر آستنده طنچقنه یوقلاب اولترغان چاقده ، کیزز اولرده قالغان آق چالمالی خاتونلر ، قوندز بورکلی قزلر نیچوندر طنچسز لانهلر ، طایاق طغلغان قرمسقه اوپاسنده غنی قرمسقلر کبی آیقالا باشلابیلر . شابدان باطر آورو بولغانه کوره بو جمعه ده مسجدکه چقماغان ایدی . اذان طاوشی قولاغینه کر گاج اوستندن شاهی طشلی یورغانتی آچدی ده اولترغان خاتونلردن : «اذان آیتهمی؟» دپ صورادی .

«ایته!» دیلگاج توروب اولتروب ینه یاندی . آرادن بر نیچه مینولر اوتکاندن صوگ شابدان حاجینک کوزی عرش اعلاغه قارادی ده اییه گی قیلمتادی . بو وقتده امام خطبه اوق ، خلقلر توش کوره لر ایدی . بو توش کورولر اوزاقغه بارمادی ، امام حضرت «وعلی الامام الهمام لرنی صوزوب موکلا نوبقنه اوقوغانده کیزز اولر طرفندن قورقچلی صورتده ، بردن بر نیچه خاتوننک ایگرنو و صزلانو طاوشلری ، یوقالغان خلقنی سیسکاندروب قولاقلرینی تورغزدی .

جمعه غازینی آشغوبقنه اوقودیلر ده جماعت . بری آرتدن ایکنچسی ، تاوش چقغان اوپگه یوگره باشلابیلر . آنلر کیزز اوپگه یتکانده بر نیچه خاتوننک یتلر نده گی طرناق چاره سندن قانلر آقغان حالده قوشاق «نوحه» ایتلر ایدی . بو دهشتلی منظره شابدان حاجی نك وفاتی کورسه ته ایدی . بو وقتده اولنک طنچلی یوغالوب یغلاو و قوشاق صدالری کوکگه کوتاردی . ایچینه بوری کرگان قوی کتووی کبی ، خلقلر شاشدی . جگتکلر آطرلرغه منوب تورلی یاقغه خبر تاراتا باشلابیلر . بو چیقسز تیلیغرام خبری طاو طاش آرالرننک ایك قاراننی برلرینه قدر تارالیدی ، قویاش باغانچی بتون سیمیریچ اوبلستینک قالاودالاسی شابدان باطر نك وفاتندن خبردار بولدیلر .

خبرنی ایشتکچده چیتده گی قرغزلر اویر ، اویر بولوب «دارالراحة» میدانده غنی آق کیزز اولرگه قاراب کیله باشلابیلر . بو کیلوچی قرغزلر اول کورنگانچی آقرنغه کیله لرده ، قاچان اولنک توبهسی کورنگاج بورکلرینی بورونلرینه باصوب کیوب قامچی ایله آنلرینه بر ، ایکی مرتبه تازه غنه صوغالارده ، قامچی صاپلری ایله اوک یاق بویرلرینه طایانوب ، یالغان بولسون چن بولسون اوکروب یغلاب مرحومنک مناقبلرینی سویلی سویلی چابوب کیلگان اوکهایفه مرحومنک اوی آرتینه آت اوستندن تگاراب توشلر . اوزلکسز طاو باشندن تگاراب توشوب بر چوقرغه جیلغان تاشلر کبی قرغزلرده شابدان باطرنک اوی آرتینه اوچ کون توتاش تگارادیلر . بو کیلو-چیلرگه نلکده بار کیزز اولردن باشقه دخی بر نیچه دیسته اولر نکلوب ، آق ایدلنک کیك توغایلر نده غنی حسابسز کوب پیمان کییانلرینی ایسکه توشررلک بولغان ایدی .

ملا افندیلر فرصتی غنیمت بلوب اولوشدن قالماس ایچون آشغوب وقابالانوب کیلماکده ایدیلر . چالماسی یوق قرغزلرده

آقرین آقرین سونازلرله بتارلر. موندن صوگ دنیاده یاشار ایچون «تتازع بقا» ده یارشورلک آک و اقتدار کیرهک .
طرابلس ولایتنده گئی تورک عسکری چیقوب بتدی. اوشبو یرلر تام ایتالیه گه کوچدی .

بالقان حکومتلری ایله تورکیا آراسنده همیشه صلح بولدیغی ده صوغش باشلانیدیغی ده یوق . بالقان حکومتلری ، آوروپا دولترلرینه آرقالانوب « ادرنه » شهرینی و آسیاغه کورشئی اوطلر اولرنی صوریلر . تورکیا ایسه بونی ذلت صانادیندن موگا کونمی وشول سبیدن همیشه اشلر کیچگه در . لکن بو حال ، اوشبو روشده دوام ایتماز . یا صلح ویا که صوغش بولور . بالقان نزاعسی تام بولدیغندن صوگ تورکیا حکومتی اوزینک فلوطنینی اوسدره گچی دیه خبر تارلادی . (اگرده عبدالحمید زمامتده بونی اشله گان بولسه لر ایدی ، طرابلس ده کیتمیدر . بالقان صوغشی ده بولمیدر ایدی) . هندستانده « لاهور » شهرنده «هند باقی» اسملی باقی ، اون یلده تولهب بترمک شرطی ایله ، احوال مالیه سینی توزه تور ایچون تورکیا گه زور بورچ بیره چگینی اعلام قیلمشدر .

تورکیاده اشلر ناچار لانوب هیچ بر چاره قالماسه ، صدر اعظملر طرفندن شهزادلر . ولیعهد هم اورنده غی واورنده توگل الوغ مأمورلر جیولوب مشورت ایتمک عادتی بار . موندی مجلسنک اولگیسی ۱۸۲۷نجی یل «ناوارین» واقعه سندن صوگ وایکنه چیسی ۱۸۷۷ده مشهور مدحت پاشا طرفندن جیولوش ایدی . شوگا کوره اوشبو ینوارنک ۹نده صدر اعظم کامل پاشا اوچونچی دفعه اوله رق «بیوک شورای دولت» جیدی . بونک اعضالری ۷۲ کشی اولوب ولیعهد یوسف عزالدین هم بار ایدی . مجلس : «حکومت بیوک دولترلر نک وعده لرینه تایانوب وشونک ایله مملکتک منفعیتی کوزه توب صلح یاساسون» دیب (ادرنه ایله آطه لر نی بالقان حکومتلرینه بیروب بولسه ده دیمکدر) قرار بیردی .

اوشبو واقعه اهالی گه یامان تاثیر اییدی . کامل پاشاغه قارشئی غایش یاصادیلر . شول سبیدن کامل پاشا کابینتی توشوب یاگا کابینت توزولدی .

محرری : رضا الدین بن فخرالدین .

ناشرلی : محمد شاکر و محمد ذاکر رامیفیلر .

آلیکساندر ویچنی تعیین ایتمک ایدک . حاضرده بز جناب عالی الوغ کناز میخایل آلیکساندر ویچنی دن آگا ۱۹۰۴نجی یل ۱نجی آوغوست مانیفیستی ایله یوکه تلگان وظیفه لر نی توشور گه خیرلی تابدی .

آندن مقدم ۱۵نجی دیکارده سینات محکمه سینه اوشبو روشده فرمان هایون بیرلش ایدی .

«حاضرده ، الوغ کناز میخایل آلیکساندر ویچنک شخصینه انک ملکنه هم اشلرینه آیکون تعیین ایتمک توشولی تابوب اول آیکا (حمایه) نک باش اشلر ن اداره قیلونی اوزجه آورغه ، الوغ کناز میخایل آلیکساندر ویچنه قاراغان منقول وغیر منقول ملک لرنی هم آگا قاراغان کابینت لرنی واسطه سز اداره قیلونی اودیلر باش اداره سینه تابشرونی خیرلی تابدی .
سینات محکمه سی بونی عمل گه قویو حقنده غی تدیر لرنی قیلمای قالدیر ماسدر .»

اوشبو ینوار باشنده پیر بورغده «خاتونلر آراسنده علم تاراتو» ، «عائله تریه سی» ، «طبی جهندن بالالرنی تریه ایتمک» اسمنده اسیزدلر آچلوب علمی واجتماعی مذاکره لر بولوب اوتدی .
فرانسیسه ده جمهوریت رئیسینک مدتی طولدیغندن یاگا رئیس صایلاو بولدی ؛ اولده باش وزیر بولوب طور وچی پواقاره یدی یل مدت ایله جمهوریت رئیس بولوب صایلانندی . بو آدم تورکیا گه دشمنلی ایله معروفدر .

قطایده ، کیله چک مارت آینه برنجی مرتبه اوله رق ملت مجلسی آجیلاجنی حکومت طرفندن اعلان ایدلوب اوشبو کونلر ده اعضالر صایلانندی . غزته لر خبرینه کوره هر یرده رادیقاللر (اصلاح و تجمد طرفدارلری) صایلاخشدر . اوشبو مجلس جیولوب خدمت باشلا دیغندن صوگ قطای حقیقی جمهوریت اصولینه قوبله در . بو کون گه قدر آسیاده جمهوریت ایله اداره قیلنغان حکومت بولدیغی معلوم توگل . برنجی تجربه . اوشبو قطای جمهوریتی اوله چقدر . فائده لی بولوب چیقارمی یوقسه ضررلیمی ؛ مونی ایسه کیله چک زمان کورساتور . قطایده مسلمان خلق یک کوب . بونلر اوشبو جمهوریت اصولندن فائده لنه آورنرمی یوقی ؛ اگرده حاضر لک لری ، علم و آگلری بولسه البته اوزلرینه مناسب روشده فائده لنه آورلر . اگرده بزده گی کبی همیشه الفبا و کیوم صلوم مسئله لری ایله شغلله نسلر جمهوریت دن ده ایپراتور لقدن ده فایده لنه آمالزلر ، بلکه

«شورا» اورنبورغده اون بیش کونده بر چققان ادبی ، فنی و سیاسی مجموعه در .

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНІЯ: НА 2-й СТРАНИЦЪ ОБЛОЖКИ
30 КОП., НА 3 и 4 СТР.—20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.

Адресъ: г Оренбургъ, Редакція журн. „ШУРО“.

آبونه سلی : سنه لك ۵ ، آلتی آباتی ۲ روبله ۶۰ كاپك .

«وقت» برلن برگه آلویچلرغه :

سنه لك ۹ ، آلتی آباتی ۴ روبله ۶۰ كاپك در .

التاس :

بونك كې مېم سۆاللر آز توگل : بوندى سۆاللرنك بلدكه
практическое значение لرى ده بولور؛ ئە «شورا» نك ۱ نچى
عدنده كى سۆاللنك آندى خاصىتى يوق . ناراضى .

(۱) محمد عليه السلام زمانده قاىو ملت وقومنگ لسانى فصيح
وبليغ ايدى ؟
(۲) وشول لسانلر ينه نسبتا ترقيلرى قاى درجه ده ايدى ؟
مع الاحترام : على جان تيرشقاوى .

روسچە «پيداغاگچسكى» ژورناللر.

III

معتبر «شورا» ژورنالنده غى «تريه وتعليم» باندن باشقه
پيداغوكيه كه كيك اورن يروچى بر كنه دانه اولسون غزته و ژورنالمنز
اولمادىغندن، حرمتلو معلم افديلر مى مطبوعاتمنزنى مطالعه ايتو
اوستينه روسچە «پيداغاگچسكى» ژورناللايله ده فائده لانه تورسونلر
اوچون توبانده ايك معتبر اولغان بر نيچه «پيداغاگچسكى» ژورنال
اسملرن ذكر ايتمن :

(I) «مكتب وتورمىش» - "Школа и Жизнь"

آتالق، هر آى صايون مخصوص مهم علاوهلر يروچى پيداغاگچسكى
غزته . بهاسى : يلقق ۶ سوم . ۶ ايلق ۳ سوم . محررى مشهور
فهلورق . آدرىس :

Петербургъ, Кабинетская, д. Губернскаго Земства, №18

(II) «تربيه مخبرى» - "Вѣстникъ Воспитанія"

كتاب اولارق يلىنه ۹ مرتبه حيقمقده . يلقق بهاسى ۶ سوم .
يارطى يلىنى ۳ سوم .

آدرىسى : Москва, Арбатъ, Староконюшенный пер.,

д. Михайлова

(III) «ايركون (حر) تربيه» - "Свободное Воспитаніе"

آبونه بر نيچى ستايردن قبول ايتيله . يلقق حتى ۳ سوم . يارطى
يلىنى ۱ سوم ۵۰ تين . قرىه معلملرى اوچون يلقق حتى ۲ سوم .
يارطى يلىنى ۱ سوم .

آدرىس : Москва, Дѣвичье поле, Трубецкой пер. д. № 10.

(VI) «خلق معلمى اوچون» - "Для Народнаго Учителя"

ايول هم آوغوست آيلرنندن باشقه هر آينى ايكي مرتبه چقا .
آدرىس : Москва, Полянка, Успенскій пер. д. 8, кв. 2.
يلىق حتى ۲ سوم ۵۰ تين .

(V) «پيداغوكيه صحيفه سى» - "Педагогическій Листокъ"

آدرىس : Москва, Б. Молчановка 42.

بالار ژورناللىرى .

(I) "Задушевное Слово" для 1 дѣтей старш. возраста . هفته لك . حتى ۶ سوم .

(II) "Задушевное Слово" . هفته لك . حتى ۶ سوم .

(۱) بوندىن صوك «شورا» اندارسى اوشبوگارعايه ايتسه ايدى .
مقاله نك باشى بويلنى باصلوب ، آخرى ايكنچى يلفه قالماسه ايكان .
بوندى اش او قوچيلر اوچون اوگھايسز ؛ بعض كشيلىر مقاله نك باشن
وبعضيلرى آخرن كورمى قالار .

(۲) مطبوعاتقرده ، يازوده مستعمل علامتلر هيچ ديرلك اوز
اورنلر نده قوبللميلر . «شورا» هم بوندىن مستثنى توگل . روس
مكتبلرن كوروب . آنده اول علامتلر نك اورنلرن ياخشى بلگان
كشيلىر كه تاتارچه بر مقاله او قوجفا بولا ؛ حتى بعض بر جمله لرنى
آكلار اوچون تركيب قىلوب جفارغه تيوش بولادر .

بو اوگھايسز لقلردن اوشبو علاج بار : نقطه . اوتورلى نقطه ،
كوب نقطه . سؤال علامتى . آواز علامتى (воскличат. знакъ)
عزق (тире) . ايكي اوتور هم جهيله لرنك اورنن غامايورويولوردن
آورغه كيرهك . اوتور هم كويسنجيه ياورويولور قويغان اورنده
قويولاچق ؛ تيك ياورويوا خلقلرى آراسنده ده بو علامتنى قويوده
بر آز آيرما بولدينى كچى . تاتارلرده ده ياورويولور نقتدن بر آز آيرما
بولور ديب ايتسه بليم . بو علامتلر روسلرده قايسى اورنلرده استعمال
قىلنا ايدىكن هر بر грамматика ده طابو ممكن .

(۳) دخى بر سوزم «شورا» سؤاللرى حقنده . «شورا» نى
مين بو اشى بلدن تريك ايتيم ؛ بو اش ييك ياخشى اش . تيك محترم
«شورا» ، سؤاللرنى صايلا براق بيرسه ايدى . مثالا : «شورا» نك
بر نيچى عدنده كى سؤال نيك يكللك بله ، هيچ باش واطمىچه غنه
حل قىلنا طورعان سؤال . «شورا» غه بز نك طورمشنى يالماب آلا
طورعان سؤاللر يرو كيرهك .

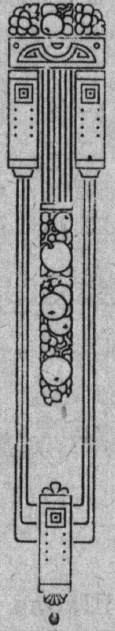
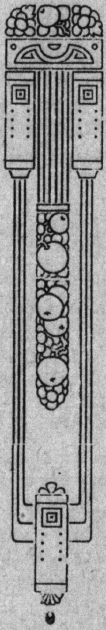
مثالا : اوسنده ايتلگان سؤالگه چاقغه اوخشاغان اوشبو
سؤالنى يرو ممكن ايدى :

«فاس مملكته بر نرسده اشله مگان ، لكن ۳۰ يل بويىچه
اورنن صاقلاب كيلگان مفتى آرتقى («آناسندن قالغان مالتى
صاقلاب كيلگان» ديگنده گى) ، ياكه ۳۰ يلنى روحايلر باققلغنه
صاف صوبيه روبده ، شول اشى ايچون آنده مفتىلك بتريلوگه هم
فرانسه حكومتى طرفندن آنده غى دينى اشلر بيوك مستشرقلردن
موسيو تانتاتى ياكه موسيو كانكاكى قولينه تابشريلوغه سببى بولغان
مفتى آرتقى ؛»

Ш У Р О

№ 2.

ЯНВАРЬ 15 = 1913 г.

□ مکتب حقتده غی «شورا» سؤالینه یرلگان جوابلر ۴ نجی عددده باصلورلر.

□ خوقندده نذیرقل افندی گه: حکایتگر معنالی، تحریر گر ناک اسلوبی گوزل، شولای بولسه ده باصلمیدر. پیتربورغده یاراغان نرسه ناک هر بری ده اورنبورغده یاراب بتمی. روسچه ژورناللرده یازلغان نرسه لرنگ هر بری ده مسلمان مطبوعاتده یازلورغه یارامی.

□ غواص جنابلینه: شعرلرگر و زماندن زارلانوب یازمش یازولرگر تابشردی. او قودق فکر کر و قایغو کرغه شریکمز.

□ حمزه افندی گه: علی رفیق افندی مقاله لری رساله بولوب باصلدیغی یوق.

□ اورن بتدیکندن بو عددکه «مراسله و مخابره» بابی کریمی قالدی.

□ عبدالکریم القارماسانی غه: اول آدم خسته در. برر نرسه یازلسه، احتمال عصبلی اثرلنوب خسته لگی آرتوغه سبب بولور. بو اش بزنگ ایچون مطلوب توگل.

□ عبدالحمید افندی گه: مکتوبگر اعتبارغه آندی، یازوگر ایچون رحمت!

●● محزم محمدشاکر افندی فیضی غه: «اری طوفان هذا الغرب یطنی * واهل الشرق سادتهم نیام». «فان لم یأتنا نوح بفلک * علی الاسلام والشرق السلام» شعرلری بو کونده مصرده مشهور شاعرلردن احمد شوقی نگر. باشقه لرینی تیکشررگه وقت تابا المادق، معذومز.

□ احمدولی افندی گه: کوبدن بوشاغان بولسه ده آدرسگرنی بلمادیکمز سببلی قایتارلمی طورادر. بو مکتوبگرده ده آدرسگر یوق.

□ اداره خانہ آدریسلی: اداره خانہ آدریسلی: Москва, Кузнецкій мостъ 12. кн. маг. Т-ва Ш О. Вольфа

□ III «Путеводный огонекъ» (III) ایکی آتالاق. حق ۴ صوم. اداره خانہ آدریسلی: Москва, М. Дмитров. 6. кв. 6. (VI) ایکی هفته لک. حق ۵ صوم. اداره خانہ آدریسلی: Спб. Захарьевская, 1.

□ V «Юная Россія» (V) (Дѣтское чтение) آیلق. حق ۵ صوم. اداره خانہ آدریسلی: Москва, Б. Молчановка д. 24.

□ اوچیتل آ-ف. «ایسکی قوتلومبت».

اداره رر:

□ اوشبو مقاله لر کیه چک عددلرده باصلورلر: همه سی کوبنی ایستی. طوفان مسئله سی حقتده عاجان افندی ادریسلی گه بحث. بختسز طورمش. اماملر ایله قوملر آراسنده. خلفیلر. «قازاچقه سوز یازوچیلر دقتینه» سوز یازوچی غه. دینی و اخلاق تریه. معارف اسی. عبدالتیوم الناصری. بوغروصلان سیزدی حقتده غی تنقیدلرگه جواب. آدمناک اوسووی. ایسکی تورکلرده یاساق و زاک.

□ اوشبو مقاله و حکایتلر باصلمیلر: نیک صوک اول آلی؛ آخوندناک آچیق مکتوبینه آچیق جواب. لازم توگل بر بیان. غزته و ژورناللر محررلرینه حقلی اوپکه. درد بار درمان یوق. حیب جمال ایله ابن الدین. دینی ژورنال نیچوک بولورغه تیوشلی. جنانی چیکمگان انسان صفناک قدرینی بلماز. فایده سن فایده، آلی یه قایده؛ دین بلوچیلر دینی ژورنال چیقارمیلر، دینی ژورنال چیقاروچیلر دین بلمیلر. (فلان) غه آچیق مکتوب. قرم سیگا آیتهم، اوغلم سین طکلا! ..